

కార్యక్రమ మార్గదర్శిని

రెండు సంవత్సరాల డిప్లొమా ఇన్ ఎలిమెంటరి
ఎడ్యుకేషన్ (డి.ఇఎల్.ఇడి.) శిక్షణ పొందని వృత్తంతర
ఉపాధ్యాయుల కొరకు

విద్యా విభాగం

विद्याधनम् सर्वधनं प्रधानम्

నేషనల్ ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెచనీల్ స్కూలింగ్

ఎ-24/25, ఇనిస్టిట్యూషనల్ ఏరియా, సెక్టార్ - 62

నొయిడ, గౌతమ బుద్ధ నగర్, యు.పి. 201309.

అభ్యాసకుల సహాయ కేంద్రం, టోల్ ఫ్రీ నెం: 1800 1809393

Email : lsc@nios.ac.in, www.nios.ac.in

అనువాదకులు :

1. డా॥ యస్. వెంకన్న

ప్రధానాచార్యులు

ఎన్.ఎస్.ఆర్. విద్యా కళాశాల, హైద్రాబాద్.

2. డా॥ పి. యాకయ్య

విద్యాచార్యులు (మనోవిజ్ఞానశాస్త్రం)

ఎన్.ఎస్.ఆర్. విద్యా కళాశాల, హైద్రాబాద్.

3. డా॥ పి. వీరాచారి

ఇంచార్జి, తత్వశాస్త్రం విభాగాధిపతి

మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైద్రాబాద్.

4. మహేందర్ బర్లా

పరిశోధకులు (జె.ఆర్.ఎఫ్.) తెలుగు విభాగం,

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైద్రాబాద్.

5. కె. హన్మంతు

గణిత ఉపాధ్యాయులు (ఎస్.ఏ.)

జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల, బిజ్జూల్,

జోగులాంబ గద్వాల జిల్లా, తెలంగాణ

జాతీయ సార్వత్రిక విద్యా సంస్థ (ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్.)కు స్వాగతం

ప్రియమైన అభ్యాసకులారా,

జాతీయ సార్వత్రిక విద్యా సంస్థ (ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్) భారత ప్రభుత్వ మానవ వనరుల అభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖకు చెందిన స్వయం ప్రతిపత్తి గల సంస్థ. ప్రస్తుతం 2.20 మిలియన్ల అభ్యాసకులు గల ప్రపంచంలోనే అతి పెద్దదైన సార్వత్రిక విద్యా సంస్థ దీనిలో ఉన్నత పాఠశాల మరియు ఇంటర్మీడియట్ స్థాయిలకు చెందిన విద్యార్థులు నమోదై ఉన్నారు. ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్.కు జాతీయ మరియు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో విస్తరణ కలిగి 15 ప్రాంతీయ కేంద్రాలు, 2 ఉప కేంద్రాలు మరియు దాదాపు 5,000 పైగా అధ్యయన కేంద్రాలు ఉన్నాయి. ఇవి భారతదేశం మరియు ఇతర దేశాల్లో విద్యా మరియు వృత్తి సంబంధ కార్యక్రమాల నిర్వహణలో ఉపయోగపడుతున్నాయి. ఇది అభ్యాసకు కేంద్రీకృత గుణాత్మక విద్యను అందుబాటులో ఉంచడానికి దోహదపడుతుంది. అదేవిధంగా దూర-విద్య విధానంలో నైపుణ్యాల వికాసం, శిక్షణలలో దోహదపడుతుంది. కార్యక్రమాలను అందజేయడంలో ముద్రిత గ్రంథాలు ముఖాముఖీ బోధన (వ్యక్తిగత అధ్యయన కేంద్రాల కార్యక్రమాలు) అందజేయడంతో పాటు సమాచార సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని (ఐ.సి.టి) ఉపయోగించి దృశ్య / శ్రవణ కార్యక్రమాలను కాసెట్లు (సిడిలు), దూరవాణి (రేడియో), టెలివిజన్ (టి.వి) కార్యక్రమాలు మొదలగునవి వినియోగిస్తుంది.

శిక్షణ పొందని ఎలిమెంటరీ స్థాయి పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ అందజేయు అధికారం ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్.కు అప్పగించబడింది. డి.ఇ.ఎల్.ఇ.డి. కార్యక్రమాన్ని ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. ఈ రంగంలో పనిచేస్తున్న ఇతర సంస్థల సహకారంతో రూపొందించింది. ఆర్.టి.ఇ. చట్టం 2009 ప్రకారం ఈ సంస్థ వినూత్నమైన సవాలుతో కూడిన రెండు సంవత్సరాల డిప్లొమా ఇన్ ఎలిమెంటరీ విద్య కార్యక్రమాన్ని అందజేస్తుంది.

మిమ్ములను ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. డిప్లొమా ఇన్ ఎలిమెంటరీ ఎడ్యుకేషన్ కార్యక్రమానికి ఆహ్వానిస్తున్నారు. మీ రాష్ట్రంలోని ఎలిమెంటరీ పాఠశాల విద్యార్థులకు మీరు అందిస్తున్న సేవలను నేను ప్రశంసిస్తున్నారు. ఆర్.టి.ఇ. 2009 చట్టం ప్రకారం పాఠశాల ఉపాధ్యాయులందరు వృత్తిపర శిక్షణ పొంది ఉండాలి. మీ అనుభవం మంచి ఉపాధ్యాయులుగా రాణించడానికి తగిన నైపుణ్యాలు ఈ కార్యక్రమంలో మీకు బాగా దోహదపడును.

ఈ డి.ఇ.ఎల్.ఇ.డి. కార్యక్రమం సార్వత్రిక మరియు దూరవిద్య (ఓ.డి.ఎల్)

విధానంలో అందజేయబడుతూ మీరు ఉపాధ్యాయులుగా విధులు కొనసాగించడంలో ఆటంకం లేకుండానే వృత్తిపర శిక్షణను పొందడానికి దోహదపడును.

మీ కోసం రూపొందించబడిన స్వీయ అధ్యయన కార్యక్రమ సామాగ్రి మీ ఉద్యోగానికి కావలసిన అర్హత సంపాదించుకోవడంతో పాటు మెరుగైన ఉపాధ్యాయులుగా తయారుకావడానికి సహాయపడుతుంది.

ఈ గొప్ప సాహసకృత్యంలోమీకు శుభం కలుగాలని ఆశిస్తున్నాను.

అధ్యక్షులు (చైర్మన్)

ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్.

విషయం

	పేజీ నెం.
1. పరిచయం	7
2. కార్యక్రమ లక్ష్యాలు	8
3. లక్ష్య సమూహం, అర్హత నియమాలు	9
4. కాల వ్యవధి	9
5. కార్యక్రమ స్వరూపం	10
6. విద్యా ప్రణాళిక స్వరూపం	11
7. విభాగం సవివర స్వరూపం	12
8. విషయాంశాల తయారీ	22
9. క్రెడిట్ విధానం	81
10. సహాయక విధానం	81
11. కార్యక్రమం అందజేయబడు విధానాలు	81
12. ముద్రిత పుస్తకాలు	82
13. బోధన సమావేశాలు	82
14. ప్రాక్టికల్స్ నిర్వహణ	83
15. విషయాంశాల ఆధారిత నియోజనాలు	85
16. కార్యక్రమ రుసుము	88
17. అభ్యసన మూల్యాంకనం, దృవీకరణ	95
18. పునఃపరీక్షలు	98
19. ఏ విషయం కొరకు ఎవరిని సంప్రదించాలి	100
20. అనుబంధాలు.	101

మొదటి, రెండవ సంవత్సరాల పి.సి.పి. పట్టికలు, ఎస్.బి.ఎ., డబ్ల్యు.బి.ఎ. & పి.టి.

విషయాంశ ఆధారిత నియోజనాలు సమర్పించుటకు పట్టికలు

పరీక్ష పత్రము (మొదటి సంవత్సరం)

పరీక్ష పత్రము (రెండవ సంవత్సరం)

పునఃపరిశీలనకు దరఖాస్తు పత్రం, నియామావళి

మార్కుల పునః మూల్యాంకనానికి దరఖాస్తు పత్రం, నియామావళి.

1. పరిచయం

ఉపాధ్యాయుల నాణ్యతను నిర్ధారించే అంశాల్లో ఉపాధ్యాయ విద్య ఒక ప్రధాన అంశం. శిక్షణ పొందని ఉపాధ్యాయులు మంచి ఉపాధ్యాయులకు ఉండాల్సి అనేక లక్షణాలను పెంపొందించుకొనే అవకాశాన్ని కోల్పోతారు. బోధనావృత్తికి అభ్యాసకుల మంచి లక్షణాలను, నైపుణ్యాలను గుర్తించి పెంపొందించేసే సామర్థ్యాలు అవసరం.

శిక్షణ పొందని ఉపాధ్యాయులందరు తగిన అర్హతను సంపాదించుకోవడానికి సర్వశిక్షా అభియాన్ (ఎస్.ఎస్.ఎ) కార్యక్రమాలలో భాగంగా 60 రోజుల శిక్షణ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించడం జరుగుతుంది. కాని ఈ శిక్షణ జాతీయ ఉపాధ్యాయ విద్యా మండలి (ఎన్.సి.టి.ఇ.) నిబంధనల ప్రకారం తగిన అర్హతకు సమానం కాదు. “విద్యా హక్కు చట్టం - 2009” నిబంధనల ప్రకారం ఎలిమెంటరీ పాఠశాల స్థాయిలో బోధన చేస్తున్న ఉపాధ్యాయులందరు, వృత్తి పూర్వక ఉపాధ్యాయ విద్య అర్హత పొందనివారు, ఐదు సంవత్సరాల్లో తగిన అర్హతను శిక్షణ ద్వారా పొందాలి.

శిక్షణ పొందని ఎలిమెంటరీ పాఠశాల ఉపాధ్యాయుల సంఖ్య చాల ఎక్కువ ఉండడం వల్ల అందరికి సాంప్రదాయ పద్ధతిలో ముఖాముఖి శిక్షణ ఇవ్వడం సాధ్యపడదు. ఈ బృహత్తర కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించడానికి ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతుల్లో సాంస్కృతిక & దూరవిద్యా విధానం మెరుగైనదిగా పరిగణింపబడుతుంది.

పైన పేర్కొన్న అంశాల దృష్ట్యా సాంస్కృతిక & దూరవిద్య విధానంలో ఎలిమెంటరీ ఉపాధ్యాయుల విద్యా శిక్షణ కార్యక్రమాన్ని అభివృద్ధి పరచి శిక్షణ పొందని వృత్తంతర ఉపాధ్యాయుల కొరకు అమలుచేయాలని నిర్ణయించడమైంది.

శిక్షణ పొందని వృత్తంతర ఉపాధ్యాయుల కొరకు ఉద్దేశించిన శిక్షణ కార్యక్రమం మొత్తం కింద పేర్కొన్న ప్రాథమిక నియమాల ఆధారంగా నిర్వహించబడును.

- 1) పిల్లలందరికి విద్యార్థి స్నేహపూర్వక మరియు ఆటంకాలు లేనటువంటి విద్యను అందజేయడం.
- 2) విద్యార్థి కేంద్రీకృత బోధనాభ్యాసన పద్ధతులను ప్రోత్సహించే విధంగా కృత్యాధార, అనుభవపూర్వక, అన్వేషనాత్మక పద్ధతులను ప్రోత్సహించడం.

3) జాతీయ విద్యా ప్రణాళిక (ఎన్.సి.ఎఫ్-2005) ఆధారంగా భిన్న విషయాంశాల్లో బోధనను సమన్వయ పరచడం. ఇది కింద పేర్కొన్న ఐదు ప్రధాన సూత్రాల ఆధారంగా కొనసాగుతుంది.

* విషయ పరిజ్ఞానాన్ని పాఠశాల బయటి జీవితనానికి అనుసంధానం చేయడం.

* బట్టీ పద్ధతుల నుండి అభ్యాసనాన్ని మళ్ళించడం.

* విద్యాంశాలను సంవృద్ధిమంతం చేయడం ద్వారా పాఠ్యపుస్తకాల పరిధి కన్నా మించి విస్తరింపజేయడం.

* పరీక్ష పద్ధతులను సరళీకరించి తరగతి గది అంశాలలో వాటిని అంతర్భాగం చేయడం.

* ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులకు లోబడి వ్యక్తిగత భావనను పెంపొందింపజేయడం.

4) భయంలేనటువంటి మూల్యాంకన పద్ధతులను ప్రోత్సహించడం, దానిలో భాగంగా నిరంతర అంచనా పద్ధతులను అమలు పరచడం. ఉపాధ్యాయ శిక్షణలో భాగంగా నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకన ప్రక్రియను ప్రాముఖ్యమైన అంశంగా విశదపరచడం.

5) విద్యాహక్కు చట్టం 2009 ప్రకారం ఉపాధ్యాయులు పిల్లలను శిక్షించడం మరియు ప్రైవేట్ గా ట్యూషన్ చెప్పడం నిషేధించడమైనది. తదనుగుణంగా ప్రతి విద్యార్థి స్నేహపూర్వక వాతావరణంలో చట్టం ఆశించిన విధంగా అభ్యసించడానికి తగిన విధానాలను అనుసరింపజేయడం ఉపాధ్యాయుల సంసిద్ధతా కార్యక్రమములో భాగంగా చేయడం.

2. కార్యక్రమం లక్ష్యాలు

ఈ కార్యక్రమం ప్రధాన లక్ష్యాలు ఏమనగా :

1) ఉపాధ్యాయులు సందర్భోచితంగా భిన్నత్వాలను అర్థం చేసుకోవడం, తగిన రీతిగా వ్యవహరించడం.

2) తరగతి గది నిర్వహణ / ప్రక్రియల నాణ్యతను పెంపొందింపజేయునట్లు ఉపాధ్యాయుల సాధికారతను పెంచడం పాఠశాలలో విద్యార్థి స్నేహపూర్వక, కేంద్రీకృత ప్రక్రియలను అనుసరించు సామర్థ్యాలను పెంపొందింపజేయడం.

3) తగిన బోధనాభ్యాసన ప్రక్రియలను పరిచయం జేయడం.

4) పిల్లలలో నాయకత్వం & సమస్య పరిష్కార సామర్థ్యాలను పెంపొందింపజేయు సౌలభ్యకర్తలుగా తయారు చేయడం.

5) పిల్లల హక్కుల సంరక్షణ కర్తలుగా అవగాహణ కల్పించడం.

3. లక్ష్య సమూహం మరియు అర్హత నిబంధనలు

ప్రాథమిక పాఠశాలలో (I-IV/V) పనిచేస్తున్న శిక్షణ పొందని ఉపాధ్యాయులు, ఇంటర్మీడియట్ (లేక తత్సమాన) పరీక్షలో సగటు 50% మార్కులతో ఉత్తీర్ణులైన వారు (ఎస్.సి./ఎస్.టి/ఓ.బి.సి/ పి.హెచ్ అభ్యర్థులకు 5% మార్కుల సడలింపు కలదు) మరియు ప్రాథమికోన్నత స్థాయి (V/VI- VIII) పాఠశాలలో పనిచేస్తున్న శిక్షణ పొందని ఉపాధ్యాయులు బి.ఎ/ బి.ఎస్సీ. కలవారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సిఫారసుతో కూడిన సహాయం (Sponsorship) తప్పనిసరి.

4. కాలపరిమితి

కార్యక్రమం కనీస కాలపరిమితి రెండు సంవత్సరాలు. అయినప్పటికీ నమోదు చేసుకొన్న అభ్యాసకుని అభ్యర్థిత్వం మూడు సంవత్సరాల వరకు చెల్లుబాటు అవుతుంది.

5. కార్యక్రమం స్వరూపం

ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయులు నిర్వహించాల్సిన ప్రక్రియల ఆధారంగా కార్యక్రమ స్వరూపం ఉంటుంది. దీనిలో భాగంగా తరగతిగది నిర్వహణ, సమాజంలోని వనరుల కూర్పు, పాఠశాల సామాజిక జీవనంలో పాలు పంచుకోవడం లేక పాఠశాల వికాసం ప్రణాళికను అమలు పరచడం ఇమిడి ఉన్నాయి. తదనుగుణంగా ఈ కార్యక్రమాన్ని కింది విధంగా రూపొందించడం జరిగింది.

రెండు సంవత్సరాల డిప్లొమా ఇన్ ఎలిమెంటరీ ఎడ్యుకేషన్ కార్యక్రమ స్వరూపం

క్ర.సం	విషయాంశాల సముహం & పేరు	క్రెడిట్ భారత్వం		రిమార్కులు
		సిద్ధాంతపర	ప్రయోగాత్మక	
1	వర్గం-I సమకాలీన అంశాలు	18	06	అన్ని విషయాంశాలు తప్పనిసరి.
	1. భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య : సాంఘిక, సాంస్కృతిక దృక్పథం	03	01	
	2. సహిత విద్యలో పిల్లలను అవగాహన చేసుకోవడం.	06	02	
	3. ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో బోధనాంశాల ప్రక్రియ	06	02	
	4. సమాజం & ఎలిమెంటరీ విద్య	03	01	
2	వర్గం-II (బోధన, అభ్యాసనం : ఎలిమెంటరీ / ప్రాథమిక స్థాయి)	12	04	అన్ని విషయాంశాలు తప్పనిసరి.
	1. భాషాంశాలు	03	01	
	2. గణితం	03	01	
	3. పరిసరాల విజ్ఞానం (ఇ.వి.ఎస్)	03	01	
	4. కళలు, ఆరోగ్యం & శారీరక మరియు పనివిద్య	03	01	
3	వర్గం -III (బోధన - అభ్యాసనం : ప్రాథమికోన్నత స్థాయి)	03	01	ఏదైన ఒక విషయాంశాన్ని ఎంపిక చేసుకోవాలి.
	1. సాంఘిక శాస్త్రం	03	01	
	2. విజ్ఞాన శాస్త్రం	03	01	
4	వర్గం - IV (పాఠశాలలో విక్షణ)	0	20	ఏదైన ఒక విషయాంశాన్ని ఎంపిక చేసుకోవాలి. కార్యశాల ఆధారిత కృత్యాల క్రెడిట్లు మొదటి, రెండవ సంవత్సరాలకు సమానంగా విభజించబడినవి.
	1. పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు.	0	04	
	2. కార్యశాల - ఆధారిత కృత్యాలు	0	08	
	3. సాధనా బోధన	0	08	
	మొత్తం	33	31	మొత్తం 64 క్రెడిట్ల భారత్వం గలది. వర్గం - III లో రెండింటిలో ఒక అంశాన్ని ఎంపిక చేసుకోనే అవకాశం కలదు. కావున 68 క్రెడిట్ల భారత్వం గల కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడం జరిగినది.

మొదటి, రెండవ సంవత్సరంలో విషయాంశాల వర్గీకరణ కింది విధంగా ఉంటుంది.

మొదటి సంవత్సరం (32)

రెండవ సంవత్సరం (32)

మూల విషయాంశాలు (వర్గం-I)			
క్ర.సం	విషయాంశం పేరు	ఖండాలు	క్రెడిట్లు సి+ప్ర=మొత్తం
1.	భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య సాంఘిక, సాంస్కృతిక దృక్పథం	3	3+1=4
2.	ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో బోధనాంశాల ప్రక్రియ	4	6+2=8
బోధన విషయాంశాలు (వర్గం -II)			
3.	భాషాంశాలు	3	
4.	గణితం	3	
4.	పరిసరాల విజ్ఞానం	3	
ప్రయోగాత్మక విషయాంశాలు (వర్గం - IV)			
6.	పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు		4
7.	కార్యశాల ఆధారిత కృత్యాలు		4

మూల విషయాంశాలు (వర్గం-I)			
క్ర.సం	విషయాంశం పేరు	ఖండాలు	క్రెడిట్లు సి+ప్ర= మొత్తం*
3.	సహిత విద్యలో పిల్లలను అవగాహన చేసుకోవడం.	4	3+1=4
4.	సమాజం & ఎలిమెంటరీ విద్య	3	3+1=4
బోధనా విషయాంశాలు (వర్గం-II)			
3.	కళలు, ఆరోగ్యం, శారీరక & పనివిద్య	3	3+1=4
బోధనా విషయాంశాలు (వర్గం -III)			
4.	సాంఘిక శాస్త్రం	3	3+1=4
5.	విజ్ఞాన శాస్త్రం	2	3+1=4
ప్రయోగాత్మక విషయాంశాలు (వర్గం-IV)			
6.	కార్యశాల ఆధారిత కృత్యాలు		4
7.	సాధనా బోధన		4

*సి=సిద్ధాంతపఠ, ప్ర=ప్రయోగాత్మక

**6. విద్యాప్రణాళిక స్వరూపం
మూల విషయాంశాలు (వర్గం I & II)**

కోడ్ సం.	విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
501	భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య : సాంఘిక, సాంస్కృతిక దృక్పథం	ఖండం-1: భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య: సింహావలోకనం ఖండం-2: భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య - సమకాలీన సందర్భం-I ఖండం-3 : భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య - సమకాలీన సందర్భం-II	విభాగం1 : భారతీయ విద్యా వ్యవస్థ - I విభాగం2 : భారతీయ విద్యా వ్యవస్థ -II విభాగం3 : ప్రాథమిక హక్కుగా విద్య విభాగం4 : సాంస్కృతిక ఎలిమెంటరీ విద్య (యు.ఇ.ఇ) కొరక వ్యవస్థ నిర్మాణం విభాగం5 : యు.ఇ.ఇ. కొరకు వ్యూహాలు -I విభాగం6 : యు.ఇ.ఇ. కొరకు వ్యూహాలు -II సర్వశిక్ష అభియాన్ (ఎస్.ఎస్.ఎ.) విభాగం7 : యు.ఇ.ఇ. ప్రణాళిక, నిర్వహణ విభాగం 8 : ఎలిమెంటరీ విద్య కొరకు ఉపాధ్యాయులను తయారుచేయుట విభాగం9 : అననుకూలత గల వర్గాల విద్యకై ఉపాధ్యాయులను తయారు చేయుట విభాగం10: ఎలిమెంటరీ విద్యలో అంతర్జాతీయ పరిస్థితి.	3+1=4
506	సహిత విద్యలో పిల్లలను అవగాహన చేసుకోవడం	ఖండం -1 : పిల్లల పెరుగుదల, వికాసం ప్రాథమిక అంశాలు ఖండం-2 : పిల్లల మూర్తిమత్వ వికాసం	విభాగం1 : పిల్లలను అవగాహన చేసుకోవడం విభాగం2 : అనువంశికత, పరిసరాల ప్రభావం విభాగం3 : మూర్తిమత్వ వికాసం, దాని అంచనా. విభాగం4 : ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం. విభాగం 5 : స్వీయ భావన వికాసం విభాగం 6 : పిల్లలలో సృజనాత్మకతను పెంపొందించడం విభాగం 7 : సహిత విద్య భావన	6+2=8

కోడ్ సం.	విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
		ఖండం -3 : సహిత విద్య ఖండం -4: బాలికలు & బాలల హక్కులు	విభాగం 8 : ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల (సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్.) భావన విభాగం 9 : ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల విద్య విభాగం 10: నర్సబాటు నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం (DAS)సహాయక పరికరాలు (AD) ప్రత్యేక చికిత్స పద్ధతుల (ST) అభివృద్ధి. విభాగం 11 : లింగ వివక్ష విభాగం 12 : బాలికల సాధికారత విభాగం 13 : బాలల హక్కులు & అర్హతలు	
502	ప్రాథమిక పాఠశాలలో శిక్షణాత్మక విధానాలు	ఖండం-1 : అభ్యసనం మరియు బోధన కొనసాగింపు ఖండం-2 : బోధన అభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ	విభాగం 1 : ప్రాథమిక పాఠశాల దశలో అభ్యసనం మరియు బోధన విభాగం 2 : బోధన, అభ్యసనం దృక్పథాలు. విభాగం 3 : బోధన అభ్యసన పద్ధతులు విభాగం 4 : అభ్యసనం మరియు అభ్యాసకుని కేంద్ర దృక్పథాలు మరియు పద్ధతులు. విభాగం 5 : తరగతి గది ప్రక్రియల నిర్వహణ. విభాగం 6 : బోధన అభ్యసన సామగ్రి విభాగం 7: బహుళ తరగతి మరియు బహుళ స్థాయిల పరిస్థితులలో నిర్వహణ. విభాగం 8: అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక.	6+2=8

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
	<p>ఖండం -3: తరగతి గది అభ్యసనలో ప్రాధుర్భవిస్తున్న సమస్యలు</p> <p>ఖండం-4: అభ్యసన (అంచనాలు). మదింపు</p>	<p>విభాగం 9 : సమీకృత అభ్యసనం మరియు బోధన ప్రక్రియ</p> <p>విభాగం 10 : అభ్యసన ప్రక్రియను, సామగ్రిని, సంధర్భానుగుణంగా మార్చుకోవడం.</p> <p>విభాగం 11 : అభ్యసనలో ICT</p> <p>విభాగం 12 : కంప్యూటర్ సహాయక అభ్యసనం.</p> <p>విభాగం 13 : (అంచనా) మదింపు మరియు మూల్యాంకనముల ప్రాథమిక అంశాలు.</p> <p>విభాగం 14 : (అంచనా) మదింపు వేయడానికి పరికరాలు మరియు ఎత్తుగడలు.</p> <p>విభాగం 15 : అభ్యసన అభివృద్ధికై ఫలితములను వాడుకొనుట.</p> <p>విభాగం 16 : అభ్యసనము మరియు (అంచనా) మదింపు</p>	
507	<p>జనసముదాయం మరియు ప్రాథమిక విద్య</p> <p>జన సముదాయం మరియు పాఠశాల.</p> <p>ఖండం-2 : పాఠశాల వ్యవస్థ</p>	<p>విభాగం 1: సమాజం మరియు విద్య</p> <p>విభాగం 2 : జనసముదాయం మరియు పాఠశాల</p> <p>విభాగం 3 : పాఠశాల విద్యలో-జన సముదాయం సమర్పణ</p> <p>విభాగం 4 : SSA మరియు RTE ప్రకారం లో భాగంగా జనసముదాయం పాల్గొనేలా అవకాశాలు.</p> <p>విభాగం 5 : బాలల హక్కులు మరియు పాఠశాల సౌకర్యాలు</p> <p>విభాగం 6 : ఉపాధ్యాయులు మరియు పాఠశాల</p> <p>విభాగం 7 : ఉపాధ్యాయ నాయకత్వం.</p> <p>విభాగం 8 : విద్యా సంస్థలతో సంబంధాలు</p>	3+1=4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
	ఖండం-3 : పాఠశాల మరియు సమాజంల పరస్పర సంబంధాల నిర్వహణ.	విభాగం 9 : జన సముదాయ సమీకరణ (ఆచరణాత్మక) విభాగం 10 : పాఠశాల నిర్వహణ విభాగం 11 : పాఠశాల వనరుల నిర్వహణ మరియు జన సముదాయము. విభాగం 12 : పాఠశాల జన సముదాయ భాగస్వామ్యం నిర్వహణ ఉపగమనాలు.	
503 ఎలిమెంటరీ దశలో భాషాశాస్త్రాల అభ్యసనం	ఖండం-1: భాష అవగాహన ఖండం-2 : భాష నేర్చుకోవడానికి సంబంధించిన నైపుణ్యాలు. ఖండం -3 : తరగతిలో భాషా అభ్యసనం	విభాగం 1 : భాష - ఉపోద్ఘాతం. విభాగం 2 : భారతదేశంలో భాష విభాగం 3 : భాష బోధన- అభ్యసనం విభాగం 4 : వినడం -మాట్లాడటం నైపుణ్యాలు. విభాగం 5 : పఠన నైపుణ్యాలు. విభాగం 6 : రాత నైపుణ్యాలు విభాగం 7 : సాహిత్యం విభాగం 8 : పాఠ్యపఠకం - భాషా తరగతి. విభాగం 9 : భాషా బోధన సామగ్రి, బోధనోపకరణాలు విభాగం 10 : భాషా మూల్యాంకనం మరియు మదింపు.	3+1=4
504 ప్రాథమిక దశలో గణిత శాస్త్ర అభ్యసనం	ఖండం -1 : ఎలిమెంటరీ దశ విద్యాభ్యాసంలో గణిత శాస్త్ర అభ్యసన ప్రాముఖ్యత.	విభాగం 1 : పిల్లలు గణితాన్ని ఎలా నేర్చుకుంటారు. విభాగం 2 : గణితశాస్త్రం మరియు గణిత శాస్త్ర విద్య ప్రాముఖ్యత, పరిధి మరియు సందర్భం. విభాగం 3 : గణిత శాస్త్ర విద్య యొక్క లక్ష్యాలు మరియు దూరదృష్టి.	3+1=4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
	<p>ఖండం-2 : విషయాన్ని సంపన్నవంతం చేయడం మరియు పద్ధతులు.</p> <p>ఖండం-3: గణిత శాస్త్రంలో అభ్యాసకుని అంచనా.</p>	<p>విభాగం 4 : అభ్యాసకుని మరియు అభ్యసన కేంద్రీకృత పద్ధతులు</p> <p>విభాగం 5 : సంఖ్యలు మరియు సంఖ్యా ప్రక్రియలు.</p> <p>విభాగం 6 : ఆకారాలు మరియు తలాల మధ్య సంబంధాలు.</p> <p>విభాగం 7 : కొలమానాలు మరియు కొలతలు</p> <p>విభాగం 8 : సమాచారాన్ని వినియోగించుట.</p> <p>విభాగం 9 : సాధారణీకరించిన అంకగణితంగా బీజ గణితం.</p> <p>విభాగం 10 : గణిత శాస్త్ర అభ్యసన అంచనా పద్ధతులు</p> <p>విభాగం 11 : మదింపు యొక్క సాధనాలు మరియు పద్ధతులు.</p> <p>విభాగం 12 : గణిత శాస్త్ర అభ్యసన మదింపు తరువాత చర్యలు.</p>	
505 ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం- అధ్యయనం	<p>ఖండం-1 : ప్రాథమిక స్థాయిలో పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అభ్యసనల యొక్క ప్రాముఖ్యత.</p> <p>ఖండం -2 : విద్యా ప్రణాళిక మరియు పరిసరాల విజ్ఞాన బోధనా శాస్త్ర అధ్యయనం (EVS)</p>	<p>విభాగం 1 : అభ్యసనం ప్రారంభ శిశుస్థాయిలో పరిసరాల విజ్ఞానం అభ్యసనం ప్రాముఖ్యత.</p> <p>విభాగం 2 : ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క బోధన అభ్యసనల లక్ష్యాలు మరియు పరిధి.</p> <p>విభాగం 3 : ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం భావనల యొక్క బోధనాశాస్త్ర పరిధులు.</p> <p>విభాగం 4 : ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానానికి కేటాయించిన పాఠ్య ప్రణాళిక</p> <p>విభాగం 5 : పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క బోధన అభ్యసన దృక్పథాలు.</p> <p>విభాగం 6 : పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయనం యొక్క బోధన అభ్యసన పద్ధతులు.</p>	3+1=4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
	ఖండం-3 : పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయనం యొక్క మదింపు	<p>విభాగం 7 : పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనం శాస్త్ర యొక్క బోధన అభ్యసన ప్రణాళిక.</p> <p>విభాగం 8 : పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అధ్యయనంలో వనరులు మరియు సామగ్రి</p> <p>విభాగం 9 : పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనంలో మదింపు</p> <p>విభాగం 10 : పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని మదింపు చేయడంలో వాడే సాధనాలు మరియు పద్ధతులు.</p> <p>విభాగం 11 : విద్యార్థుల అవగాహన శక్తిని పెంపొందించుటకు మదింపు యొక్క ఫలితాలను ఉపయోగించుకోవడం.</p>	
508 ప్రాథమిక దశలో కళలు, ఆరోగ్యం మరియు శారీరక మరియు పని విద్యలను నేర్చుకోవడం.	<p>ఖండం-1: కళల విద్య</p> <p>ఖండం-2 : ఆరోగ్యం మరియు శారీరక విద్య.</p>	<p>విభాగం 1 : కళలను కళావిద్యను అర్థం చేసుకోవడం (సిద్ధాంతపర అంశాలు)</p> <p>విభాగం 2 : దృశ్య కళలు మరియు చేతిపనుల కళలు (ఆచరణాత్మక అంశాలు)</p> <p>విభాగం 3 : ప్రదర్శన కళలు (ఆచరణాత్మక అంశాలు)</p> <p>విభాగం 4 : ఎలిమెంటరీ తరగతులకు కళావిద్య ప్రణాళిక మరియు వ్యవస్థీకరణ.</p> <p>విభాగం 5 : కళల విద్యా మూల్యాంకనం.</p> <p>విభాగం 6 : ఆరోగ్యం యొక్క అర్థం మరియు ప్రాముఖ్యత.</p> <p>విభాగం 7 : పాఠశాల ఆరోగ్య విద్య కార్యక్రమం ముఖ్య అంశాలు.</p> <p>విభాగం 8 : అత్యవసర ఆరోగ్య సేవలు.</p> <p>విభాగం 9 : శారీరక విద్య యొక్క అర్థం మరియు భావన.</p> <p>విభాగం 10 : శారీరక విద్యా కార్యక్రమాల ప్రణాళిక మరియు నిర్వహణ.</p>	3+1=4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
	ఖండం-3 : పని విద్య	విభాగం 11 : ఆటలు, క్రీడలు మరియు యోగ విభాగం 12 : పని విద్య భావన (సిద్ధాంతం) విభాగం 13 : పని విద్య యొక్క అమలు (సిద్ధాంతం) విభాగం 14 : పని విద్యలో నైపుణ్యత అభివృద్ధి (ప్రయోగాత్మకంగా) విభాగం 15 : జనసముదాయం మరియు పని విద్య విభాగం 16 : పని విద్య యొక్క మూల్యాంకనం (సిద్ధాంతం & ప్రయోగాత్మకత)	
509 ప్రాథమిక ఉన్నత దశలో సామాజిక అధ్యయనం.	ఖండం-1: సామాజిక శాస్త్రాన్ని ఒక అధ్యయన అంశంగా అవగాహన చేసుకోవడం. ఖండం -2: సామాజిక శాస్త్ర విషయాలు మరియు భావనలు ఖండం-3 : సామాజిక శాస్త్రాల బోధన శాస్త్రంలో సమస్యలు.	విభాగం 1 : సామాజిక శాస్త్రాల స్వభావం. విభాగం 2 : పాఠశాల విద్యా ప్రణాళికలో సామాజిక శాస్త్రాలు. విభాగం 3 : చరిత్ర విభాగం 4 : భూగోళ శాస్త్రం విభాగం 5 : సామాజిక మరియు రాజకీయ జీవితం / రాజనీతి శాస్త్రం/ అర్థశాస్త్రం/ సమాజ శాస్త్రంలో సమగ్రమైన భాగం. విభాగం 6 : అభ్యసకుని స్వభావాన్ని మరియు స్థానిక సందర్భాన్ని అర్థం చేసుకోవడం. విభాగం 7 : బోధన అభ్యసన వ్యూహాలు విభాగం 8 : సామాజిక శాస్త్రంలో అభ్యసన వనరులు : భావన, అవసరం మరియు ప్రాధాన్యత విభాగం 9 : సామాజిక శాస్త్రాలలో మదింపు	3+1=4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
510 ప్రాథమికోన్నత దశలో విజ్ఞాన శాస్త్ర అభ్యాసనం.	ఖండం-1 : విజ్ఞాన శాస్త్ర అవగాహన. ఖండం-2 : విజ్ఞాన శాస్త్ర అభ్యసన నిర్వహణ మరియు కొలమానం.	విభాగం 1 : విజ్ఞాన శాస్త్ర స్వభావం విభాగం 2 : శాస్త్రీయ విచారణ విభాగం 3 : విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధనకు వివిధ దృక్పథాలు విభాగం 4 : ప్రస్తుతం చేస్తున్న పనిలో అనుభవం: పాత్ర మరియు ప్రాధాన్యత. విభాగం 5 : ప్రాథమికోన్నత పాఠశాల దశలో విజ్ఞాన శాస్త్ర విద్యను ప్రణాళిక వేయడం మరియు నిర్వహించడం. విభాగం 6 : అంచన మరియు మూల్యాంకనం గురించిన సమస్యలు. విభాగం 7 : విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధనలో ఎదురయ్యే సమస్యలు మరియు ఒడిదుడుకులు.	3+1=4
511 పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు (ఎస్.బి.ఎ.)		మొదటి సంవత్సరం : నాలుగు క్రెడిట్లు పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలను మూడు భాగాలుగా విభజించారు. ◆ పాఠశాల విద్యార్థి యొక్క వ్యక్తి అధ్యయనం. ◆ రికార్డులు మరియు రిజిస్టర్లు నిర్వహణ. ◆ పాఠశాల కార్యక్రమాలకు అందించు సేవలు.	4
512 కార్యశాల - I (కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు)		మొదటి సంవత్సరం : మొదటి సంవత్సరంలో కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు నాలుగు క్రెడిట్లు కలిగి ఉండి రకరకాల 12 రోజు కార్యశాల కార్యక్రమంలో చేపడుతారు. ◆ భాష, గణిత, పరిసరాల (ఇ.వి.ఎస్) విజ్ఞానం, విజ్ఞాన శాస్త్రం / సామాజిక శాస్త్రాల పాఠ్యపథకాలను తయారు చేయడం. ◆ మూడు విషయాలపై బోధన అభ్యసన సామగ్రిని బోధనోపకరణాలను తయారు చేయడం.	4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ ఏదైన ఒక విషయంపైన మూల్యాంకనంలో ఒక వివరణ చిట్టాను (పోర్ట్ పోలియో) రూపొందించడం. ◆ రూపకల్పన మరియు నమూన ప్రణాళిక ఆధారకంగా సమన్వయ పరీక్ష పత్రాన్ని తయారు చేయడం. ◆ ప్రదర్శన పాఠాన్ని పరిశీలించడం. ◆ మూల్యాంకన ప్రగతిపై పాల్గొనుట. 	
513 కార్యశాల-II (కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు)		<p>ద్వితీయ సంవత్సరం : ద్వితీయ సంవత్సరంలో కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాల్లో నాలుగు క్రెడిట్లు ఉంటాయి. ఈ నాలుగు క్రెడిట్లు రకరకాల కార్యక్రమాలతో పన్నెండు రోజుల కార్యశాలను కలిగి ఉంటాయి.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ భావనాత్మ పట చిత్రణ ఏ రెండు విషయాలలోనైన భాష, గణితశాస్త్రం, ఇ.వి.ఎస్., ఎస్.సి. /ఎస్.ఎస్.సి. ◆ కళ, భౌతిక, ఆరోగ్య, పనివిద్యలపై కార్యక్రమం. ◆ కాలనిర్ణయ పట్టిక యొక్క విశ్లేషణ /వార్షిక కార్యక్రమాల కాలమాన పట్టిక (టైమ్ టేబుల్ మరియు క్యాలెండర్) విశ్లేషణ. ◆ పాఠశాల జనసముదాయం మధ్య గల సంబంధాలు. ◆ సదస్సు, సమర్పణ. ◆ ప్రగతి మూల్యాంకనంలో పాల్గొనుట. 	4
514 ఆచరణ బోధన (పి.టి.) సాధనా బోధన		<p>ద్వితీయ సంవత్సరం : సాధనా బోధనలో ఎనిమిది క్రెడిట్లలో ఉంటుంది. చాత్రోపాధ్యాయునికి పది అధ్యయన పాఠ్యాంశాలు ఇవ్వబడుతాయి. అవి నాలుగు సబ్జెక్టుల నుంచి తీసుకోవాలి. (భాష, గణిత శాస్త్రం,</p>	4

కోడ్ సం. విషయాంశాల పేరు	ఖండాల పేరు	విభాగాల పేరు	క్రెడిట్స్ సి+ప్ర=మొత్తం
		<p>పరిసరాల విజ్ఞానం) విజ్ఞాన శాస్త్రం, సామాజిక శాస్త్రాలు) అతడు లేదా ఆమె ఒక సహాయకుని మరియు పర్యవేక్షకుని పాఠశాలలో కెటాయిస్తారు. (పాఠశాలలోని అనుభవంగల ఉపాధ్యాయున్ని దీనికి కేటాయిస్తారు.</p> <p>ఈ క్రింది మూల్యాంకనం ఆధారంగా అతడు లేదా ఆమె మూల్యాంకనీకరించబడుతారు.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ పాఠ్యపథకం ◆ విషయ జ్ఞానంలో సామర్థ్యం. ◆ ఉపాధ్యాయుని మార్గదర్శనం ◆ పాఠ్యాంశం దాని నిర్వహణలో విద్యార్థి పాల్గొనుట. ◆ విద్యార్థి మూల్యాంకనం. ◆ పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుని చేత బోధన ప్రగతిని మూల్యాంకన చేయడం. 	

విషయాంశం 1 : 501 - భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య : సాంఘిక సాంస్కృతిక దృక్పథం

అవసరం, ప్రాముఖ్యత

ఈ విషయాంశం జాతీయ మరియు అంతర్జాతీయ స్థాయిల్లో ఎలిమెంటరీ విద్య యొక్క స్థితిని వివరిస్తుంది. ఇది ఉపాధ్యాయులు ఎలిమెంటరీ విద్య యొక్క చారిత్రాత్మక వికాసాన్ని సమగ్రంగా అవగాహన చేసుకోవడానికి ఎలిమెంటరీ విద్య యొక్క చారిత్రాత్మక పురోగతిని వివరించడానికి ఉద్దేశించబడింది. సమకాలీన భారతీయ సమాజ అవసరాలు మరియు విభిన్న జీవిత అనుభవాల దృష్ట్యా ఇది రూపొందించబడింది.

ప్రతి విభాగం చివరన ఇవ్వబడిన సూచించబడిన గ్రంథాలను సంప్రదించడం, కృత్యాల నిర్వహణల ద్వారా ఎలిమెంటరీ విద్య యొక్క సమగ్ర స్వరూపాన్ని అవగాహనకు దోహదపడును.

నిర్దిష్ట లక్ష్యాలు :

- * ఎలిమెంటరీ విద్య ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు, సవాళ్ళు, ధోరణుల అవగాహనను పెంపొందింపజేయడం.
- * జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో విద్యా సార్వత్రికరణల స్వరూపాన్ని వివరించడం.
- * సాంస్కృతిక ఎలిమెంటరీ విద్యతో డిపిఇపి, ఎస్ఎస్ఏ, ఆర్.టి.ఇ మొదలగు వాటి పాత్రలను అభినందించడం.
- * స్వాతంత్ర్య పూర్వం మరియు సాతంత్ర్యానంతర కాలాలలో ఎలిమెంటరీ విద్య స్థితి అవగాహనను పెంపొందించడం.

ఖండం - 1 భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య : పునరావలోకనం

విభాగం - 1 : భారతీయ విద్యా విధానం - 1

- * పురాతన భారతీయ విద్యా వ్యవస్థ, సంక్షిప్త స్వరూపం, గత కాలపు గురువు భావన, ప్రస్తుతపు ఉపాధ్యాయుడు.
- * ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించిన బ్రిటీష్ కాలం నుండి 1947 వరకు గల వివిధ కమిటీలు, కమీషన్లు పేర్కొన్న సూచనలు.

విభాగం : 2 భారతీయ విద్యా విధానం - 2

- * ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించి స్వాతంత్ర్యానంతర కమిటీలు, కమీషన్ల సూచనలు ప్రత్యేకించి 1964-66 విద్యా కమీషన్ సూచనలు.
- * జాతీయ విద్యా విధానం - 1968 మరియు 1986/1992 వీటిలో పేర్కొన్న ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించిన అంశాలు
- * 8 సంవత్సరాల ఎలిమెంటరీ విద్య స్వరూపం - 5 సంవత్సరాల ప్రాథమిక మరియు 3 సంవత్సరాల ప్రాథమికోన్నతల స్థాయిలతో
- * పాఠశాల విద్యా ప్రణాళిక చట్ర వికాసం, ఎలిమెంటరీ పాఠశాల జాతీయ విద్యా ప్రణాళిక చట్రం (ఎన్సీఎఫ్) 2005 యొక్క ప్రధాన అంతర్భాగాలు.

విభాగం - 3 ప్రాథమిక హక్కుగా విద్య

- * భారత రాజ్యాంగం ఆర్టికల్ 45 తో నిర్దేశించిన సార్వత్రిక ఎలిమెంటరీ విద్య లక్ష్యం సాధించబడకపోవడానికి కారణాలు
- * 86 వ రాజ్యాంగ సవరణ, 2002, ఆర్టికల్ 21ఎ- విద్యా ప్రాథమిక హక్కుగా అవతరణ.
- * పిల్లల ఉచిత మరియు నిర్బంధ విద్యా హక్కు (ఆర్.టి.ఇ) చట్టం 2009 కింద పేర్కొన్న అంశాల దృష్ట్యా చట్టంలోగల సదుపాయాలు
  - * పిల్లల హక్కులు
  - * ఉపాధ్యాయుల పాత్ర మరియు బాధ్యతలు
  - * పాఠశాల నిర్వహణ మరియు యాజమాన్యం
  - * విద్యా ప్రణాళిక మరియు మూల్యాంకనం అంశాలు
- * సంబంధిత రాష్ట్రాల ఆమోదం దృష్ట్యా విద్యాహక్కు చట్టం నియమాలు
- * ఉమ్మడి అంశంగా విద్య, కేంద్రం మరియు రాష్ట్రాలకు సంబంధించిన అంతర్భాగాలు

విభాగం : 4 : సార్వత్రిక విద్య (యుఇఇ) వ్యవస్థీకరణ అంశాలు

- * వివిధ స్థాయిల్లో ఎలిమెంటరీ విద్య స్వరూపం

- * జాతీయ (ఎన్సిఇఆర్.టి)
- * రాష్ట్ర (ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి. ఎస్ఐఇయంటి)
- * జిల్లా (డిఐఐటిఎస్)
- * బ్లాకు / మండలం (బిఆర్సీఎస్)
- * క్లస్టర్ (సిఆర్సిఎస్)
- * మరియు ప్రతి స్థాయికి చెందిన సంస్థల పాత్ర మరియు విధానాలు

ఖండం 2 : భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య, సమకాలీన సందర్భం -I

విభాగం : 5 యుజిఇ కొరకు విధానాలు - I

- * ఎలిమెంటరీ విద్య సార్వత్రికరణ (యుజిఇ), యుజిఇ ను పథకం రూపంలో అమలుపరచడం.
- * ఉత్తరప్రదేశ్ - బేసిక్ విద్యా పథకం, బీహార్ విద్యా పథకం, లోక్ జంబుష్, శిక్షా కర్మి, మహారాష్ట్రకు చెందిన నిర్దిష్ట విద్యా పథకాలు, సామాజిక అణగారిన వర్గాల పిల్లల పథకాలు, బడి బయటి పిల్లల పథకాలు, ప్రత్యేక వర్గాలకు చెందిన పిల్లల పథకాలు (దివ్యాంగులు, దేవదాసి పిల్లలు మొదలగునవి)
- * జిల్లా ప్రాథమిక విద్యా కార్యక్రమం (డిపిఐపి), లక్ష్యాలు, డిపిఐపి ప్రధాన అంశాలు, డిపిఐపి అమలు ప్రణాళిక, విధానాలు మరియు కృత్యాలు, యుజిఇపై కార్యక్రమ ప్రభావం.

విభాగం 6 : యుజిఇ కొరకు విధానాలు - II సర్వశిక్షా అభియాన్ (ఎస్ఎస్ఏ)

- * సర్వశిక్షా అభియాన్ (ఎస్ఎస్ఏ) కార్యక్రమం, దాని ప్రధాన అంశాలు.
- * ఎస్ఎస్ఏ లక్ష్యాలు, ఉద్దేశ్యాలు
- * ఎస్ఎస్ఏ కార్యక్రమం ప్రధాన వ్యూహాలు
- * ఎస్ఎస్ఏ కార్యక్రమ ప్రకారం ఆర్థికాంశాల నిబంధనలు
- * పాఠశాల, సంబంధిత సౌకర్యాల అభివృద్ధి
- * మధ్యాహ్న భోజన పథకం, ఎస్ఎస్ఏ భాగస్వామ్యం

* ఆర్.టి.ఇ. చట్టం, 2009 మరియు ఎస్ఎస్ఎ ల సఖ్యత

విభాగం - 7 : యుజిఇ ప్రణాళిక మరియు యాజమాన్యం

- * విద్యా యాజమాన్యం వికేంద్రీకరణ, 73 వ 74 వ రాజ్యాంగ సవరణలు
- * స్థూల మరియు సూక్ష్మ స్థాయిలలో ప్రణాళిక
- * ఎలిమెంటరీ విద్యలో యాజమాన్యం మరియు నిర్వహణ అంశాలు
- * పాఠశాల యాజమాన్యం - ఆర్.టి.ఇ చట్టం 2009
- * సంక్షిప్త జాలం - జాతీయ, రాష్ట్ర మరియు జిల్లా స్థాయి సంస్థల ప్రభావవంతమై యాజమాన్యం మరియు సామర్థ్యాల నిర్మాణం

ఖండం - 3 : భారతదేశంలో ఎలిమెంటరీ విద్య, సమకాలీన సందర్భం - 2

విభాగం - 8 : ఎలిమెంటరీ విద్యకు ఉపాధ్యాయుల తయారీ

- * ఎలిమెంటరీ విద్యా నమూనలు (మోడల్స్), సెమైక్య నమూనాలతో సహా.
- * ఎలిమెంటరీ స్థాయిలో పాఠశాల విద్యకు సంబంధించిన ఎన్.సి.ఎఫ్-2005 నొక్కి పేర్కొన్న అంశాలు
- * ఎలిమెంటరీ స్థాయి ఉపాధ్యాయుల తయారీకి సంబంధించిన ఉపాధ్యాయ విద్య జాతీయ విద్యా ప్రణాళిక చట్టం (ఎన్.సి.ఎఫ్.టి.ఇ), 2009-10 ప్రధాన అంశాలు
- * ఎలిమెంటరీ విద్యతోని ప్రాథమిక, ప్రాథమికోన్నత ఉపవిభాగాలకు చెందిన బోధనాభ్యాసన అంశాలు
- * సాలోచనాకర్త (రిఫ్లెక్టివ్ ప్రాక్టిషనర్) గా ఉపాధ్యాయులు
- * ఉపాధ్యాయ అర్హత పరీక్ష (టెట్) అమలు.

విభాగం - 9 : అణగారిన వర్గాల విద్యకు ఉపాధ్యాయుల తయారీ

- * అందుబాటు, కొనసాగింపు అంశాలు
- * అందుబాటుకు ఆటంకాలు
- * షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగల విద్య

- * మహ్మదీయ నిమ్న వర్గాలు
- * వలస వెళ్ళినవారు
- * ప్రత్యేక అవసరాలుగల పిల్లలు
- * పట్టణ పేదలు, అణగారిన వర్గాలు & భౌగోళికంగా మారుమూల ప్రాంతాల పిల్లలు
- * పనిలో చేరిన పిల్లలు
- * విద్యాపర సహాయక వ్యవస్థ మరియు ఉపాధ్యాయుల సాధికారత
- * ఉపాధ్యాయుల సహిత శిక్షణ
- * పాఠశాలల్లో బాలల హక్కు సంరక్షణకు ఉపాధ్యాయుల సాధికారత

విభాగం - 10 : ఎలిమెంటరీ విద్యలో అంతర్జాతీయ స్థితి

- * జోమ్తిన్ సమావేశం యొక్క ప్రాధాన్యత అంశాలు మరియు ఇ-9 దేశాలపై ప్రభావం, దక్షిణ ఆసియా ప్రాంతం.
- * అభివృద్ధి చెందుతున్న మరియు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించిన చొరవలు.
- * యుఇఇలో అంతర్జాతీయ సంస్థల పాత్ర (యునెస్కో, యునిసెఫ్, వరల్డ్ బ్యాంక్, డిఎఫ్ఐడి, ఎస్.ఐడిఎ)
- * ప్రపంచ విద్యా సమావేశాలు, డాకర్, సెనెగల్, 2009
- * అందరికీ విద్య (ఇఎఫ్ఎ) చొరవలు

విషయాంశం 2 : 506 సహిత విద్య సందర్భంలో పిల్లల అవగాహన

పిల్లలకు మెరుగ్గా బోధించడానికి మరియు వారి సమగ్ర వికాసానికి దోహదపడుటకు ఉపాధ్యాయులు పిల్లల అవసరాలు మరియు స్వభావానికి సంబంధించిన మెరుగైన అవగాహన అవసరం. పిల్లల సమగ్ర అవగాహన లేకుండా ప్రభావవంతమైన బోధన సాధ్యపడదు. ఈ విషయాంశం పిల్లల వైయక్తిక భేదాలను అవగాహన చేసుకోవడానికి తదనుగుణంగా వ్యవహరించడానికి దోహదపడును. పిల్లలు తమ అనుభవాల దృష్ట్యా స్వేచ్ఛా వ్యక్తీకరణం, బెదిరింపులు లేని పరిసరాల్లో జ్ఞాన నిర్మాణం చేసుకోవడానికి తగిన పరిస్థితులను కల్పించే

సౌలభ్యకర్తలుగా ఉపాధ్యాయులు వ్యవహరించాలి. పిల్లల వికాసానికి వారి హక్కుల సంరక్షణను బలపరిచే వారిగా ఉపాధ్యాయులు ఉండాలి. ఈ విషయాంశం మీరు పిల్లలను వారి సాంఘిక-సాంస్కృతిక సందర్భాల దృష్ట్యా మెరుగ్గా అవగాహన చేసుకోవడానికి దోహదపడును.

ఈ విషయాంశం పిల్లల వికాసం భావనలు, వికాస నియమాల అవగాహన మరియు వాటి విద్యా అనువర్తనాల అవగాహనను పెంపొందించడానికి ఉద్దేశించబడింది. పిల్లల సమగ్ర మూర్తిమత్వ వికాసానికి ఉపాధ్యాయులు నిర్దేశనం చేయగలరు. వైయక్తిక భేదాలు, లింగపర అంశాలు మరియు సాంఘిక ఆర్థిక కారకాల అవగాహన ప్రత్యేక అవసరాలుగల పిల్లల విద్యకు సౌలభ్య పరిసరాలను కల్పించడానికి ఉపాధ్యాయులకు దోహదపడును.

విషయాంశాల నమూనా :

కింది లక్ష్యాల సాధనలో సహాయపడే విధంగా ఈ విషయాంశం రూపొందించబడింది.

- * పిల్లల అవగాహనలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర
- * పిల్లల మూర్తిమత్వ వికాసానికి దోహదపడే అంశాలను చర్చించడం
- * అభ్యాసకులను వారి అభ్యసన ప్రక్రియను అవగాహన చేసుకోవడం
- * భావనలను సందర్భోచితంగా అవగాహన చేసుకోవడానికి క్షేత్ర ఆధారిత కృత్యాల నిర్వహణ ఈ విషయాంశం చివరన సూచించిన అంశాల అధ్యయనం అవగాహనలో దోహదపడడానికి.

సహేతుకత

ఎలిమెంటరీ స్థాయి పిల్లలు వారి బాల్యాన్ని ఉపాధ్యాయులు అర్థం చేసుకోవడానికి ఈ విషయాంశం రూపొందించబడింది. ఈ విషయాంశాల పునాదిపై బోధనా నైపుణ్యాలు, సామర్థ్యాలు ఆధారపడును. ఎలిమెంటరీ పాఠశాల పిల్లలను వారి సాంఘిక సాంస్కృతిక సందర్భాల సహితంగా ఉపాధ్యాయులు అవగాహన చేసుకొను సామర్థ్యాలను పెంపొందింపజేయడానికి ఉద్దేశించబడింది. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల పట్ల అవగాహనను పెంపొందింప జేయడం ద్వారా తరగతి గది వాతావరణాన్ని మెరుగ్గా తీర్చిదిద్దడానికి ఉద్దేశించబడింది.

నిర్దిష్ట లక్ష్యాలు :

ఈ విషయాంశం కింద పేర్కొన్న నిర్దిష్ట లక్ష్యాలను సాధించడానికి ఉద్దేశించబడింది.

- * పిల్లల భౌతిక , చలన, సాంఘిక మరియు ఉద్వేగ వికాసాలకు చెందిన వివిధ అంశాల అవగాహనను పెంపొందింపజేయడానికి.
- * పిల్లలకు బోధించడానికి తగిన పద్ధతులు, సాధనాలను ఎంపికచేసుకొని వినియోగించగల సామర్థ్యాలను ఉపాధ్యాయులలో పెంపొందింపజేయడం.
- * సహిత విద్యా పరిసరాల్లో పిల్లల మూర్తిమత్వాన్ని పెంపొందింపజేయగల అవగాహనను రూపొందించడానికి.

ఈ విషయాంశంలో 13 విభాగాలు 4 ఖండాలుగా క్రింది విధంగా ఉన్నాయి. ప్రతి విభాగానికి చెందిన ప్రధాన భావనలు వాటి క్రింద ముఖ్యాంశాల రూపంలో పేర్కొనబడినవి.

ఖండం -1 : పిల్లల పెరుగుదల, వికాసం ప్రాథమిక అంశాలు.

విభాగం -1 : పిల్లలను అవగాహన చేసుకోవడం.

- * పిల్లలు పెరుగుదల, వికాసాల అవగాహన.
- * పెరుగుదల, వికాసం నియమాలు /లక్షణాలు.
- * పెరుగుదల, వికాసంల మధ్య సంబంధం.
- * శైశవదశ నుండి బాల్య దశ వరకు గల వికాసం దశలు వాటి అంతర్భావాలు.
- * వికాసం అంశాలు (భౌతిక, సాంఘిక, ఉద్వేగ, చలన, సంజ్ఞానాత్మక మరియు నైతిక) మరియు బోధనాభ్యసనలకు వాటి అనుప్రయుక్తాలు.
- * పెరుగుదల, వికాసాన్ని ప్రభావితం చేసే కారకాలు.
- * పిల్లల పెరుగుదల, వికాసంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.

విభాగం-2 : అనువంశికత, పరిసరాల పాత్ర.

- * అనువంశికత, పరిసరాల భావన.
- * అనువంశికత ప్రక్రియ, పరిసరాల ప్రాముఖ్యత మరియు ప్రభావితం చేసే కారకాలు.
- * పిల్లల అవగాహనలో అనువంశికత, పరిసరాల ప్రాముఖ్యత.
- * పిల్లల వికాసంలో అనువంశికత, పరిసరాల అంతర్భావాలు.

ఖండం-2 : పిల్లల మూర్తిమత్వ వికాసం.

విభాగం -3 : మూర్తిమత్వ వికాసం, దాని అంచనా.

- * మూర్తిమత్వం భావన, స్వభావం.
- * మూర్తిమత్వం లక్షణాలు, అంశాలు (Dimensions)
- * మూర్తిమత్వ సిద్ధాంతాలు, స్వీయ భావన విలువలు, వైఖరులు, ప్రత్యక్షం (Perception) మరియు పేరణల వికాసం, నాయకత్వం రకాలు.
- * మూర్తిమత్వాన్ని ప్రభావితం చేసే కారకాల అంచనా.
- * మూర్తిమత్వ వికాసంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.

విభాగం -4 : ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం.

- * ఆలోచన దశలు, రకాలు మరియు పనిముట్లు (Tools)
- * విమర్శరాత్మక, సమైఖ్య మరియు విభిన్న ఆలోచనల వికాసం.
- * ఆలోచనా ఆధారిత తార్కిక నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి పిల్లలతో సాధికారత (Empowerment) కలుగజేయడం.
- * తరగతి గదిలో పిల్లలు ప్రశ్నించే తత్వాన్ని సౌలభ్యపరచడం.
- * ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంపొందింపజేయడంలో పాఠశాల, ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.

విభాగం - 5 : స్వీయ భావన వికాసం.

- * పిల్లలలో స్వీయభావనను పెంపొందింపజేయడం.
- * పిల్లలలో స్వీయభావనను పెంపొందింపజేయు పరిస్థితులు
- * పిల్లలలో స్వీయ భావనను ప్రభావితం చేసే కారకాలు.
  - ◆ పిల్లల విలువలు, నైతిక వికాసం.
  - ◆ విలువల వికాసంలో క్రమశిక్షణ పాత్ర.
  - ◆ వైఖరుల వికాసం, పిల్లలో మంచి వైఖరులను పెంపొందింపజేయడంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర

- ◆ ప్రత్యక్షం ప్రాముఖ్యత, పిల్లలతో దాని వికాసం
- ◆ పిల్లలలో /ప్రేరణ లక్షణాలు
- ◆ అంతర్గత ప్రేరణ, పట్టుదల, సవాలు ఎంపిక మరియు ఆధారపడే తత్వం.
- ◆ ప్రేరణ వికాసం మరియు పెంపొందించడం.

విభాగం -6 : పిల్లలలో సృజనాత్మకతను పెంపొందించడం.

- * భావన, స్వభావం మరియు సృజనాత్మకత రకాలు
- * సృజనాత్మకత అంచనా
- * సృజనాత్మకతను ప్రభావితం చేసే కారకాలు.
- * కృత్యాల ద్వారా సృజనాత్మకతను పెంపొందింపజేసే వ్యూహాలు (సృజనాత్మకతను పెంపొందించు కృత్యాలు)
  - అ) పాఠ్యాంశ సంబంధిత
  - ఆ) సహపాఠ్య కార్యక్రమాలు.
- * సృజనాత్మకతను పెంపొందింపజేయు అభ్యసన సామాగ్రి తయారీ.

ఖండం - 3 : సమ్మిళిత విద్య

విభాగం-7 సమ్మిళిత విద్యకు ఒక ఉపోద్ఘాతం

- * ప్రత్యేక విద్య, సమీకృత విద్య మరియు సమ్మిళిత విద్య భావన మరియు స్వభావము.
- * సమ్మిళిత పాఠశాల మరియు తరగతి గదిపై ప్రభావం చూపే కారకాలు.
- * సమ్మిళిత అధ్యయన అంశాలు, భౌతిక వాతావరణం మరియు తరగతి నిర్వహణ.
- * సమ్మిళిత మూల్యాంకన పద్ధతిని అభివృద్ధి పరుచుట.
- * దళిత, ఆదివాసీ, బాలకార్మిక మరియు ఇతర వెనుకబడిన సముదాయములను కలుపుకొనుట.

విభాగం 8:-సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్. భావన (ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలు)

- * సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్.ను నిర్వచించుట

- * ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలను నిర్వచించుట.
- * వివిధ తరగతులకు చెందిన వైకల్యములు. (మానసిక, భౌతిక, ఉద్వేగ పరమైన, ప్రవర్తన, అభ్యాసన మొదలగునవి) మరియు పిల్లల అభివృద్ధిపై వాటి ప్రభావం.
- * అంగవైకల్యం గల పిల్లల అభివృద్ధిని ప్రభావితం చేసే అంశాలు, వారు ఎందుకు “వేచివున్న పిల్లలు”గా పిలువబడుతారు.
- * త్వరగా గుర్తించుట, అంచనా వేయడం మరియు జోక్యం చేసుకోవడం.
- * పి.డబ్ల్యు.డి. చట్టం 1994 కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల పాత్ర.
- * తరగతి గదిలో ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలను (సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్.) నిర్వహించడంలో ఉపాధ్యాయుడు ముఖ్యపాత్రను ఎలా పోషిస్తాడు.
- * ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలను గుర్తించడం మరియు వారి సమస్యలను పరిష్కరించడంలో ఉపాధ్యాయుని పాత్ర.
- * ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు ప్రాథమిక దశలో గల అధ్యయన అవసరాలు.

విభాగం 9:- ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల యొక్క విద్య (సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్. యొక్క విద్య)

- * సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్. విద్య అవసరాలు.
- * సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్. పాఠ్య ప్రణాళిక యొక్క దత్తత. (సాధారణ పాఠ్య ప్రణాళిక దత్తత తీసుకోవడం), పాఠశాలలో ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు తగిన సౌకర్యాలు కల్పించడం.
- * అంగవైకల్యం గల పిల్లలను పాఠశాలలో ఇతరులతో కలుపడం.
- * విద్యను గరపడంలో బోధన, అధ్యయన సామగ్రి (టి.ఎల్.ఎమ్).
- * ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లను తరగతికి అనుగుణంగా మార్చడం.
- * గృహ కేంద్రిత విద్యా భావన మరియు దాని పాత్ర.
- * ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు ప్రభావ పూరిత విద్యను అందించడంలో ఐ.సి.టి. ఉపయోగం.
- * తరగతి నిర్వహణ మరియు సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్.

విభాగం 10:- దత్తత నైపుణ్యాల అభివృద్ధి (డి.ఎ.ఎస్), సహకరించు పరికరం (ఎ.ఎస్.) మరియు ప్రత్యేక చికిత్సలు (ఎస్.టి.)

- * డి.ఎ.ఎస్., ఎ.ఎస్. మరియు ఎస్.టి. పిల్లల కోసం కింది విధములైన మానసిక వైకల్యం, వినికడి సమస్యలు, లోకోమోటర్, సెరిబ్రల్ పాలియో మరియు మాట్లాడడంలో వైకల్యం, అధ్యయన సమస్యలు మరియు వివిధ వైకల్యాల గురించి ప్రతి పరికరంపై చర్చ.

ఖండం -4: బాలికలు మరియు పిల్లలు హక్కులు.

విభాగం -11: విద్యలో లింగ సమస్యలు.

- * లింగ భావన, సెక్స్ కు మరియు లింగం (జెండర్) కు భేదము.
- * బాలబాలికలకు ఆపాదించబడుతున్న జీవశాస్త్ర మరియు లింగ పరమైన అంశాలు.
- * లింగ వివక్ష యొక్క అర్థం.
- * బాలబాలికలకు సమాజంలో గల స్థానం.
- * లింగ వివక్షతకు కారణాలు.
- * పాఠశాలలు మరియు తరగతి గదులలో లింగ వివక్ష.
- * లింగ వివక్షతను ఎదుర్కొను విధానాలను రూపొందించవలసిన అవసరం.
- * పాఠశాల మరియు ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.

విభాగం -12: బాలికల యొక్క సాధికారత.

- * సాధికారత భావన, సాధికారత అర్థం.
- * సాధికారత సూచికలు.
- * బాలికలకు సాధికారత కల్పించవలసిన అవసరం.
- * బాలికలకు సాధికారత కల్పించడంలో విద్య యొక్క పాత్ర.
- * నియత, అనియత విద్యల ద్వారా సాధికారత.
- * బాలికలకు సాధికారత కల్పించడంలో ప్రయత్నాలు రాజ్యాంగ నిర్ణయం.

- * ప్రభుత్వ విధానాలు మరియు ప్రయత్నాలు, ఎన్.పి.ఇ.జి.ఇ.ఎల్.
- * గ్రామీణ బాలికలకు పథకాలు మరియు ఇతర ప్రయత్నాలు (మహిళా సమాఖ్య)
- * మహిళలకు మరియు బాలికలకు సాధికారిత కల్పించడంలో వివిధ సంస్థల పాత్ర: ప్రభుత్వ మరియు స్వచ్ఛంద సంస్థల పాత్ర, స్థానిక సంస్థలు, పాఠశాలలు మరియు ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.
- * బాలికలకు జీవన నైపుణ్యాలు, జీవన నైపుణ్యాల భావన, బాలికలకు జీవన నైపుణ్యాలు పాఠశాలలు మరియు ఉపాధ్యాయుల పాత్ర.

విభాగం -13: బాలల హక్కులు మరియు వాటిని పొందే సౌకర్యాలు.

- * మానవ హక్కుల యొక్క అర్థం మరియు బాలల హక్కులు.
- * బాలల హక్కులపై ఐక్యరాజ్యసమితి యొక్క ప్రయత్నాలు: ఐక్య రాజ్యసమితి ప్రకటన యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశ్యము మరియు లక్ష్యము.
- * ఉచిత నిర్బంధ విద్య చట్టం-2009 మరియు బాలల హక్కులు.
- * బాలల హక్కుల పరిరక్షణ : బాలల హక్కుల పరిరక్షణకు గల ఆవశ్యకత.
- * జాతీయ బాలల హక్కుల పరిరక్షణ సమితి (ఎన్.సి.పి.సి.ఆర్.) యొక్క తప్పనిసరి నిబంధన.
- * బాలల హక్కుల ఉల్లంఘన :బాల కార్మిక వ్యవస్థ బాల కార్మిక వ్యవస్థ యొక్క అర్థం.
- * బాల కార్మిక వ్యవస్థను రద్దు పరచడం యొక్క ఆవశ్యకత.
- * బాలకార్మిక వ్యవస్థ నిర్మూలనకు తీసుకోవలసిన చర్యలు.
- * భారతదేశంలో బాలకార్మిక వ్యవస్థను రద్దు పరచుటకు ప్లానింగ్ కమిషన్ కృషి : ఒక అధికారిక సారాంశం.
- * బాలకార్మిక వ్యవస్థ నిర్మూలనలో న్యాయవ్యవస్థ పాత్ర.
- * పాఠశాలలో బాలల హక్కుల నిరాకరణ : పాఠశాలలో బాలల హక్కుల నిరాకరణ జరిగిన సంఘటనలు.
- * కఠిన శిక్షలు మరియు బాలల హక్కులు.
- * కఠిన శిక్షలను రద్దుపరుచుట.

* బాలల హక్కుల రక్షణలో ఉపాధ్యాయుని పాత్ర : ఉపాధ్యాయుల ప్రవర్తన నియమావళి.

విషయాంశం-3: 502 ప్రాథమిక పాఠశాలలో విద్యాదాత్మక విధానాలు.

విషయాంశ ప్రణాళిక :

- * ఈ విషయాంశం ఆచరణాత్మక విధానాలను కలిగి ఉంటుంది.
- * బోధన నైపుణ్యాలను వృద్ధి పరుచుట.
- * పాఠ్యాంశాల మధ్య సిద్ధాంత ఆచరణను పోల్చడం.
- * విద్యాదాత్మిక దృక్పథాలను అర్థం చేసుకోవడం.
- * ప్రభావపూరితమైన బోధనకు ఉపాధ్యాయులకు సాధికారిత కల్పించడం.

సహేతుకత :

పాఠశాల పరిమితులకు లోబడి పిల్లల యొక్క బోధన అనుభవం యొక్క అభివృద్ధి నాణ్యత.

అన్ని విద్యాదాత్మక యొక్క సారాంశం. ఈ విద్యాదాత్మక దృక్పథంలో చూస్తే ఉపాధ్యాయుడు మరియు బోధన అనేవి సౌకర్యాల కర్తలు మరియు సౌకర్యాలను కల్పించడం.

ఈ కోర్సు యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే కాబోయే ఉపాధ్యాయులకు విద్యాదాత్మిక విషయాలలో స్పష్టతను కల్పించడం. తద్వారా వారు వివిధ పరిస్థితులకు అనుకూలంగా వివిధమైన పద్ధతులను ఎన్నుకోవడం మరియు అనుసరించడం. ఈ విధంగా వారు పిల్లలయొక్క అభివృద్ధిని అంచనా వేస్తూ వైవిధ్యమైన పరిస్థితులలో బోధన మరియు అభ్యసనాలకు అనుకూలంగా మార్చుకోవడం. విద్యాదాత్మికమైన అధ్యయనం. ఉపాధ్యాయులకు పాఠశాల పాఠ్యాంశాలు అర్థం చేసుకోవడమే కాక విద్యార్థుల యొక్క పరిస్థితులకు అనుకూలంగా విద్యాబోధన చేసేలా చేస్తుంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు:-

- * పాఠశాల మరియు తరగతి గదులలో విద్యార్థులు ఎలా నేర్చుకుంటారో మరియు వారి స్వభావాన్ని ఉపాధ్యాయులకు అర్థం అయ్యేలా చేస్తుంది.
- * ఉపాధ్యాయులు ప్రతిఫలనం, హేతువు మరియు భావనాత్మక విద్యాదాత్మక అభ్యసనాలను అభివృద్ధి పరుచుకునేలా చేయడం.

- * సరియైన పద్ధతులను ఎంపిక చేసుకోవడం, సమీకృత పరుచుకోవడం ద్వారా ప్రభావపూరితమైన అభ్యసనం కొనసాగడాన్ని ఉపాధ్యాయులను సాధికారిత వైపు తీసుకెళ్ళడం.
- * ఉపాధ్యాయులను వివిధ రకాల అభ్యసనాలను. అధ్యయనం చేయడం ద్వారా తరగతి గదులలో ప్రభావ పూరితంగా బోధించేలా చేయడం.
- * ఉపాధ్యాయులకు వివిధ పరికరములను ఐ.సి.టి. సాంకేతిక నైపుణ్యతలను పరిచయం చేయడం ద్వారా బోధనాభ్యసనం అది తరగతి గదులలో నైనా తరగతి గదుల వెలుపలనైనా పరిపుష్ట పరచడం.

ఖండం-1: అధ్యయనం మరియు బోధన కొనసాగింపు.

విభాగం -1: ప్రాథమిక పాఠశాల దశలో అధ్యయనం మరియు బోధన.

- * అభ్యసనం : భావన మరియు కొనసాగింపు, అర్థవంతమైన అధ్యయనం, అధ్యయనాన్ని ప్రభావితం చేసే అంశాలు, పరిణితి, ప్రేరణ, సందర్భం పరిస్థితులు.
- * పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు: అనుభవం ద్వారా, పాల్గొనడం ద్వారా, చేయడం, పరిశీలించడం, అనుకరణ, తప్పుబప్పుల పద్ధతి ద్వారా, అంతఃకరణ - ప్రతిఫలనం. అనుభవాలను నిర్మించుకోవడం ద్వారా అభ్యసనం. ఎ.ఎస్.
- * బోధన సాంప్రదాయ దృక్పథాలు, బోధన ఒక సౌకర్యం. అభ్యసన నిర్వహణ.

విభాగం-2:- బోధన, అధ్యయన దృక్పథాలు.

- * సాంప్రదాయ, ఉపాధ్యాయు కేంద్రం మరియు విషయ కేంద్ర దృక్పథాలు, లక్షణాలు, ఉపయోగాలు మరియు లోపాలు.
- * సామర్థ్య దృక్పథం: లక్షణాలు, ఉపయోగాలు మరియు లోపాలు.
- * నిర్మాణాత్మక దృక్పథం: విప్లవాత్మక మరియు సామాజిక నిర్మాణవాదం, లక్షణాలు, సందర్భం మరియు లోపాలు.
- * శిశుకేంద్ర దృక్పథం : లక్షణాలు, ఉపయోగాలు మరియు లోపాలు.

విభాగం-3 : బోధన అభ్యసన పద్ధతులు.

- * ప్రభావ పూరిత బోధన అభ్యసన పద్ధతి యొక్క లక్షణాలు.
- * ముఖ్యమైన బోధన పద్ధతులు : ఉపన్యాస ప్రదర్శన పద్ధతి, చర్చాపద్ధతి, ఆగమన - నిగమన పద్ధతి.
- * అభ్యాసకునికి అనుకూలమైన పద్ధతులు: ఆన్వేషణ, ఆవిష్కరణ, విచారణ పద్ధతి.
- * సందర్భానుసారమైన పద్ధతులు : ఆటల పద్ధతి, సమస్య పరిష్కార పద్ధతి, సహకార పద్ధతి మరియు సమైక్య పద్ధతి.
- * నిర్మాణాత్మక బోధనాభ్యాసన పద్ధతులను కలిపి ఉపయోగించడం.

విభాగం -4: అభ్యాసకుడు మరియు అభ్యాసక కేంద్ర దృక్పథాలు మరియు పద్ధతులు.

- * అభ్యాసక కేంద్ర మరియు అభ్యాసన కేంద్ర దృక్పథాల భావనలు మరియు లక్షణాలు సోదాహరణంగా.
- * ఉపాధ్యాయ కేంద్ర, అభ్యాసక కేంద్ర, అభ్యాసన కేంద్ర దృక్పథాల మధ్య గల పోలికలు.
- * క్రియాత్మక పద్ధతిలో అభ్యాసకుని, అభ్యాసన అనుకూల దృక్పథం.
  - ◆ క్రియాత్మకత మరియు దాని అంశాలు.
  - ◆ క్రియాత్మకత దృక్పథాల యొక్క లక్షణాలు.
  - ◆ ఈ దృక్పథంలో వాడే పద్ధతులు.
  - ◆ అనేక రకాల క్రియలను సమ్మిళితం చేయడం (పాఠ్యాంశ మరియు పాఠ్యాంశేతర) ద్వారా అర్థవంతమైన సంపూర్ణమైన అభ్యసనం.
  - ◆ ఇతర దృక్పథాలపై గల అనుకూలతలు.
  - ◆ ఈ దృక్పథానికి సంబంధించిన తరగతి నిర్వహణ సమస్యలు.

ఖండం -2: బోధన, అభ్యసనల నిర్వహణ.

విభాగం-5: తరగతి నిర్వహణ పద్ధతి.

- * సామూహిక మరియు వ్యక్తిగత పరిస్థితులను నిర్వహించడం.

- * తరగతి గదిలో బోధన అభ్యసనాలకు స్థల, కాలాల నిర్వహణ.
- * క్రియాత్మకమైన బోధన అభ్యసన పద్ధతులకు తరగతి గదిలో ఉపస్థితి ఏర్పాటు.
- * తరగతి గదిలో ప్రేరణ మరియు క్రమశిక్షణను నిర్వహించడం.

విభాగం -6: బోధన, అభ్యాసన సామాగ్రి. (టి.ఎల్.ఎమ్.)

- * బోధన అభ్యాసన సామాగ్రిలో రకాలు.
- * తక్కువ ఖరీదు ఖరీదులేని సందర్భానుసార టి.ఎల్.ఎమ్.
- * టి.ఎల్.ఎమ్. తయారీ సమీకరణ, వాడుక, నిల్వ ఉంచడం ద్వారా విద్యార్థులను భాగస్వాములను చేయడం మరియు నేర్చుకోవడంలో దాని యొక్క ఉపయోగాలు.
- * టి.ఎల్.ఎమ్. పాఠ్యపుస్తకాలు : పాఠ్యపుస్తకాలను అభ్యసనలో సరిగా వినియోగించు కోవడం.
- * పాఠ్యపుస్తకాలకు అతీతంగా అభ్యసన : ఇతర అభ్యసన మార్గాలను వెతకడం ద్వారా పాఠశాల అభ్యాసనను కొనసాగించడం.

విభాగం -7: బహుళ తరగతి మరియు బహుళ అంతస్తుల పరిస్థితులలో నిర్వహణ.

- * వివిధములైన బహుళ తరగతి పరిస్థితులు అభ్యసన నిర్వహణలో ప్రతి పరిస్థితులను మరియు సమస్యలను ఎదుర్కొనేలా చేయడం.
- * బహుళ తరగతి పరిస్థితులలో కాల, తరగతి మరియు పాఠ్యాంశాల నిర్వహణ.
- * బహుళ స్థాయి తరగతి : భావన మరియు సమస్యలు.
- * బహుళస్థాయి : వివిధ జాతుల తరగతి గదిలో అభ్యసనను కొనసాగించడం.
- * తరగతి గదులలో ఇతర రకములైన వైవిధ్యాలు (లింగము వలన కలిగినవి, జాతి పరమైన సి.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎన్. సాంస్కృతిక భాషాపరమైన అభ్యాసకుల లక్షణాలు) మరియు ప్రభావపూరిత అధ్యయనాన్ని నిర్వహించడం.

విభాగం -8 : అభ్యసన కృత్యాల ప్రణాళిక.

- * పాఠ్యాంశ, పాఠ్యాంశేతర కృత్యాల వార్షిక ప్రణాళిక (పూర్తి పాఠశాలకు మరియు ప్రతి తరగతికి).

- * వార్షిక బోధనాంశాల తయారీ (తరగతి వారిగా, విషయ వారిగా, ప్రధాన సామర్థ్యాల వారిగా) : అవసరత మరియు పద్ధతి.
- * పాఠ్య ప్రణాళిక ప్రతి యూనిట్ / సామర్థ్యానికి అనుగుణంగా.
- * పాఠం యొక్క నోట్ / డైరీ : వీటి అవసరత మరియు క్రమం తప్పకుండా వాటిని అనుసరించడం.

ఖండం - 3: తరగతి అభ్యాసనలో ప్రాదుర్భవిస్తున్న సమస్యలు.

విభాగం -9: సమీకృత అభ్యాసనం మరియు బోధన ప్రగతి.

- * ప్రాథమిక విద్యార్థులలో సమీకృత భావన యొక్క అవసరం మరియు సంబంధం.
- * సమీకృత విధాన అభ్యాసన యొక్క రకములు మరియు ప్రగతి.
- * సమీకృత అభ్యాసన అనుభవాలను ప్రణాళిక మరియు నిర్వాహణ.
- * సమీకృత పాఠ్య సామగ్రి. (సమీకృత పాఠ్యపుస్తకాలు సామగ్రి మరియు కృత్యాలు).

విభాగం -10: అభ్యాసన ప్రగతిని, సామగ్రిని, అవసరాలకు అనుగుణంగా మార్చుకోవడం.

- * అభ్యాసకునికి తెలిసిన స్థానిక ప్రత్యేక పరిస్థితికి అనుకూలమైన అర్థవంతమైన అభ్యాసన.
- * అభ్యాసన మరియు సామాజిక, సాంస్కృతిక స్థితిగతులు.
- * ప్రాథమిక పాఠశాల దశలో బోధన అభ్యాసన ప్రగతిలో జానపద సామగ్రిని వినియోగించుకోవడం.
- * తరగతి గది ప్రణాళిక మరియు అభ్యాసన కృత్యాలలో సామాజిక, సాంస్కృతిక అంశాలను వినియోగించుకోవడం.
- * ఆదివాసీ పిల్లల ప్రాథమిక విద్యార్థులలో వారి సామాజిక సాంస్కృతిక పరిస్థితులను మరియు సామగ్రిని వినియోగించుకోవడం.

విభాగం - 11: అభ్యాసనలో ఐ.సి.టి.

- * ఐ.సి.టి. భావనాత్మక పరిధి, పాఠశాల అభ్యాసనలో ఐ.సి.టి. యొక్క సంబంధం.
- * ఐ.సి.టి. పరికరాలు / పనిముట్లు : హార్డ్వేర్ (వివిధ శ్రవణ, దృశ్య మరియు దృశ్యశ్రవణ

పరికరాలు) మరియు సాఫ్ట్‌వేర్ (ఇంటర్నెట్ / అంతర్జాలం, వెబ్‌సైట్ సామాజిక మాధ్యమాలు) తరగతి గది అభ్యసనలో వీటి యొక్క పాత్ర.

- * తరగతి గదిలో జరిగే కార్యక్రమాలలో ఐ.సి.టి.ని సమీకృత పరిచే ప్రణాళిక.

విభాగం - 12: కంప్యూటర్ సహాయంతో అభ్యసనం.

- * కంప్యూటర్‌లో గల ప్రధాన విడిభాగాలు, కంప్యూటర్ నడపడంలో ప్రాథమిక జ్ఞానం.
- * అభ్యసనలో కంప్యూటర్‌ని ఒక విడిభాగంగా వాడడం. (పాఠ్యంశాలకు సంబంధించి సాఫ్ట్‌వేర్ ప్యాకేజీల వాడకం) వివిధ సాఫ్ట్‌వేర్ ప్యాకేజీలపై అవగాహన కలగి ఉండడం.
- * కంప్యూటర్‌ని అభ్యాసనకు ఆధారంగా వాడడం. (అంతర్జాల వెబ్‌సైట్‌లను చూడడం ద్వారా జ్ఞానాన్ని వృద్ధిపరచుకోవడం, సామాజిక మాధ్యమాల ద్వారా జ్ఞానాన్ని పంచుకోవడం.)
- * బాగా అభివృద్ధి చెందిన సాఫ్ట్‌వేర్ ద్వారా స్వయంగా నిర్ధారణ మరియు అభ్యాసకుల వృద్ధిని అంచనా వేయడం.

ఖండం -4: అభ్యసన అంచనాలు.

విభాగం -13: అంచనా మరియు మూల్యాంకనము యొక్క ఆధారాలు.

- * అభ్యాకుని ప్రగతిని అంచనా వేయడం. భావన కొలతలకు సంబంధించిన విభేదాలు, మూల్యాంకనము.
- * తరగతి గదిలో జరిగే కార్యక్రమాలు మరియు అంచనా వేయబడిన అభ్యసన ఫలితాలకు గల సంబంధం నిరంతర మరియు సంకలన అంచనాలు మరియు వాటి ఉపయోగం.
- * నిరంతర మరియు సమగ్ర మూల్యాంకనం: భావన విధానం మరియు అవసరం.
- * పరిమాణాత్మక, గుణాత్మక, సమాచారం యొక్క ఉపయోగం ప్రభావంతమైన నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం.

విభాగం -14: అంచనా వేయడానికి పరికరాలు మరియు ఎత్తుగడలు / పద్ధతులు.

- * అభ్యాసనను అంచనావేయడం, అంచనావేయడం కోసం అభ్యాసం. అంచనా ఎ.ఎస్. అభ్యాసనం : భావనల మరియు సందర్భం : అంచనా లక్షణాలు దానియొక్క ఉద్దేశ్యం కాలం మరియు వ్యూహాలు.

విభాగం -15: అభ్యాసన అభివృద్ధికై ఫలితములను వాడుకొనుట.

- * అంచన పద్ధతి అనుకూలంగా పరికరాలు మరియు వ్యూహాలు.
- * సాధన నికషల నిర్మాణము ప్రాథమిక జ్ఞానము మరియు వివిధ రకములైన పరీక్షలను ఉపయోగించుకొనుట, యూనిట్ పరీక్షల యొక్క నిర్మాణము మరియు నిర్వహణ.
- * ఈ కింది విధమైన పరికరములు సాంకేతికతల యొక్క ప్రాథమిక అంశాలు: రేటింగ్ మాపని, శోధన పత్రం, ప్రశ్నావళి, పరిశీలన పరిపుచ్చ, సమాచార గ్రంథం.
- * వివిధ పరీక్షల రకాలు, వాటిని నిర్మించే జ్ఞానము (లక్ష్యాత్మక ఆధారంగా) వ్యాసరూప, సమాధాన, సంక్షిప్త, లక్ష్యాత్మక ప్రశ్నలు, స్వేచ్ఛాయుత సమాధాన ప్రశ్నలు, వాటి యొక్క ఉపయోగం.

విభాగం -16 : అభ్యాసనము మరియు అచనాలు :

- * అంచన ఫలితాల నమోదు నివేదన.
- * ఫలితాలను విద్యార్థులతో మరియు వారి తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు మరియు ఇతర నిర్వహణ అధికారులతో పంచుకోవడం. ప్రత్యేక ఉద్దేశ్యంతో కూడి అన్ని రకములైన నిర్వహణదారులతో పంచుకోవడం.
- * అంచనాల ద్వారా బలాలు, బలహీనతలను గుర్తించి, వాటిని అధిగమించుటకై తగిన నాణ్యత ప్రమాణాలను పెంచుకునే స్థాయిలో అభ్యాసనం మెరుగు పరుచుకోవడానికి తగిన కృత్యాలను చేయడం.

విషయాంశం-4 : 507 సమాహం మరియు ప్రాథమిక విద్య.

విషయాంశ ప్రణాళిక :

- * సంపూర్ణ పాఠశాల అభివృద్ధిని విద్యాహక్కు దృక్పథంలో అర్థం చేసుకోవడం.
- * ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు మరియు జనసముదాయం మధ్య సంబంధాలను

అభివృద్ధి పరచడం.

- * మారుతున్న విద్యను ఉపాధ్యాయులు గుర్తించేలా చేయడం.
- * ఉపాధ్యాయులలో నాయకత్వ లక్షణాలను మరియు నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం.

సహేతుకత మరియు ఉద్దేశ్యం:-

ఈ కోర్సు ఉపాధ్యాయులకు సమాజం మరియు విద్యకు గల పరస్పర సంబంధాన్ని ముఖ్యంగా భారతదేశంలో ప్రాథమిక విద్య విషయాన్ని అర్థం చేసుకోవడంలో తోడ్పడుతుంది. ఇది ఉపాధ్యాయులు మరియు జన సముదాయానికి మధ్యగల సంబంధాన్ని పాఠశాల అభివృద్ధికి పరిచయం చేస్తుంది. ఈ కార్యక్రమం పాఠశాల మరియు సమాజం మధ్యగల భాగస్వామ్యాన్ని ప్రాథమిక విద్య నాణ్యతను జన సముదాయ అవసరాలకు అనుగుణంగా అభివృద్ధి చేయడం జరిగింది. పాఠశాల అనేది పిల్లలందరికి అందుబాటులో ఉండే స్థలంలో ఉండాలి. ఈ చర్చ అనేది ఉపాధ్యాయులను సాధికారంగా ఏ విధంగానైతే పిల్లలలో భావప్రసారాన్ని కావిస్తారో మరియు జన సముదాయము తమ పిల్లలను ఏ విధంగా నమోదు చేసి నిలిపి ఉంచడం మరియు మెరుగైన అభ్యసన ఫలితాలవైపు తీసుకెళ్తుంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు :

- * పాఠశాల అభివృద్ధిలో జన సముదాయం యొక్క పాత్రను అర్థం చేసుకోవడం.
- * జన సముదాయముతో సమాచార ప్రసారాన్ని మరింత మంచి పద్ధతిలో పాఠశాల పని విధానాన్ని సంబంధం కలిగి ఉండుట.
- * పాఠశాల అభివృద్ధికి పాఠశాలలో గల సౌకర్యాలను మరియు అధారపడదగిన వ్యక్తుల యొక్క ప్రభావాన్ని అంచనా వేయడం.
- * జన సముదాయ వనరులను పాఠశాల వాతావరణంలో ఉపయోగించుకోవడం గురించి మార్గాలు వెతకడం.
- * పాఠశాల జనసముదాయం మధ్యగల సమన్వయాన్ని నిర్వహిస్తున్న ప్రగతిని విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించడం.

ఖండం -1: సమాజం, జన సముదాయం మరియు పాఠశాల.

విభాగం -1: సమాజం విద్య.

భారతదేశంలో సమాజం మరియు సామాజిక సంబంధాలు సమాజానికి ఉపోద్ఘాతం; భారత సమాజంలో వైవిధ్యాల యొక్క పరిణామము. భారతదేశములో సమగ్రత మరియు ఒక జాతిగా ఉండడం, సమాజం విద్య మధ్యగల సంబంధాలు; పాఠశాల ఒక సామాజిక వ్యవస్థ (పాఠశాల సమాజం యొక్క ప్రతిఫలనం) (1000 పదాలు విషయాంశం- 1 కార్యక్రమానికి సంబంధాలు).

విభాగం -2: జనసముదాయం మరియు పాఠశాల

జన సముదాయాన్ని అర్థం చేసుకోవడం (సమాజం మరియు జనసముదాయం ఎదురెదురుగా) జన సముదాయ సంధర్భంలో ప్రాథమిక విద్య, జనసముదాయం పాఠశాల యొక్క పరస్పర చర్యలు, జన సముదాయంగా పాఠశాల, భాష అభివృద్ధిలో ప్రభావం సాంస్కృతిక అభివృద్ధి, జీవన విధానం (పండుగలతో సహా) మరియు వివధ జీవన నైపుణ్యాలను పెంపొందించుకోవడం.

విభాగం -3: పాఠశాల విద్య జన సముదాయం చేసే ప్రధానాలు.

తల్లిదండ్రుల పాత్ర జన సముదాయం ఒక మొత్తంగా (ప్రచారం పాఠశాల వనరుగా జనముదాయం అభ్యసన సామగ్రిని అభివృద్ధి పరుచుకోవడంలో జన సముదాయం) అనుభవాలు మరియు పరిశోధన అధ్యయనాలు.

విభాగం-4 : ఎస్.ఎస్.ఏ మరియు ఆర్.టి.ఇ. లో భాగంగా జనసముదాయం పాల్గొనేలా మార్గదర్శకాలు (భారతదేశంలో ప్రాథమిక విద్యకు సంబంధించిన విషయాంశం-1, ఖండం-2)

విధాన మార్గదర్శకం, ఉపాధ్యాయుల, తల్లిదండ్రుల సంఘం యొక్క పాత్ర/ పాఠశాల నిర్వహణ కమిటీ, స్వయం సహాయక జట్లు, పంచాయతీ రాజ్ యొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలు మరియు ప్రాథమిక విద్యలో ఒక సంస్థగా పాత్ర, ప్రాథమిక విద్య జన సముదాయంలో భాగస్వామ్యం (మంచి చెడులు) అనుభవాలు మరియు పరిశోధన అధ్యయనాలు.

ఖండం - 2: పాఠశాల వ్యవస్థలు.

విభాగం -5:- బాలల హక్కులు మరియు పాఠశాల సౌకర్యాలు.

విద్యా హక్కుల దృక్పథం (మానవ హక్కులు పాఠశాల మరియు పిల్లల సందర్భం, విద్యా హక్కును మానవ హక్కులుగా గుర్తించడం, ఉచిత నిర్బంధ విద్య హక్కు చట్టం 2009 సంపూర్ణ పాఠశాల యొక్క ముఖ్యాంశాలు (అర్థం మరియు స్వభావము), పాఠశాలలపై పిల్లల దృక్పథం. (ఏ అడ్డంకి లేకుండా విద్యను పొందడం) పాఠశాల ఆవరణలో పిల్లల అనుభవాలు (పిల్లలతో స్నేహపూర్వక సంబంధాలు ముఖ్యంగా వాహనాలు మరియు సైకిళ్ళు నిలుపు స్థలము....) తరగతి గదిలో పిల్లల అనుభవాలు (స్థలం, కూర్చోవడానికి తగిన ఏర్పాట్లు, గాలి, వెలుతురు, వరండా) పాఠశాలలో పిల్లల యొక్క రక్షణ మరియు భద్రత (నిప్పు, నీరు, గాలి మరియు ఇతర అత్యవసర ప్రమాదకర పరిస్థితులు).

పాఠశాలలో ప్రభావవంతమైన విద్యకు గల సౌకర్యాలు (లోపల మరియు బయట గల పాఠశాల స్థలాలు బోధనాత్మక ఉపయోగానికి) మధ్యాహ్న భోజనానికి గల సౌకర్యాలు, ప్రతి పిల్లవానికి మంచినీటి సౌకర్యం, మరుగుదొడ్డి సౌకర్యం (సరిపోయేంత రక్షిత మంచినీరు మరియు శుభ్రత) క్రీడా సౌకర్యాలు, ఉద్యానవనాల సౌకర్యాలు, పిల్లలతో స్నేహపూర్వకంగా ఉండేటట్లు పిల్లల కేంద్రంగా గల బోధనాశాస్త్ర విధానాలను ప్రవేశపెట్టడం. అనుభవాత్మక అభ్యసనం. వెతకడం, శోధన, కనుక్కోవడం మొదలగునవి. (ప్రాథమిక విద్యతో బోధనాశాస్త్ర పద్ధతులను అనుసంధానం కోర్స్ 3, బ్లాక్-1)

విభాగం-6:- ఉపాధ్యాయుడు మరియు పాఠశాల

ఉపాధ్యాయులకు పాఠశాలతో సంబంధం పాఠశాల వ్యవస్థ అభివృద్ధికి ఎస్.ఎస్.ఎ. ప్రయత్నాలు; ఉపాధ్యాయులు వృత్తిపరమైన అభివృద్ధి (పాఠశాల వాతావరణంలో వృత్తిపరమైన అభివృద్ధిని కలిగి ఉండడం - పాఠశాల జనసముదాయం మధ్యగల సంబంధాన్ని ఉపయోగించడం మరియు ఎస్.ఎస్.ఎ. ద్వారా వృత్తిపరమైన అభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని చేపట్టడం); ఉపాధ్యాయ నాయకత్వం.

విభాగం-7: ఉపాధ్యాయ నాయకత్వం.

నాయకత్వ భావన, నాయకత్వ రకాలు; (ప్రజాస్వామ్య మరియు నియంతృత్వ) నాయకులు మరియు తిరస్కరణలు; నాయకత్వ నైపుణ్యాలు; ఉపాధ్యాయ సామర్థ్యాలు,

జ్ఞానము, విద్యామార్పులకు నిబద్ధతను మరియు ప్రావీణ్యతను కలిగి ఉండడం. ఏకీభావ సంభాషణలు నిర్ణయాత్మక మరియు సమస్య పరిష్కారం.

విభాగం -8: విద్యా ఏజెన్సీలతో సంబంధాలు.

* విద్యాసంస్థల పాత్ర. ఎస్.ఎస్.ఎ. నిర్మాణం (డి.ఆర్.సి., బి.ఆర్.సి., సి.ఆర్.సి) శిక్షణ మరియు పాఠ్య ప్రణాళిక.

(సార్వత్రిక, ప్రాథమిక విద్యామిషన్, (ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి, డి.ఐ.ఇ.టి) ప్రాథమిక విద్యా అభివృద్ధిలో స్వచ్ఛంద సేవాసంస్థల పాత్ర. విద్యా ఏజెన్సీల భావన, వివిధ రకాల విద్యా ఏజెన్సీలు, వివిధ విద్యా ఏజెన్సీలతో కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అనుబంధం, ప్రధానోపాధ్యాయుడు-ఉపాధ్యాయులు సమాజ సంబంధాల్లో పాత్ర.

ఖండం -3: పాఠశాల మరియు సమాజం మధ్య పరస్పర సంబంధాన్ని నిర్ణయించడం.

విభాగం - 9: జన సముదాయ సమీకరణ (ఆచరణాత్మక)

* పాఠశాలలో విద్యలో జనసముదాయాలను సమీకరించే పద్ధతులు మరియు మార్గాలు. వ్యక్తి అధ్యయన పద్ధతులు. రాష్ట్రాల వారిగా పాటిస్తున్న మంచి పద్ధతులు. (ఉపాధ్యాయ నాయకత్వం - జనసముదాయ సమీకరణ పై జనసముదాయ ఆధారమైన ప్రాజెక్టుకు అనుసంధానించండి)

విభాగం -10: పాఠశాల నిర్వహణ.

పాఠశాల నిర్వహణ, అర్థం, స్వభావం, నిర్వహణలో అంశాలు వాటి నియమాలు (ప్రణాళిక, బడ్జెటింగ్, వ్యవస్థాపన, మార్గదర్శకత్వం, నియంత్రణ, సమన్వయం, నిర్ణయాత్మకత, మూల్యాంకన చర్యలు మరియు కార్యక్రమాలు) వివిధ రకాల నిర్వహణ పద్ధతులు. ప్రత్యక్షంగా పాల్గొనడం, పరోక్ష -ప్రత్యక్ష నిర్వహణ పద్ధతులు.

విభాగం -11: పాఠశాల వనరుల నిర్వహణ మరియు జన సముదాయము.

వనరుల రకాలు : మానవ భౌతిక వనరులు, ఆదాయ వనరులు - ప్రభుత్వ ఇతర ఏజెన్సీ,

స్థానిక సంస్థలు, సమాజం నుంచి స్వచ్ఛందంగా అందే వనరులు, దేవాదాయ, పొదుపు, పరీక్ష రుసుము.

విభాగం -12 : పాఠశాల, జన సముదాయ భాగస్వామ్యం పై నిర్వహణ దృక్పథాలు.

నిర్వహణ దృక్పథాలు : అర్థం, స్వభావం మరియు పరిధి, వివిధ దృక్పథాలు, మానవ వనరులు.

- * వ్యయ లాభం
- * సామాజిక అవసరాలు
- * సామాజిక న్యాయం.

- * పాఠశాల మరియు జనసముదాయ భాగస్వామ్యాన్ని బలపరచడానికి తగిన ప్రతి దృక్పథం.
- * పాఠశాల - జనసముదాయ భాగస్వామ్యాన్ని నిర్వహించడంలో ఈ రెండు సంస్థల మధ్య అనుసంధాన్ని బలపరచడం.

ఉపసామగ్రి : రాష్ట్రాల వ్యాప్తంగా జనసముదాయ సమీకరణపై వీడియోలు.

గ్రూప్ -2: ప్రాథమిక దశలో పాఠశాల విషయాలు బోధన మరియు అభ్యసనం.

2005 జాతీయ విద్యా ప్రణాళిక (ఎన్.సి.ఎఫ్) మిగతా అన్ని ప్రణాళికలకు దిశానిర్దేశం చేస్తుంది. ఇందులో భాగంగా శిక్షణ సౌకర్యాలను సమకూర్చడం. వివిధ రకాల విషయాలలో ఈ క్రింది ఐదు మార్గదర్శక సూత్రాలకు కేంద్రంగా ఉంది.

- 1) జ్ఞానాన్ని పాఠశాలేతర జీవితంలో అనుసంధానించడం
- 2) బట్టి పద్ధతులకు దూరంగా అభ్యసనను మార్చడం.
- 3) పాఠ్యపుస్తకాలకు అతీతంగా పాఠ్యప్రణాళికను సుసంపన్నం చేయడం.
- 4) తరగతి జీవితానికి అనుకూలంగా పరీక్షలను మరింత సరళీకరించడం.
- 5) దేశంలోని ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలకు అనుకూలంగా వివిధ రకాల గుర్తింపులకతీతంగా వెళ్ళడం.

విశయాంశం -5 : 503 ప్రాథమిక దశలో భాషల అభ్యాసనం

విషయాంశ రూపకల్పన :

- * భాషాబోధన నైపుణ్యాలను అభివృద్ధి పరచడం.
- * యువ అభ్యాసకులను అర్థం చేసుకొని వారి పరిస్థితులను అర్థం చేసుకోవడం.
- * కొన్ని పాఠాలు క్షేత్ర ఆధారితంగా ఉండడం.

హేతువు మరియు ఉద్దేశ్యం :

ఈ కోర్సు ప్రధానంగా ప్రాథమిక విద్య దశలోని అభ్యాసకులకు భాషలు నేర్పే విషయంలో దృష్టి కేంద్రీకరించుట. ఉపాధ్యాయ విద్యార్థికి సమకాలీన భాషాబోధన పద్ధతులపై అవగాహన కల్పించడం మరొక లక్ష్యం. ఈ కోర్సు ముఖ్యంగా నిర్మాణాత్మక దృక్పథంతో భాషను నేర్పడం ఎలాగో తెలుపుతుంది. ఈ ఉపాధ్యాయునికి భాష నేర్చుకోవడంలో అభ్యాసకులకు తగిన పరిసరాలను ఏర్పరచడం ఎలాగో చెబుతుంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు :

- * భాషా అభ్యాసన బోధన సాధారణ నియమాలను ఉపాధ్యాయుడు అందిపుచ్చుకోవడం.
- * తరగతి, నిర్వహణ, నైపుణ్యాలు అభివృద్ధి పరచుకొని వాటి యొక్క భాషా బోధన మార్గాలని నైపుణ్యాలను పెంపొందించుకోవడం.
- * తరగతి గదిలో భాషాబోధన సామర్థ్యాలను, దాని ప్రభావాన్ని అంచనావేయడం.
- * ప్రాథమిక దశలో భాషాబోధన సామర్థ్యాలను పెంపొందించడం భాషను గురించి అవగాహన పెంపొందించుకోవడం - భావన, స్వభావం, నిర్మాణం, పని విధానం మరియు ప్రాధాన్యత.
- * భాషను నేర్చుకోవడం మరియు పట్టు కలిగి ఉండడంపై అంతర్గత దృష్టి పెంపొందించడం.
- * భాషా బోధనలో గల పద్ధతులు, దృక్పథాలు మరియు సాంకేతికత వివిధ రకాల పరిచయాన్ని పెంపొందించడం.
- * ప్రావీణ్యం గల భాషోపాధ్యాయునిగా తయారు చేయడానికి నైపుణ్యతలను మెరుగుపరచడం.

ఖండం -1: భాష అవగాహన.

విభాగం -1: భాషా - ఉపోద్ఘాతం.

- * భాష-భావన, నిధులు
- * భాషాశాస్త్రం మరియు వ్యాకరణం, ప్రామాణిక భాషా భావన.
- * భాషా సామాజిక సందర్భం, భాష యొక్క మనోవిజ్ఞాన శాస్త్రం.
- * భాషా నైపుణ్యాలు : వినడం, మాట్లాడడం, చదవడం, రాయడం.
- * భాష మరియు సాహిత్యం.

విభాగం -2 : భారతదేశంలో గల భాషలు:

- * భారతదేశంలో భాషలు : షెడ్యూలు భాషలు, మాతృభాషలు, మరియు ప్రాంతీయ భాషలు.
- * ప్రాచీన భాషలు (సంస్కృతం, అరబిక్, పర్షియన్) అధికార భాష.
- * భారతదేశంలో హిందీ భాషకు గల స్థానం.
- * భారతదేశంలో ఆంగ్ల భాషకు గల స్థానం.
- * భారతదేశంలో భాషా విద్యా విధానం-త్రిభాషా సూత్రం (ఎన్.సి.ఎఫ్. 2005)

విభాగం -3: భాషాబోధన - అభ్యసన.

- * భాషను అలవర్చుకోవడం, భాషను నేర్చుకోవడం.
- * భాష అభ్యసనంలో సమాజ భాషా శాస్త్రం, మనోవిజ్ఞాన భాషాశాస్త్రాల ఆధారాలు. భాషను నేర్చుకోవడంలో వ్యాకరణ పాత్ర.
- * భాషాబోధనలో వివిధ పద్ధతులు మరియు దృక్పథాలు - వ్యాకరణం, అనువాదం; నిర్మాణాత్మక దృక్పథం, ప్రసారణ దృక్పథం.
- * భాషా మరియు సాహిత్య బోధన ద్వారా విలువలను మరియు జీవన నైపుణ్యాలను పెంపొందించుకోవడం
- * భాష నేర్చుకోవడంలో వైకల్యాలు : Dislexia & Dyslexies (చదవడం, రాయడంలో సమస్యలు)

ఖండం -2: భాష నేర్చుకోవడానికి సంబంధించిన నైపుణ్యాలు.

విభాగం -4: వినడం, మాట్లాడడం నైపుణ్యాలు. భాషాబోధనలో మాఖిక, శ్రవణ, దృక్పథం

తరగతి బోధనలో మాట్లాడడం, వినడంలో నిపుణతలు.

- * నర్సరీ రైమ్స్, వల్లవేయడం, నాటకీకరణం, పాత్రాభినయం, సంభాషణలు; కథ చెప్పడం, జట్లు జంటల మధ్య చర్చలు, సహపాఠ్యకార్యక్రమాలు - పోటీలు, చర్చ, వక్రత్వ, పద్య పఠనము, ఆశువుగా మాట్లాడడం మొదలగునవి.
- * దృశ్యశ్రవణ కార్యక్రమాలు; భాషా పరిశోధన శాలలు
- * సరిగ్గా విని తప్పులు లేకుండా రాయడాన్ని పరీక్షించడానికి డిక్టేషన్ ఒక పద్ధతి. (మంచి అభ్యాసకుడు తప్పులు లేకుండా వినడం, అక్షర దోషాలు లేకుండా ఉండడం అత్యావశ్యకం)
- * ఖచ్చితత్వం Vs ధారళత్వం.

విభాగం -5 :- పఠన నైపుణ్యాలు.

- * భాషలో పఠనం యొక్క ప్రాముఖ్యత; మౌన పఠనం మరియు గట్టిగా చదవడం.
- * పఠనం యొక్క బోధన మరియు అభ్యాసన ఉపగమాలు: ధ్వని, అక్షరం, పదం, వాక్యం, ఉపన్యాస పద్ధతులు మనోవిజ్ఞాన భాషాశాస్త్ర దృక్పథం. అర్థములు Vs రేఖాచిత్రములు.
- * పఠన పట్ల అభ్యాసకుల్లో ప్రేమను పెంచడం. సంతోషం కోసం చదవడం, జ్ఞానం కోసం చదవడం, గ్రంథాలయాల ఉపయోగాలు, తరగతి గది గ్రంథాలయాలు పుస్తకములు పఠస్పరం సమకాలికుల మధ్య మార్పుకోవడం, కాల्పనిక సాహిత్యం, కథ, గ్రంథాలు, వార్తాపత్రికలు మొదలగునవి.
- * వ్యక్తిత్వ వికాసానికి మరియు వ్యాధి నివారణకు గ్రంథ చికిత్స పఠనం మరియు గ్రంథాలపై చర్చ.
- * రాయడంతోపాటు చదవడాన్ని అనుసంధానించడం పఠన అర్థ సంగ్రహణ, పరిచయం గల గ్రంథభాగము మరియు చూడలేని భాగాలు, వివరణ ప్రతీకలు నికషల యొక్క అర్థసంగ్రహణ సారాంశాలు.
- * పదజాలాన్ని పెంపొందించడం - క్రియాత్మక Vs నిష్క్రియాత్మక పదజాలం.

విభాగం-6 : లేఖన నైపుణ్యాలు.

- * ప్రారంభ లేఖనం : అక్షరాభ్యాసం, పదాలు, వాక్యాలు, చేతి రాత ప్రాముఖ్యం ఉత్తమ చేతి రాతభాగాలు, చేతిరాత మరియు వ్యక్తిత్వం. చేతిరాత ద్వారా చదవడం లోపాల సూచిక.
- * మంచి చేతిరాత యొక్క లక్షణాలు: వ్యాకరణ రీత్యా సరియైనది. సమాచార ప్రసార - తేటతనం, సంక్షిప్తత, సాధారణ Vs పదగుంబనం.
- * దిగువ తరగతులలో లిఖిత నైపుణ్యాలను బోధించే పద్ధతులు, చిత్రాల కూర్పు, ఇచ్చిన అంశం మీద కథలను అల్లడం.
- * రాత పనుల ప్రగతి : పరిచ్ఛేదము మరియు వ్యాస రచన లేఖలను కథలు, మరియు పద్యాల రచన.

ఖండం - 3 : తరగతిలో భాషా అభ్యసనం.

విభాగం - 7: సాహిత్యం

- * భాషా అభ్యసనంలో సాహిత్యం యొక్క పాత్ర.
- * సాహిత్య బోధన లక్ష్యాలు - సున్నితత్వం మరియు గ్రాహ్యత, సృజనాత్మకత మరియు ఊహ, ప్రజాజీవితాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.
- * వివిధ రకాల సాహిత్యాన్ని బోధించడం, ఎలా? పద్యం నాటకం, గద్యం - వ్యాసాలు, చిన్న కథలు, నవలలు, కాల্পనిక, కాల্পనికేతర సాహిత్యం, శాస్త్ర రచన.
- * సాహిత్యం ద్వారా విలువలను అభివృద్ధి పరచడం.
- * తరగతి బోధన కోసం యూనిట్ పథకం అభివృద్ధి పరచడం.

విభాగం - 8: పాఠ్య పథకం - భాషా తరగతి.

- * పాఠ్య పథకం యొక్క భావన మరియు ప్రాముఖ్యత. వినుట మాట్లాడుట తరగతి.
- * పఠన తరగతి.
- * వ్రాత తరగతి.
- * గద్యం
- * పద్యం

విభాగం-9: భాషా బోధనలో ఉపయోగించు సామగ్రి.

- * ముద్రణ సామగ్రి.
- * బహుళ మాధ్యమం - దృశ్య, శ్రవణ
- * ఉపాధ్యాయునిచే తయారు చేయబడిన తక్కువ ఖర్చుతో బోధన సామగ్రి.
సాంకేతిక ఉపయోగిత : భాషా ప్రయోగశాల, అంతర్జాల బోధన అధ్యయనాలు.

విభాగం - 10: భాషా మూల్యాంకనం మరియు మదింపు

- * నాలుగు రకాల నైపుణ్యాలను అంచనావేసే పద్ధతులు వినుట, మాట్లాడుట చదవడం మరియు రాయడం.
- * పాఠ్య గ్రంథ ఆధారిత మదింపు - గద్యం, పద్యం మరియు నాటకం.

విషయాంశం - 6: 504 ప్రాథమిక దశలో గణిత అభ్యాసనం.

ఎ) ఉపోద్ఘాతం:

ఎన్.సి.ఎఫ్. 2005 ద్వారా తిరిగి వర్గీకరించిన పాఠ్య ప్రణాళికను అనుసరించి ప్రాథమిక విద్యపై ఇటీవల జరిగిన అభివృద్ధిని మరియు గణితబోధన విద్యలో మార్పును సూచిస్తుంది. గణిత బోధన అభ్యాసనలో భావనాత్మక అవగాహనకు నైపుణ్య ధారణ, ఆలోచించే నిపుణత, నొక్కి చెప్పతుంది. గణిత సమస్యల పరిష్కారానికి ఈ సామర్థ్యాలు తప్పనిసరి. ఇంతేకాక సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని వినియోగించడం ఉన్నతమైన సాంకేతిక విజ్ఞానం కూడ గణితాన్ని బోధించే విధానాన్ని పూర్తిగా మార్చివేశాయి. గణితంలో గల తార్కికతను ప్రసారం చేయడంలో విద్యార్థులకు అవకాశాలు ఉండాలి. ఇంతేకాక ఉద్దీపన పూరితమైన చర్చలు మరియు కృత్యాలు కల్పించడం ద్వారా వారి వారి సామన్వయాలను అనుసంధానించుకుంటారు. ఈ గుణాత్మకమైన మార్పులు గణితబోధన అధ్యయన దృక్పథాల్లో మార్పును తీసుకువచ్చి అభ్యాసన ఆధార - కేంద్ర పద్ధతుకు దారితీస్తాయి.

బి) లక్ష్యాలు :

- ఈ విషయాంశం కాబోయే ఉపాధ్యాయునికి కింది ప్రయోజనాలను కల్పిస్తుంది.
- * గణిత ప్రాథమిక విద్యభ్యాసనం యొక్క స్థాయి మరియు సమస్యలపై ప్రతిఫలిస్తాయి.

- * ప్రాథమిక గణితంపై పూర్తిస్థాయి పట్టును సాధిస్తారు. ప్రాథమిక దశలో గణితశాస్త్ర బోధనలో బోధనాశాస్త్ర నైపుణ్యతలను కల్గిస్తుంది.
- * గణిత శాస్త్ర బోధన అధ్యయనంలో రకరకాల గణిత పరికరాలను ప్రభావపూరితంగా వినియోగించుకుంటారు.
- * గణిత శాస్త్రంలో ఒకస్థాయిని పొందే విధంగా మరియు చిన్న పిల్లల అధ్యయన నైపుణ్యతలను మదింపు చేస్తుంది.

ఖండం -1: ప్రాథమిక దశ విద్యాభ్యాసంలో గణిత శాస్త్ర అభ్యసన ప్రాముఖ్యత.

విభాగం- 1: పిల్లలు గణితాన్ని ఎలా నేర్చుకుంటారు.

- * పిల్లలు ఎలా ఆలోచిస్తారు.
- * జ్ఞానాత్మక అభివృద్ధిలో దశలు.
- * గణిత శాస్త్ర భావనల అభివృద్ధి.
- * శిశుదశలో గణితశాస్త్ర అభ్యసనం.
- * గణితశాస్త్రాన్ని అభ్యసించే మార్గాలు.
- * గణిత శాస్త్రం అంటే నిర్దేశిత భయం.
- * గణిత శాస్త్రం నేర్చుకోవడాన్ని, ఆహ్లాదకరంగా మార్చడం.

విభాగం - 2: గణితశాస్త్రం మరియు గణిత శాస్త్ర విద్య ప్రాముఖ్యత, పరిధి - సందర్భం.

- * గణిత శాస్త్ర స్వభావం : తార్కికం, ఖచ్చితత్వం, క్రమపద్ధతి, అమూర్తభావాల లక్ష్యం.
- * ప్రాథమిక దశలో గణితశాస్త్ర విద్య దాని ప్రాముఖ్యం పరిధి. గణితశాస్త్రం అన్ని రకాల జీవిత అనుభవాలనుండి వస్తుంది. అన్ని జ్ఞాన శాఖలకు చెందినది. నిత్య జీవితంలో ఎదుర్కొనే అనేక సమస్యలకు గణితశాస్త్ర జ్ఞానం అవసరం.

విభాగం- 3: గణిత శాస్త్ర విద్య యొక్క లక్ష్యాలు మరియు దూరదృష్టి.

గణిత శాస్త్ర బోధన ఉద్దేశ్యాలు :-

- * పాఠశాల దశలో గణిత శాస్త్ర విద్య యొక్క ఉన్నత మరియు పరిమిత లక్ష్యాలు ప్రాథమిక పాఠశాల దశలో గల గణితశాస్త్ర ప్రత్యేక ఉద్దేశ్యాలు.

పాఠశాల గణితం యొక్క దూరదృష్టి :-

- * పాఠశాలలో పిల్లలు మరియు గణిత శాస్త్ర విద్య గణిత విద్యను తరగతి గదులకు, పాఠ్య పుస్తకాలకు అతీతంగా విస్తృత పరచడం పాఠశాల గణితశాస్త్ర విద్యలో సమస్యలు గణిత విద్యను సంతోషంగా నేర్చుకోవడం.

విభాగం - 4: అభ్యాసకుని మరియు అభ్యాసన కేంద్ర పద్ధతులు.

- * గణిత శాస్త్ర భావనల అధ్యయనంలో ఉద్భవిస్తున్న పోకడలు : జ్ఞానాత్మక, నిర్మాణాత్మక, ప్రయోగాత్మక మరియు కృత్యాధారంగా గణితాన్ని ప్రాథమిక విద్య దశలో అభ్యసించడం.
- * ప్రాథమిక దశలో గణిత శాస్త్ర బోధన అభ్యాసన పద్ధతులు: ఆగమన మరియు నిగమన, ప్రకల్పన, సమస్యను పూరించుట, సమస్యను సాధించుట. ఐ.సి.ఓ.ఎన్. రూపకల్పన, ఎస్.ఇ. బోధన పద్ధతి, భావన చట్రం, గణిత శాస్త్ర అధ్యయనాన్ని సాహసోపేతంగా సంతృప్తి పరచడం, ప్రాథమిక దశలోని విద్యార్థుల సృజనాత్మక శక్తులను అభివృద్ధి పరచుటకు కృత్యాలను కేటాయించడం (గణిత శాస్త్ర క్లబ్ నిర్వహణ క్షేత్ర అధ్యయనం, సెమినార్లు / సదస్సులను గణిత శాస్త్ర మేళాలను మొదలగునవి) సృజనాత్మక ఆలోచన పెంపొందించుటకు గణితశాస్త్ర ప్రయోగశాలను, గ్రంథాలయాన్ని వినియోగించుకోవడం.

గణితశాస్త్ర ప్రసారణ : గణితశాస్త్ర విద్య ప్రణాళిక మరియు తరగతి చర్యలు, గణిత శాస్త్ర బోధన అభ్యాసనలో పాఠ్యపుస్తకాల పాత్ర. గణిత శాస్త్ర ప్రయోగశాల / వనరుల గది గణిత శాస్త్రంపై గల నిర్ణేతుక భయాన్ని పోగొట్టే విధంగా వైఫల్యాలను అధిగమించేలా అభ్యాసకులతో ముఖాముఖి, ప్రతి దృక్పథం మరియు పద్ధతి చర్చించి మూర్త ఉదాహరణలతో ప్రాథమిక గణిత పాఠ్యప్రణాళికల నుండి తీసుకోవాలి. గణితశాస్త్ర సమస్యలను పరిష్కరించుటకు అన్ని రకాల సాధ్యమైన ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులను ప్రోత్సహించాలి. తద్వారా కేవలం సరైన సమాధానం పొందుట మాత్రమే ముఖ్యమైనది కాదు.

ఖండం - 2 : విషయాన్ని సంపన్నవంతం చేయడం మరియు పద్ధతులు.

విభాగం - 5 : సంఖ్యలు మరియు సంఖ్యా ప్రక్రియలు

- * అంకెలు మరియు సంఖ్యలు సంఖ్యాపద్ధతి (సహజ సంఖ్యలు / సంఖ్యలను లెక్కించడం, పూర్ణసంఖ్యలు, పూర్ణాంకాలు వాస్తవ సంఖ్యలు, భాగహారాలు, మరియు దశాంశాలు).
- * సంఖ్యలపై గల నాలుగు గణితప్రక్రియలు మానసిక లెక్కింపులను చేయుటకు సామర్థ్యాన్ని, నైపుణ్యాలను అంచనా వేయడాన్ని అభివృద్ధి పరచడం, కారణాంకాలు, లబ్ధాలు, గరిష్ట సామాన్య గణితం మరియు కనిష్ట సామాన్య గణితం.
- * నిత్య జీవితంలో అంకగణితాన్ని వినియోగించడం (సంపూర్ణ సంఖ్యలు, పూర్ణాంకాలు, వాస్తవ సంఖ్యలు, దశాంశాలు) శాతాలు, వడ్డీలు లాభనష్టాలు, కాలం మరియు పని.

విభాగం -6: ఆకారాలు మరియు తలాల మధ్య సంబంధాలు.

రేఖా గణితం యొక్క ప్రాథమిక చిత్రాలు :

- * నిర్వహించలేని పారిభాషిక పదాలు - బిందువు, రేఖా మరియు తలము. ముఖ్యమైన రేఖాగణిత భావనలు, రేఖా ఖండాల, కిరణాలు, మూలలు, కోణాల యొక్క కొలతలు, సమాంతర మరియు ఒకదానికొకటి ఖండించుకొనురేఖలు.

రేఖాగణిత ఆకారాలు :

- * ద్విమితీయ మరియు త్రిమితీయ రేఖాచిత్రాలు, ఆకృతులకు సంబంధించిన నమూనాలను రూపొందించడం. అనురూపత మరియు పోలిక, అనువదించుట, ప్రతిఫలనం, మరియు భ్రమణం, సమరూపత, రేఖాగణిత పరికరాలను నిర్మించి వాటిని ఉపయోగించుటకు ఆకృతి నమూనాలు.

విభాగం - 7 : కొలమానాలు మరియు కొలుచుట.

- * కొలుచుట అనేది రెండు పోలిక గల వాటిని పోల్చడం.
- * ప్రమాణ మరియు ప్రమాణ రహిత కొలతలు - పొడవు, వైశాల్యం, భారం, ఘనపరిమాణం.
- * కాలాన్ని కొలవడం.

విభాగం - 8: సమాచారాన్ని వినియోగించుట.

- * సమాచారాన్ని సేకరించడం, వ్యవస్థీకరించుట, చూపించటం.
- * సమాచార విశ్లేషణకు ప్రతిక్షేపించుట కోసం ప్రాథమిక సాంఖ్యిక శాస్త్ర పద్ధతులను వినియోగించుట.
- * సమాచారాన్ని రేఖాచిత్రాల ద్వారా ప్రతిక్షేపించుట.

విభాగం - 9: సాధారణీకరించిన అంకగణితంగా బీజ గణితం.

- * బీజగణితం యొక్క పారిభాషిక పదాలు మరియు వాటి యొక్క ప్రక్రియలు.
- * తెలియని రాశులను సాధారణీకరించటంలో వ్యక్తపరచడం ద్వారా నమూనాలను పొందడం. సమస్యలను గణితశాస్త్ర నిర్మితిగా మార్చి తర్వాత వాటిని పరిష్కరించడం - బీజగణిత సమీకరణాలు.

యూనిట్ -4, బ్లాక్ -1లో తెలిపిన విధంగా గణితశాస్త్ర భావనలను సృష్టికరించేటప్పుడు మరియు వాటిని ప్రదర్శనను యూనిట్ - 4 బ్లాక్-1 పద్ధతులు వినియోగించవలెను. ఇవి తేటతెల్లగా తరగతిగది యొక్క ప్రగతిని భావాలను అనుకూలంగా ఉండాలి.

ఖండం - 3 : గణిత శాస్త్రంలో అభ్యాసకుని యొక్క అంచనా.

విభాగం - 10: గణితశాస్త్ర అభ్యాసన అంచనా యొక్క ఉపయోగాలు.

- * సాంప్రదాయ ఇప్పుడే ఉద్భవిస్తున్న దృక్పథాలు : సాంప్రదాయ దృక్పథం యొక్క లక్షణాలు, కృత్యాలు ఆధారంగా దృక్పథాన్ని వాటి యొక్క లక్షణాలను మదింపు చేయడం. గణిత శాస్త్ర అభ్యాసన యొక్క కొలతలు ప్రాథమిక దశలో వాటి మదింపుతో సహా.
- * మదింపులో ఉద్భవిస్తున్న పోకడలు : స్వయం మదింపు సమవయస్కులు, గుంపు మదింపు, కలిసి పనిచేసే మదింపు, శాఖలు మరియు విధుల కాగితాల మదింపు. నియోజనాల ద్వారా మదింపు, ప్రాజెక్టు మరియు భావన చిత్రాలు.

విభాగం - 11: మదింపు యొక్క సాధనాలు మరియు పద్ధతులు

- * నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం, మౌఖిక మరియు కాగితపు-పెన్సిల్ నికషలు సామర్థ్యం ఆధారంగా విషయాను అభివృద్ధి పరచడం.
- * పరిశీలించడం ద్వారా విద్యార్థుల యొక్క ఆసక్తిని పరిశీలించుట, ప్రదర్శనలో పాల్గొనుట. క్వీజ్, ప్రహేళికలు, ఆటలు, బోధన, అభ్యాసన సామాగ్రిని అభివృద్ధి పరచుట.
- * ప్రాథమిక దశలోని గణిత శాస్త్రంలో నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం, జరుపుటకు ప్రమాణీకరించబడిన బహుళ ప్రయోజన సామాగ్రిని తయారు చేయుట.

విభాగం - 12 : గణిత శాస్త్ర అభ్యాసన మదింపు తరువాత చర్యలు.

- * మదింపు ద్వారా వచ్చి సమాచారం. ప్రతి అభ్యాసకునికి మదింపు ద్వారా వచ్చే సమాచారాన్ని ఒక పద్ధతిలో సమీకరించడం మరియు నమోదు చేయడం. అభ్యాసకునికి పరిపుష్టిని అందించడం. మరియు వారి తల్లిదండ్రులకు, ఇతర భాగస్వాములందరికి అందేలా చేయడం.
- * మదింపు తరువాత కార్యక్రమం గణితశాస్త్ర భావనను మరియు ప్రగతిని అందులో గల బలాలు, బలహీనతల్ని గుర్తించి, ప్రణాళిక మరియు తదుపరి తీసుకోవాల్సిన చర్యలు. మరియు ఇతర పరిపుష్టి చర్యలనీ తద్వారా అభ్యాసకులు భావనలు అభివృద్ధి పరచడం.

విషయాంశం -7 : 505 : ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం - అధ్యయనం.

ఎ) ఉపోద్ఘాతం / పరిచయం :

- * ప్రస్తుత పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క పాఠ్యప్రణాళిక, ప్రాథమిక దశలో విజ్ఞాన శాస్త్రం, సామాజిక శాస్త్రాలు మరియు పరిసరాల విద్యపై ఆధారపడింది. పరిసరాల విద్య అనేది అభ్యాసకులను విశ్వపౌరులుగా విశ్లేషణాత్మక ఆలోచన నైపుణ్యాలను, ప్రకృతి సంపదపట్ల గౌరవం మరియు వివేచన కలిగి ఉండడం, వ్యవహారిక సత్తాను, సామాజిక ఆర్థిక పరిసరాలపై కలిగి ఉండాలి. ఇది మీకు పరిసరాలపై సమగ్ర దృక్పథాన్ని ఏర్పరుస్తుంది. అంతేకాక పరిసరాల అధ్యయనం యొక్క ప్రాముఖ్యతను ప్రాథమిక దశ విద్యలో గుర్తించేలా చేస్తుంది.

* సాంప్రదాయ విద్యలో విద్యా ప్రణాళిక పాఠ్య గ్రంథాలు. విధాన పర నిర్ణయాలు ఆచరణ పట్ల ఒక ప్రముఖ అనుసంధానంగా ఉంటాయి. కాని ఏ అభ్యసనం అయిన విద్యా ప్రణాళిక, పాఠ్య గ్రంథాలకు పరిమితం అయితే విజయవంతం కాజాలదు. సాంప్రదాయ విద్యలో ఉపాధ్యాయుడే తాళం చెవిగా ఉంటాడు. ప్రభావవంతమైన బోధనకు మరియు అభ్యాసన ఏర్పడుటకు అధ్యాపకుని చురుకైన పాత్ర సృజనాత్మకత ప్రాముఖ్యం వహిస్తాయి.

* పరిసరాల విషయమే కాక ఈ కోర్సు మీ యొక్క తరగతి గదులలో అనేక రకాల బోధన అభ్యాసన వ్యాహాల ద్వారా అభ్యసన వాతావరణాన్ని ఏర్పరుస్తుంది. ఈ తరగతి గదిలో శిశు కేంద్రీకృతంగా, శిశువుచే నడుపబడే విద్యగా ఉంటుంది. ఈ కోర్సు మీరు సాధికారతను పొందేలా కొంత భావనలతో ప్రాథమిక దశ విద్యలో పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని ప్రభావవంతంగా చేసేటట్లు రూపొందించబడ్డది.

మీకు ఈ కోర్సు ఉపయుక్తంగా ఉంటుందని సాంప్రదాయ విద్యలో పరిసరాల విజ్ఞానం చేర్చడంపై విజయవంతంగా ఉపయోగపడుతుందని ఆశిస్తున్నాము.

కోర్సు యొక్క లక్ష్యాలు :

ఉపాధ్యాయులను ఈ కోర్సు ఈ కింది సామర్థ్యాలను కలిగి ఉండేలా చేస్తుంది.

- * పరిసరాల విజ్ఞాన భావన యొక్క ప్రాముఖ్యతను అవగాహన చేసుకుంటారు.
- * పరిసరాల విజ్ఞానంపై పరిపూర్ణ దృక్పథాన్ని అవలంబిస్తాడు.
- * ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని అధ్యయనం చేయడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను అర్థం చేసుకుంటారు.
- * పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అధ్యయనానికి సంబంధించిన అనుభవాన్ని స్థానికంగా లభించే అభ్యసన వనరులను గుర్తిస్తారు.
- * ప్రాథమిక విద్యార్థులకు సరియైన అధ్యాపక, అభ్యాసన క్రియలను రూపొందించడం ద్వారా పరస్పర అనుభవాత్మకమైన అభ్యసనను ప్రోత్సహించుట.
- * ప్రతి పిల్లవాని అభ్యసన స్థాయిని అంచనా వేయడం అభ్యసన సమస్యలను గుర్తించి తగినటువంటి వ్యాహాల ద్వారా భవిష్యత్తును అభివృద్ధి పరచుట.

బి) పద్ధతి :

- * ప్రభావవంతమైన పరిసరాల బోధన అధ్యయనాలకు పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయులకు పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి సహాయపడేలా, పరిసరాల విజ్ఞానానికి ఇతర విజ్ఞానశాస్త్రం సామాజిక శాస్త్రాల సంబంధాన్ని తెలియజేయడం అవసరం. ఈ విధమైన అర్థం చేసుకునే విధానాన్ని అభివృద్ధి పరచడం ముఖ్యం. ఎందుకంటే ఏ ఇతర విషయాల కంటే పరిసరాల విజ్ఞానం అనేది సంకీర్ణమైన విషయం. ఇది విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని, సామాజిక శాస్త్రాన్ని, పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనాన్ని కలిగి ఉంటుంది. పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని బోధన అభ్యాసనానికి ఈ విధమైన అనుసంధానం తప్పనిసరి. ఈ కోర్స్ సరియైన సమాచారాన్ని అందిస్తుంది. మరియు స్థల కాలాలను ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థులు కనుగొనేలా చేసి పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని ఒక బోధన అభ్యాసన అంశంగా దాని విశిష్టతను అర్థం చేసుకుంటుంది.
- * పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క సారాంశాన్ని తరగతి గదిలో సక్రమంగా నిలుపుటకు ఉపాధ్యాయ మరియు విద్యార్థుల సమీక్ష తరగతి గదిలో పరిసరాల విజ్ఞానం కావ్య గ్రంథాలు ఏ విధంగా విశ్లేషించబడుతాయో వాటిని ప్రతిఫలించేలా ఉంచడం ఈ కోర్స్ పరిసరాల విజ్ఞానం పాఠ్య పుస్తకాల వెనుకగల తత్వాన్ని, హేతువుని చర్చిస్తుంది. వివరణాత్మక నిజ జీవితం ఆధారంగా ఇది వాదిస్తుంది. న్యాయాన్ని నిర్ణయిస్తుంది.
- * జన సముదాయంలో గల సభ్యుల సహకారంతో నిజజీవిత ప్రత్యక్ష కృత్యాల అనుభవాలను పాఠశాలలో కల్పిస్తుంది. పై విధంగా పాఠశాలలోని విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులకే కాక పాఠశాల మొత్తంగా జన సముదాయంతో సంబంధం కలిగి వుంటుంది. ఈ విధమైన బోధన అభ్యాసనలు విశాల ప్రాతిపదికగా సాధారణ మరియు ఆసక్తిగల కృత్యాలను స్థానికంగా లభించే సామగ్రిల ద్వారా పొందవచ్చు.
- * ఈ కోర్సు ఉపాధ్యాయ విద్యార్థి సమీక్ష ద్వారా మదింపును ఎలా అంచనా వేస్తాడో వాటి యొక్క లక్ష్యం పద్ధతిని సమీక్షిస్తుంది. నూతన బోధనాభ్యాసన పద్ధతులను నూతన పద్ధతిలో మదింపు లక్ష్యాన్ని పరికరాలను / సాధనాలను ఉపయోగించే ఉద్దేశ్యాన్ని తిరిగి సమీక్షించుకోవాలి.

విషయం :

ఖండం -1 : ప్రాథమిక స్థాయిలో పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అభ్యాసనల యొక్క ప్రాముఖ్యత

విభాగం -1 :- శిశు స్థాయిలో పరిసరాల విజ్ఞానం అభ్యసనం ప్రాముఖ్యత.

- * పరిసరాలను అర్థం చేసుకోవడం
- * పరిసరాల ప్రాముఖ్యత : పరిసరాలలో రకాలు :
- * సహజ మరియు మానవ తయారీ, సామాజిక, సాంస్కృతిక మరియు ఆర్థిక పరమైన ప్రకృతి పరిరక్షణ అవశ్యకత, ఇతరులతో సామరస్యంగా జీవించడం - కుటుంబం, పరిసర ప్రాంతాలు, సమాజం, దేశం మరియు ప్రపంచం.
- * శిశువు పరిసరాలు : పిల్లల అభివృద్ధిలో పరిసరాల ప్రభావం, పిల్లల దృష్టిలో అతని లేక ఆమె యొక్క పరిసరం.
- * అభ్యసనలో పరిసరాలకు విలువ కట్టడం.

విభాగం- 2 :- ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క బోధన అభ్యాసాల లక్ష్యాలు మరియు పరిధి.

- * పరిసరాల విజ్ఞానం ప్రాథమిక దశలో ఎందుకు.
- * ఎన్.సి.ఎఫ్. 2005 దృష్టిలో పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అభ్యాసన లక్ష్యాలు.
- * పరిసరాల అధ్యయనం ఒక అంతర్గత విలువలు.
- * విలువల బోధన పరిశీలన నైపుణ్యాలు, సహ సంబంధం, ప్రాయోగిత, బాహ్య నిక్షేపం,
- * మన పరిసరాలకు విలువనివ్వడం - భారతీయ వారసత్వం.

విభాగం- 3 : ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం భావనల యొక్క బోధనాశాస్త్ర పరిధులు

- * పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయన లక్షణాలు సంయుక్త సందర్భానుసార, అభ్యాసకుని కేంద్ర ఏది సరియైనది కాదు, ఏది తప్పు కాదు. పరిసరాల విజ్ఞానంలో విలువలు అంతర్భాగం.
- * పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు .
- * పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని బోధన అభ్యసన యొక్క బోధనాశాస్త్ర వ్యవస్థీకరణ : పిల్లల పరిసరాలు

- ◆ అభ్యసన ప్రయోగశాల
  - ◆ తెలిసిన దాని నుండి తెలియని దానికి మరియు మూర్తం నుండి అమూర్త భావనలను కనుగొనడం.
  - ◆ తరగతి గదిలో జీవితాధార అభ్యసనం
  - ◆ వివిధ విజ్ఞానాల మధ్య ప్రయోజనం లేకపోవడం
  - ◆ సంభాషణలను మరియు ప్రశ్నించడాన్ని ప్రోత్సహించడం
  - ◆ ఉపాధ్యాయుని పాత్ర
- * పిల్లల విశ్వాన్ని (ప్రపంచాన్ని) విస్తృత పరచడం.

విభాగం- 4 :- ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానానికి కేటాయించి పాఠ్య ప్రణాళిక

- * ఎన్.సి.ఎఫ్ - 2005 సూచిస్తూ పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క లక్ష్యాలు.
- * పాఠ్యాంశాల నుండి పాఠ్య పుస్తకాల వరకు
- * పరిసరాల విజ్ఞాన శాస్త్ర అధ్యయనం యొక్క పాఠ్య గ్రంథాలు
- * తరగతి గదికి పాఠ్య గ్రంథానికి అతీతంగా వెళ్ళడం.
- * పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని అందించడంలో సమస్యలు

ఖండం - 2:- విద్యా ప్రణాళికా మరియు పరిసరాల విజ్ఞాన బోధనా శాస్త్ర అధ్యయనం (ఇవిఎస్)

విభాగం - 5 : పరిసరాల విజ్ఞానం యొక్క బోధన అధ్యయన దృక్పథాలు

- * కృత్యాధార దృక్పథం ద్వారా పరిసరాల విజ్ఞాన భావనల ద్వారా పంచుకోవడం, జట్టు ఆధారిత, సహకార, పరస్పర సంయోగ దృక్పథాలు
- * సహకార అభ్యాసనలో గల సమస్యలు :

యూనిట్ - 6 : పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయనం యొక్క బోధన అభ్యసన పద్ధతులు

- * పరిశీలన పద్ధతి, సృజనాత్మక భావవ్యక్తీకరణ (నాటకం, నృత్యాలు, తోలుబొమ్మలాట,

సంగీతం, సృజనాత్మక రచన), క్షేత్ర పర్యటన, ప్రాజెక్టు, చిన్న గుంపులో చర్చ, ప్రయోగాలు, సమస్యను పరిష్కరించే పద్ధతి ఇ.వి.ఎస్. భావనలు మరియు బోధన అధ్యయనంలో

విభాగం - 7 : పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయన శాస్త్రం - యొక్క బోధన అభ్యసన ప్రణాళిక.

- * రోజువారి పాఠం యొక్క ముఖ్యాంశాలు మరియు వార్షిక ప్రణాళిక.
- * ఇ.వి.ఎస్. భావనలపై అంశ ఆధారిత పాఠ్య ప్రణాళికలు తయారు చేయడం.
- * అభ్యాసనముల ఇ.వి.ఎస్. అధ్యయనాన్ని అభివృద్ధి పరచి వాటిని రోజువారి మరియు వార్షిక ప్రణాళికా బోధనలో ఉపయోగించడం

విభాగం - 8 పరిసరాల విజ్ఞాన బోధన అధ్యయనంలో వనరులు మరియు సామగ్రి.

- * పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనం కోసం స్థానిక అభ్యాసన వనరులను, స్థానిక వనరుల వ్యక్తిని గుర్తించడం. సరియైన బోధనాభ్యాసన వ్యూహాలను తయారు చేసుకోవడానికి స్థానిక అభ్యాసన వనరులను ఉపయోగించుకోవడం.
- * పాఠశాల / కుటుంబం, కుటుంబ పరిసరాల్లో తక్షణం అందుబాటులో ఉండే అధ్యయన సామగ్రిని వినియోగించుకొని వాటిని సేకరించడం ద్వారా అధ్యయన కృత్యాలను సృష్టించుకోవడం ద్వారా తక్కువ ఖర్చు లేదా ఖర్చు లేని బోధన సామగ్రిని తయారు చేసుకోవడం.
- * బోధన సామగ్రి యొక్క నిలువ కేంద్రం : జన సముదాయ వనరులు, అభివృద్ధి పరచుట, ఇతర రకములైన వనరుల యొక్క నిర్వహణ మరియు ఉపయోగాలు పత్రిక నివేదన, సినిమాలు, చిత్రాలు, చాయా చిత్రాలు, సేకరణ, విత్తనాలు, పుష్పాలు మొదలైనవి. చిహ్నాల పటాలు, మరియు స్థానిక స్థల పటాలు.
- * సందర్భానుసారం బోధన అభ్యసన సామగ్రి (టి.యల్.యం.) మరియు పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనం ఉపయోగించి పిల్లలు మరియు జన సముదాయ సభ్యుల యొక్క సేకరణ సృష్టించడం మరియు నిలువ ఉంచడంలో వారి పాత్ర.

ఖండం - 3: పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయనం యొక్క మదింపు

విభాగం - 9 :- పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయనంలో మదింపు.

- * బోధన లక్ష్యాలకు సంబంధించిన మదింపు.
- * పరిసరాల విజ్ఞాన అధ్యయన లక్ష్యాలు సందర్భంలో అభ్యాసనను మదింపు చేయడం యొక్క ఆవశ్యకత.
- * ఇ.వి.యస్., సిసిఇలను పరిసరాల విజ్ఞాన అభ్యాసనలో మదింపు చేయడంలో వివిధ పద్ధతులను చర్చించండి.
- * మదింపులో రకాలు, మదింపు లక్షణాలు
- * అధ్యయన కేంద్ర మదింపు

విభాగం - 10 : పరిసరాల విజ్ఞానాన్ని మదింపు చేయడంలో వాడే సాధనాలు మరియు పద్ధతులు

- * వివిధ మదింపు సాధనాల అభివృద్ధి, ఎంచుకోవడం మరియు ఉపయోగించుకోవడం.
  - నికషలు
    - ◆ పరిశీలన సమయ ప్రణాళిక
    - ◆ రేటింగ్ స్కేల్
    - ◆ దృశ్య శ్రవణ నమోదులు
- * మదింపు పద్ధతులు
- * అధ్యయన లక్ష్యాలను మదింపు చేయడం యొక్క ఆవశ్యకత.

విభాగం - 11 : విద్యార్థుల అవగాహన శక్తిని పెంపొందించుటకు మదింపు యొక్క ఫలితాలను ఉపయోగించుకోవడం.

- * మదింపు చేసిన ఫలితాలను నమోదు చేసి విద్యార్థులతో పంచుకోవడం.
- * విద్యార్థుల యొక్క బలాలు మరియు బలహీనతలు గుర్తించి విశ్లేషించడం.
- * బోధన అధ్యయన ప్రగతిని సమీక్షించి దానిని మెరుగుపరచడం.
- * పరిసరాల విజ్ఞాన భావనల అభ్యసనాన్ని మరింత బలపరచుటకు ప్రణాళికలు మరియు వృద్ధి జరిపే కృత్యాలను అందించడం.

విషయాంశం - 8 : 508 : ప్రాథమిక దశలో కళలు, ఆరోగ్యం, మరియు శారీరక సౌష్ఠ్యం మరియు పని ద్వారా విద్య నేర్చుకోవడం.

మొత్తం క్రెడిట్స్ : 4 (3+1)

కోర్స్ యొక్క రూపకల్పన :

ఈ కోర్సు రూపకల్పన సంపూర్ణ అధ్యయనం కళలు, ఆరోగ్యం, శారీరక సౌష్ఠ్యం మరియు పని ద్వారా విద్య ప్రతి అభ్యాసకునికి అందించడం పై దశలలో విద్యార్థుల అభ్యాసనం సౌకర్యవంతంగా కొనసాగడానికై ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులకు సరియైన జ్ఞానాన్ని మరియు నైపుణ్యాలను మూడు మూలకాలకు వర్తించే విధంగా ఉండాలి. మూడు శాఖలకు సంబంధించిన కోర్స్ విషయాన్ని ప్రత్యేకంగా ఈ క్రింద ఇవ్వబడింది.

1. కళ విద్య :

కోర్స్ లక్ష్యం హేతువు.

అభ్యాసకులలో సృజనాత్మక, భావవ్యక్తీకరణ కోసం కళవిద్య ప్రాముఖ్యమాన అవకాశాన్ని అందిస్తుంది. ఇది జీవన నైపుణ్యాలను పెంచుకోవడానికి, విలువలను చొప్పించడం. ఇది సున్నితత్వాన్ని అభివృద్ధి పరచడం సమాజం యొక్క సంస్కృతిని అర్థం చేసుకోవడం మరియు గౌరవించడానికి తోడ్పడుతుంది. కళ అనేది దృశ్యమాన, ప్రదర్శించేదైనా అది ఒక అంతర్గత అనుభవం, అది అనుభవించేది మాత్రమే. మరియు ఆలోచించేది. జీవించడం ద్వారా మాత్రమే తెలిసేది. ఇది పని చేయడం మరియు దానిగా మారేది. ప్రాథమిక విద్య స్థాయిలో ఉపాధ్యాయులు తమ విద్యార్థులలో ఉండే కళాత్మక అభివృద్ధి ప్రగతిని అర్థం చేసుకునే వారిగా, వారి యొక్క సృజనాత్మక, భావవ్యక్తీకరణను ప్రయోగ పద్ధతిలో నేర్చుకొనే పరిసరాలను సృష్టించాలి. సరిగ్ పరికల్పన చేసిన కళ విద్య కోర్స్ సౌందర్యాత్మక సున్నితత్వాన్ని అభివృద్ధి పరచడం కళాత్మక సామర్థ్యాన్ని మరియు ప్రతి ఛాత్రోపాధ్యాయునిలో సృజనాత్మకత నైపుణ్యాలను పెంపొందించడానికి దోహదపడుతుంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు :

ఛాత్రోపాధ్యాయులు ఈ కిందివి చేయగలరు.

- * కళవిద్యను అర్థం చేసుకోవడం మరియు విమర్శనాత్మక దృక్పథం కలిగి ఉంటాడు.
- * వివిధ రకములైన కళారూపాల యొక్క జ్ఞానాన్ని కళ విద్య ద్వారా పొందుతారు.
- * ప్రతి పిల్లవాని యొక్క సంపూర్ణ అభివృద్ధికి కళ విద్యను పూర్తిగా వినియోగించు

కుంటాడు.

- * వివిధ కళలలో గల సౌందర్యాత్మకతకు ఆత్మకథకి ప్రతిస్పందించడం ద్వారా కళాత్మక మరియు సౌందర్యాత్మక దృష్టిని అభివృద్ధి చేసుకుంటాడు. ఇది నిజమైన శోధన ద్వారా అనుభవం ద్వారా స్వేచ్ఛాయుత భావ ప్రకటన ద్వారా జరుగుతుంది.
- * పూర్తి స్థాయి ప్రాథమిక విద్య ప్రణాళికలో వివిధ కళలను మిళితం చేయాలి.

ఖండం - 1 కళవిద్య

విభాగం- 1 కళలను కళావిద్యను అర్థం చేసుకోవడం (సిద్ధాంతం)

- i) కళవిద్య యొక్క భావన మరియు అర్థం, ప్రాథమిక దశ పాఠశాల విద్యలో దృశ్య మరియు ప్రదర్శన యొక్క ప్రాముఖ్యత
- ii) పిల్లల యొక్క కళలను అర్థం చేసుకోవడం.
- iii) ప్రాథమిక దశ పాఠశాల విద్య స్థాయిలో కళవిద్య యొక్క ప్రాముఖ్యత (దృశ్య మరియు ప్రదర్శన)
- iv) విద్యా వ్యవస్థలో స్థానిక కళలు, చేతిపనుల కళల యొక్క ప్రాముఖ్యం.

విభాగం - 2 : దృశ్య కళలు మరియు చేతిపనుల కళలు (ఆచరణ)

- i) పెన్సిల్, చిక్కటి రంగులు, పోస్టర్ రంగులు, కలం మరియు సిరా, రంగోళి సామగ్రి మృత్తిక, సమ్మిళిత సామగ్రి మొదలైన దృశ్య కళల సామగ్రితో ప్రయోగాలు నిర్వహించుట.
- ii) వివిధ దృశ్య కళల పద్ధతులతో శోధన ప్రయోగాత్మకతలను నిర్వహించడం, రేఖాచిత్రణం, మరియు చిత్రకళ బ్లాక్ ముద్రణ, కాలేజీ తయారీ, తోలుబొమ్మలాట, ముసుగులు తయారు చేయడం, మృత్తిక రూపకల్పన, కాగితాన్ని కత్తిరించడం మరియు మలచడం మొదలైనవి.
- iii) చేసిన ప్రయోగాలపై ఒక దస్త్రం తయారుచేసి, ప్రతి కళాత్మకమైన పనికి ఒక ప్రత్యేకంగా సంరక్షింపబడిన ఒక పత్రాన్ని తయారు చేయడం.

విభాగం- 3 : ప్రదర్శన కళలు (ఆచరణ)

- i) స్థానిక కళలైన సంగీతం, నృత్యం, నాటక తోలుబొమ్మలాటను శోధించి వినడం మరియు చూడడం చేయాలి.
- ii) ఏదైనా ఒక కళారూపం అది సంగీతం, నృత్యం, నాటకం, తోలుబొమ్మలను వాటి తయారుచేసి ఆడడం.
- iii) సామర్థ్యం కోసం ప్రణాళిక / చాత్రోపాధ్యాయునిచే చేయబడిన పనితనం.
- iv) ఆచరణాత్మక చర్యల కోసం ఒక ఫోల్డర్ను తయారు చేయడం.

విభాగం- 4 : ప్రాథమిక తరగతుల ప్రణాళిక మరియు కళావిద్యల సంస్థ

- i) ప్రాథమిక తరగతులు - చర్యలు మరియు పట్టిక కోసం కళానుభవ ప్రణాళిక.
- ii) కళానుభవం కోసం వివిధ సామగ్రిని సేకరించడం.
- iii) ప్రాథమిక స్థాయిలో కళానైపుణ్యత కోసం అనుభవాన్ని సంస్థాగతం మరియు సౌలభ్యం చేయడం.

విభాగం- 5 : కళా విద్యలో మూల్యాంకనం.

- i) కళావిద్యతో మూల్యాంకనం
- ii) చిట్టా తయారు చేయడం.
- iii) మూల్యాంకనంలో వాడే వివిధ పద్ధతులను సాధనాలను అర్థం చేసుకోవడం
ఉదా|| పరిశీలన షెడ్యూల్, ప్రాజెక్టులు, చిట్టాలు, తనిఖీ పత్రం, రేటింగ్ స్కేల్స్, సమాంతర రికార్డ్స్ ప్రదర్శనలు మొదలగునవి.

2) ఆరోగ్యం మరియు శారీరక విద్య

కోర్స్ యొక్క హేతువు మరియు లక్ష్యం

ఆరోగ్య మరియు శారీరక విద్య అనేది పాఠశాల విద్యలో అన్ని దశలలో ఒక అంతర్భాగం. పాఠశాల స్థాయిలో ప్రభావవంతమైన బోధన మరియు అభ్యాసన కోసం ఆరోగ్య మరియు శారీరక విద్య నూతన పద్ధతులకు కారణమైంది. ఏది అవసరమంటే చక్కటి నిర్మాణాత్మకమైన ఉపాధ్యాయ విద్య ఉపాధ్యాయులకు జ్ఞానాన్ని అందించేలా చేయడం

మరియు నైపుణ్యాలను నేర్చుకొని ఆరోగ్యకరమైన జీవన విధానాన్ని విద్యార్థులు మరియు ఉపాధ్యాయులకు కల్పించే విధంగా ఉండాలి. ఆరోగ్య మరియు శారీరక విద్య ప్రభావంతంగా అనుసరించినపుడు అది అభ్యాసకులలో ఆరోగ్యమైన చురుకైన జీవితాన్ని అందించడంలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుంది. ఆరోగ్య మరియు శారీరక విద్య అనేది సానుకూల విద్య లక్ష్యాలని ప్రభావితం చేస్తుంది. అంతేగాక ఉద్వేగాల సమతుల్యత వ్యక్తుల మధ్య సంబంధంపై కూడా సానుకూల ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. ఇంత ఎప్పుడు సాధ్యమవుతుందంటే ప్రభావవంతమైన ఉపాధ్యాయ శిక్షణ, చక్కగ పరికల్పన చేసిన ఉపాధ్యాయ విద్య కలగలిపిని ఆరోగ్య శారీరక విద్య క్షేత్రంలో అవసరముంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు :

ఉపాధ్యాయ శిక్షణలో ఉన్నవారు ఈ క్రిందివి చేయగలరు.

- i) ఒక పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్య శారీరక విద్యను తయారుచేసి అర్థం చేసుకుంటారు.
- ii) పాఠశాల ఆరోగ్య కార్యక్రమం యొక్క ముఖ్య అంశాలను గురించి జ్ఞానాన్ని మరియు అనుభవాన్ని సంపాదిస్తారు.
- iii) విద్యార్థుల సమగ్ర అభివృద్ధి వ్యక్తిత్వం అనే భావనను అర్థం చేసుకోవడం.
- iv) శారీరక సౌష్ఠవ విద్య కార్యక్రమాన్ని ప్రభావవంతంగా నిర్వహించడానికి పిల్లల సమగ్ర అభివృద్ధిపై దృష్టి సారించడం - భౌతిక, ఉద్వేగ, మానసిక, సామాజిక మరియు ఆధ్యాత్మిక అభివృద్ధిపై దృష్టి సారించడం.
- v) యోగ విద్యను పాఠశాలలో ప్రవేశపెట్టి యోగ విద్య యొక్క ప్రాముఖ్యతను పాఠశాల పిల్లలకు వివరించడం ద్వారా జ్ఞానాన్ని నైపుణ్యాన్ని పొందడం.

ఖండం- 2 : ఆరోగ్యం మరియు శారీరక విద్య

విభాగం - 6 : ఆరోగ్యం యొక్క అర్థం మరియు ప్రాముఖ్యత.

- i) ఆరోగ్య భావన : శారీరక ఆరోగ్యం, మానసిక ఆరోగ్యం, భావోద్వేగాల ఆరోగ్యం, సామాజిక ఆరోగ్యం మరియు ఆధ్యాత్మిక ఆరోగ్యం.
- ii) వ్యక్తి, పాఠశాల మరియు సమాజం గల ఆరోగ్య ప్రాముఖ్యత.
- iii) విద్య మరియు ఆరోగ్యానికి గల సంబంధం : విద్యకు ఆరోగ్యం అనేది తప్పనిసరి. ఆరోగ్యం విద్య లక్ష్యాల్లో ఒకటి.

విభాగం- 7 : పాఠశాల ఆరోగ్య విద్య కార్యక్రమం యొక్క ముఖ్య అంశాలు :

ఆరోగ్యకరమైన పాఠశాల పరిసరాలు :

- i) శుభ్రమైన తాగునీటి సరఫరా, శుభ్రమైన మరుగుదొడ్లు మరియు మూత్రశాలలు, రక్షిత ఆహారం, చేతులు కడుక్కోను సౌకర్యాలు, మురుగునీటి పారుదల, చెత్తనుబయట పారవేయడం, వెలుతురు, గాలి వెలుతురు, సౌకర్యంగా కూర్చునే ఏర్పాట్లు, సానుకూల మరియు అనుకూల భావోద్వేగ, సామాజిక పరిసరాలు.
- ii) ఆరోగ్య సూచనలు : ఆహారం మరియు సమతుల్య ఆహారం, సాంక్రమిక వ్యాధులు, భంగిమ, ఆరోగ్యకర అలవాట్లు.

విభాగం- 8 : అత్యవసర ఆరోగ్య సేవలు

- i) పాఠశాల ఆరోగ్య సేవలు : సంపూర్ణ అధ్యయన వికాసానికి ఆరోగ్యకరమైన జీవనానికి మంచి పౌరసత్యనానికి ఆరోగ్య సేవలను విద్యార్థులకు అందించడం.
- ii) ఆరోగ్య పరిరక్షణ ప్రభావం చూపే ఆరోగ్య సమస్యలు, అవి పాఠశాల మరియు ఇంటిలో రక్షణ అత్యవసర స్థితి మరియు ప్రమాదాలలో ప్రాథమిక చికిత్సను అందించడం

విభాగం- 9 : శారీరక విద్య యొక్క భావన మరియు అర్థం

- i) శారీరక విద్య యొక్క అర్థం మరియు ప్రాముఖ్యత
- ii) శారీరక విద్య యొక్క లక్ష్యాలు ఉద్దేశ్యాలు, సమగ్ర వ్యక్తిత్వాన్ని అభివృద్ధి పరచడం అనే భావన. జీవ సంబంధమైన, మేధోపరమైన, ఉద్యేగ పరమైన సామాజిక మరియు ఆధ్యాత్మిక విషయాలు.
- iii) అందరికీ వ్యాయామ విద్య : అంతర్గత పోటీలు, వెలుపలి పోటీలు ప్రజా శరీర పాఠ్య కార్యక్రమం.

విభాగం-10 : వ్యాయామ విద్య యొక్క ప్రణాళిక మరియు నిర్మాణం

- i) వ్యాయామ విద్యలో పాఠ్య ప్రణాళిక సూత్రాలు :
- ii) బోధన అభ్యాసన పద్ధతులు : ప్రదర్శన పద్ధతి, భాగం మరియు పూర్తిస్థాయి పద్ధతి,

పూర్తిస్థాయిలో ఆదేశపద్ధతి, ప్రతిబింబ పద్ధతి .

- iii) ప్రజా శరీర పాఠ్య కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడం, గుమికూడడం, వేగమైన నడక, జిమ్నాస్టిక్ వ్యాయామం. క్రీడా సమాగమాలు. ప్రాథమిక విద్య ఉపాధ్యాయుని పాత్ర - పరిచయ కర్తగా, కౌన్సిలర్, ఉపాధ్యాయుడు తప్పితోవ పట్టిన విద్యార్థులను గుర్తుపట్టే దిశగా చర్యలను తీసుకోవడం.

విభాగం - 11 : ఆటలు, క్రీడలు మరియు యోగ

- i) ఆటలు మరియు క్రీడలు : ప్రాథమిక నియమాలు, నైపుణ్యాలు, క్రీడా క్షేత్రాలను గుర్తించడం.
- ii) మూలవాసి ఆటలు, చిన్న ఆటలు, భవన అంతర క్రీడలు, భవన బాహ్యక్రీడలు
- iii) యోగ : 1-14 సం॥ల పిల్లలలో ఆవశ్యకత మరియు ప్రాముఖ్యత.
- iv) యోగా కార్యక్రమం : ప్రాథమిక ఆసనాలు ప్రాణాయామం, విద్యార్థుల యొక్క ఆరోగ్య అనుకూలంగా సమగ్ర అభివృద్ధిని ఉన్నత స్థితికి తేవడం.

3. పని విద్య

కోర్స్ యొక్క లక్ష్యాలు మరియు హేతువు

* ఈ కోర్స్ యొక్క ఛాత్రోపాధ్యాయులకు శ్రమ యొక్క విలువను అది శారీరక శ్రమతో సహా ఏ విధంగా పాఠశాల విద్యలో అంతర్భాగం చేసే అవకాశాన్ని పొందడం. విద్యార్థులకు తమ వయస్సును అనుసరించి తగు కార్యక్రమాన్ని రూపొందించి వాటిని స్థానిక అవసరాలకు అనుగుణంగా తీర్చి దిద్దడం. శ్రమను దానియొక్క సంబంధిత చర్యలను వివిధ పద్ధతుల ద్వారా చేరవేయడం మరియు ఈ కోర్స్ ఛాత్రోపాధ్యాయులకు వివిధ రకాల విషయానికి అనుకూలమైన చర్యల ద్వారా ఛాత్రోపాధ్యాయులలో నైపుణ్యాలను పెంచుతుంది. ఈ కోర్సు ఛాత్రోపాధ్యాయులకు పనిని ఇతర విషయాలతో విద్యా ప్రణాళిక సంబంధమైన వాటితో భాష, విజ్ఞానశాస్త్రం, సామాజిక శాస్త్రాలు, గణితం, కళావిద్య మరియు ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్యతో కలిసి పని చేస్తుంది.

* ఈ కోర్సు ఛాత్రోపాధ్యాయుల నైపుణ్యాలను అభివృద్ధి పరచడం కాక పిల్లలను మూల్యాంకనం చేయడం, మదింపు చేయడం నిరంతర సమగ్ర పద్ధతులను అనుసరించడానికై చిట్టాను మరియు ఇతర రికార్డ్స్ను నిర్వహించడం.

విజయవంతమైన పని విద్య కార్యక్రమానికి ఇది వారిని అర్థం చేసుకొని వారు జన సముదాయంలో భాగస్వాములుగా మార్చి సమాజ వనరులను వినియోగించు కుంటుంది.

ప్రత్యేక లక్ష్యాలు :

ఛాత్రోపాధ్యాయులు ఈ కింది విధంగా చేయగలుగుతారు.

- * ప్రాథమిక పని విద్య యొక్క అవసరం దాని భావన మరియు స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.
- * పని విద్యని ఇతర పాఠశాల విషయాలతో సమైక్య పరచడం
- * శ్రమ సౌందర్యాన్ని శ్రమపై వారికి సానుకూల దృక్పథం ఏర్పరచుట కోసం పనిని అత్యంత నైపుణ్యంతో సామాజిక, సాంస్కృతిక, శారీరక, మరియు మానసిక సామర్థ్యాలని వెలికి తెచ్చే ఒక సాధనంగా వాడుకోవడం.
- * పనికి సంబంధించిన ఒక కాలానుసార ప్రణాళికను నిర్వహించి అమలు చేయడం.
- * పని విద్యకు తగిన జన సముదాయ వనరులను గుర్తించి, నిర్వహించడం.
- * పని విద్య యొక్క చర్యలను మూల్యాంకనం చేయడం.

ఖండం- 3 : పని విద్య

విభాగం- 12 : పని విద్య భావన (సిద్ధాంతం)

- i) పని మరియు పని విద్య భావనలు
- ii) పని విద్య పై గల తాత్విక సామాజిక మరియు చారిత్రక దృక్పథాలు
- iii) పని విద్య లక్ష్యాలు మరియు ఉద్దేశ్యాలు.
- iv) పని విద్య ప్రదేశాలు
- v) పని అనేది బోధన శాస్త్ర మాధ్యమం : పని మరియు అభ్యసనం.

విభాగం- 13:- పనివిద్య యొక్క అమలు (సిద్ధాంతం)

- i) పాఠశాలలో పనివిద్య అమలు మరియు పథకం.
(కాలం, స్థలం మరియు విద్యార్థుల జట్లు)

- ii) వివిధ తరగతులకు పని విద్య భాగముల ప్రణాళిక.
- iii) ప్రాథమిక దశలో సామగ్రిని పనివిద్య కోసం నిర్వహణ.
- v) నిల్వవుంచబడిన సామగ్రి మరియు పరికరాలు, యంత్రాల యొక్క నిర్వహణ.

యూనిట్ 14:- పని విద్యలో నైపుణ్యత అభివృద్ధి (ప్రయోగాత్మకంగా)

ఈ కింద ఇవ్వబడిన వాటి నుండి ఏ రెండు విభాగాల నుంచి నైపుణ్యత అభివృద్ధి.

I) నైపుణ్యాభివృద్ధి ప్రయోగ పూర్వకంగా చేయుటకు దాటవలసిన మెట్లు.

- * ప్రత్యేక విభాగం యొక్క సిద్ధాంత నేపథ్యం.
- * అవసరమైన సామగ్రి.
- * అనుసరించాల్సిన పద్ధతి మరియు పద్ధతులు.
- * ఉపయోగం.
- * వ్యయం.

II) ప్రయోగాత్మక కార్యక్రమాల దస్తాన్ని తయారు చేయడం తప్పని సరి.

ప్రయోగాత్మక కార్యక్రమాలను సలహాలు : 1) పతంగుల తయారీ, 2) మాంక తయారీ (పూసలు), మట్టి మరియు ప్రత్తి సహకారంతో 3) అల్లడం పంకా, కాళ్ళుతుడుచుకునే పట్టా (మూల సామగ్రి) దీనికి ఉపయోగపడు పదార్థాలుగా ఖజ్జారపు ఆకులు పాత బట్ట ముక్కలు, కొబ్బరి ఆకులు మొదలైన స్థానికంగా దొరికే వస్తువులై ఉండవలెను. 4) కొవ్వుత్తుల తయారీ, 5) చాక్‌పీస్ తయారీ, 6) చెత్తబుట్ట మరియు పెన్నులు వుంచుకొను డబ్బా (పాత డబ్బాల నుండి పెట్టెనుంచి) 7) పేపర్ యొక్క - బొమ్మలు (పిర్కి ఎగిరే పక్షి, పగలు మరియు రాత్రులు, చేప, నృత్యం చేసే బొమ్మ మొదలగునవి) 8) పేపర్ మాషి, 9) వెదురుతో గంపలు అల్లడం, 10) కవర్లు తయారు చేయుట (వార్తాపత్రికలు మరియు గోధుమ రంగు కాగితంతో) మొదలగునవి.

నోట్ : నైపుణ్య అభివృద్ధి ప్రయోగాలలో స్థానిక వస్తు వినియోగం పనిని ఎంచుకోవలసిందిగా కోరడమైనది.

విభాగం-15 :- జన సముదాయము మరియు పనివిద్య.

- i) పనివిద్యలో జనసముదాయము యొక్క పాత్ర.
- ii) పని విద్యను అమలు పరచడానికై జనసముదాయ వనరులను గుర్తించి వాడుకొనుట; జన సముదాయ వనరులను మ్యాపింగ్.
- iii) పని విద్య యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలిపేల తల్లిదండ్రులకు సమూహ వ్యక్తులకు శిక్షణ ఇవ్వడం.

విభాగం- 16:- పనివిద్య యొక్క మూల్యాంకనం. (సిద్ధాంతం మరియు ప్రయోగాత్మకత)

- i) పని విద్యలో మూల్యాంకనానికి గల ప్రాధాన్యత.
- ii) పని విద్య యొక్క చర్యలను, మూల్యాంకనం ఎలా చేయాలి.
- iii) సూచిక ఆధార మూల్యాంకనం.
- iv) మూల్యాంకనం యొక్క సాధనాలు మరియు పద్ధతులు.
- v) స్వయం, సమవస్తువుల ఉపాధ్యాయుని మరియు జనసముదాయ ఆధారిత మూల్యాంకనం.

విషయాంశం -9-509:- ప్రాథమికోన్నత దశలో సామాజిక శాస్త్రాల అధ్యయనం.

ఎ) ఉపోద్ఘాతం :

* సామాజిక శాస్త్రం, సాంఘిక శాస్త్రాల విషయం పాఠశాల పాఠ్యాంశాల్లో ఆధారితంగా ఉంచడానికి వాటి యొక్క స్వభావం మరియు లక్ష్యంపై అవగాహన ఉండాలి ఇది సహజంగా ఇవ్వబడ్డవి అనే విధం కాకుండా ఈ కోర్సు విద్యార్థి ఉపాధ్యాయులకు కొత్త దృక్పథాన్ని ఈ విషయాలలో అందిస్తుంది. అంతేకాక వివిధ దృక్పథాలను మరియు విషయాలను అర్థం చేసుకోవడంలో ఆదృక్పథాలు వివిధ రకాల విద్య ప్రణాళిక, విషయ ప్రణాళికలో ఎలా ప్రతి బింబిస్తాయో చూపుతుంది. ఇది సామాజిక శాస్త్రాలు సమాజాన్ని స్థల, కాల అధికార యంత్రాంగం నిర్మితులు సంస్థలు, విధానాలు సంబంధాలకు అనుకూలంగా సమాజం యొక్క నిజ రూపాన్ని అర్థం చేసుకుంటుంది.

బి) లక్ష్యాలు:

ఈ కోర్సు అభ్యాసకునికి ఈ క్రింది విధంగా ఉపయోగపడుతుంది.

* సమాజాన్ని విమర్శనాత్మకంగా అర్థం చేసుకోవడానికి సామాజిక శాస్త్రాలు జ్ఞానాన్ని,

నైపుణ్యాలని అందిస్తుంది. వివిధ రకాలైన సమాజ శాస్త్రాలు ఉదా:- చరిత్ర, రాజనీతి శాస్త్రం, అర్థశాస్త్రం, మరియు సమాజ శాస్త్రంపై ఆధారపడుతుంది.

- * సమాచారాన్ని సేకరించి వాఖ్యానించి మరియు విశ్లేషించే నైపుణ్యాలను నిర్మిస్తుంది.
- * సామాజిక శాస్త్రానికి సంబంధించిన విషయ ప్రణాళిక, పాఠ్యపుస్తకాలను విమర్శనాత్మకంగా విశ్లేషిస్తుంది.
- * నడుస్తున్న సమాజాన్ని విశ్లేషించే విధంగా పిల్లల యొక్క ఉచ్చుకతను వారి యొక్క విచారణ చేసే దృక్పథాన్ని పెంపొందించే విధంగా రకరకాల బోధన శాస్త్రాలు వినియోగించి పాఠ్యప్రణాళికపై ఉత్సాహపూరితంగా ఉండేట్లు ప్రస్తుత సమాజంపై దానియొక్క పద్ధతులపై విమర్శనాత్మక స్వతంత్ర్య ఆచనాత్మకంగా తెలుసుకొని వినియోగించండం.
- * మానవీయ మరియు రాజ్యాంగ బద్ధమైన విలువలు స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, న్యాయం, మొదలైన ఉన్నత విలువలను ప్రోది చేసుకొని వైవిధ్యం పట్ల అనుకూలత మరియు గౌరవం ఉండేలా చేయడం ఈ విలువలను ధిక్కరించే సామాజిక శక్తులను ఎదుర్కోవడం.

సి) పద్ధతి :

చరిత్ర, భూగోళ శాస్త్రం, రాజనీతి శాస్త్రం, అర్థశాస్త్రం మరియు సమాజ శాస్త్రాలపై వివిధ రకాల దృక్పథాల స్వభావం. ఈ కోర్స్ కు ఆధారంగా మారుతాయి. అందుకే విషయాన్ని అర్థం చేసుకోవాలంటే ఈ విధమైన పద్ధతులను చారిత్రక సామాజిక లక్షణాలను అర్థం చేసుకోవాలి. పాఠ్య పుస్తకాల విశ్లేషణ మరియు విద్యాప్రణాళిక విద్యార్థులకు వివిధ రకాల సమాజం పిల్లలు, సామాజిక శాస్త్రాలపై దృక్పథాన్ని ఎలా మారుస్తాయో ఈ పత్రాలని మరియు బోధనశాస్త్ర పరికరాలనీ, ఏ విధంగా తరగతి గదిలో ఊహిస్తామో తెలుపుతుంది. సమాజ శాస్త్రాల భాగాల్ని విషయాన్ని పిల్లలు ఎలా భావవ్యక్తీకరణతో అర్థంచేసుకుంటారు అనేది చదవడం. వివిధ రకాల పాఠ్య పుస్తకాలను మరియు బోధన పద్ధతులను ఏ విధంగా తోడ్పడుతాయో లేదా వ్యక్తీ మరియు సామాజిక అభివృద్ధిని అడ్డుకుంటాయో తెలుస్తుంది. ఇది చాత్రోపాధ్యాయులకు సామాజిక శాస్త్రాల బోధనలో సరియైన బోధనాశాస్త్రాలను అనుసరించుటకు తమ స్వంత అవగాహనకు రావడానికి తోడ్పడుతుంది.

ఖండం -1 : సామాజిక శాస్త్రాన్ని ఒక అధ్యయన అంశంగా అర్థం చేసుకోవడం.

విభాగం -1 : సామాజిక శాస్త్రాల స్వభావం.

- * సామాజిక శాస్త్రాలు : పుట్టుక మరియు పరిణామం.
- * సామాజిక శాస్త్రాలు : ప్రాచీన కాలం నుండి.
- * సమాజం యొక్క ప్రస్తుత పరిస్థితి.
- * సామాజిక శాస్త్రాల భావాలు : రాజనీతి, సంస్కృతి మరియు అర్థశాస్త్రం.
- * సామాజిక శాస్త్రాల్లో సమగ్ర మరియు అంతర్ అధ్యయనాల దృక్పథం.

విభాగం-2: పాఠశాల విద్యా ప్రణాళికలో సామాజిక శాస్త్రాలు.

ఈ యూనిట్ ముఖ్య ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే. సామాజిక శాస్త్రాల విద్యా ప్రణాళికను ప్రభావితం చేసే శక్తులను విశ్లేషించడం మరియు సామాజిక శాస్త్రాల విద్య ప్రణాళిక పరిణామం ఏవిధంగా దాని యొక్క విద్య ప్రణాళిక లక్ష్యాల మార్పుకు దాని తీసింది.

- * వలసవాద వారసత్వం : జాతీయ ప్రత్యామ్నాయం.
- * స్వాతంత్ర్యానంతర సామాజిక శాస్త్రాల విద్య ప్రణాళికపై గల చర్చ.
- * జాతీయ సమైఖ్యత మరియు అంతర్జాతీయ అవగాహన.
- * మత తత్వంపై, లౌకికవాదం, క్రింది జాతుల దృక్పథాలపై చర్చలు.
- * లింగ మరియు కుల, గిరిజన దృక్పథాలు.
- * సామాజిక శాస్త్రాల విద్యా ప్రణాళిక అంతర్జాతీయ దృక్పథం (యునెస్కో, దక్షిణాఫ్రికాలో సామాజిక శాస్త్ర విద్య ప్రణాళిక ఒక ఉదాహరణ).
- * సామాజిక శాస్త్రాల విద్య ప్రణాళికపై ప్రస్తుత జాతీయ ఆలోచన మరియు ధోరణులు.

ఖండం -2 : సామాజిక శాస్త్ర విషయాలు మరియు భావనలు.

విభాగం -3 : చరిత్ర

- * చరిత్ర భావన, ప్రాథమిక దశలో చరిత్ర విషయం
- * చరిత్రలో సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు అవలంబించే పద్ధతులు.

- * సామాజిక శాస్త్రాల విద్యా ప్రణాళికలో భాగంగా చరిత్ర యొక్క ప్రాముఖ్యత.
- * మాదిరి పాఠ్య పథకం.

విభాగం- 4 : భూగోళ శాస్త్రం.

- * భూగోళ శాస్త్ర భావన ప్రాథమిక దశలో భూగోళ శాస్త్ర విషయం.
- * భూగోళ శాస్త్రంలో సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు అవలంబించే పద్ధతులు.
- * సామాజిక శాస్త్రాల విద్యా ప్రణాళికలో భాగంగా భూగోళ శాస్త్రం యొక్క ప్రాముఖ్యత.
- * మాదిరి పాఠ్యపథకం.

విభాగం -5 : సామాజిక మరియు రాజకీయ జీవితం రాజనీతి శాస్త్రం / అర్థశాస్త్రం / సమాజ శాస్త్రంలో సమగ్రమైన భాగం.

- * ప్రాథమిక దశలో సమాజ శాస్త్రంలో సామాజిక రాజకీయ జీవిత విషయాలు.
- * రాజనీతి శాస్త్రం, అర్థ శాస్త్రం మరియు సమాజ శాస్త్రంలో సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు అనుసరించే పద్ధతులు.
- * సామాజిక శాస్త్ర విద్యా ప్రణాళికలో భాగంగా రాజనీతి శాస్త్రం అర్థశాస్త్రం మరియు సమాజ శాస్త్రాల యొక్క ప్రాధాన్యత.
- * మాదిరి పాఠ్య పథకం.

ఖండం-3 : సామాజిక శాస్త్రాల బోధన శాస్త్రంలో సమస్యలు.

విభాగం-6 : అభ్యాసకుని స్వభావాన్ని మరియు స్థానిక సంధర్భాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.

- * వైవిధ్యమైన సామాజిక సంధర్భం.
- * సామాజిక శాస్త్రాల సమస్యలను పిల్లలు ఎలా అర్థం చేసుకుంటారు.
- * మాధ్యమిక మరియు ప్రాథమికోన్నత తరగతులలో వారి వయస్సు (వారసత్వం) మరియు సామాజిక సాంస్కృతిక (పరిసరాలు) సంధర్భంలో వారి యొక్క జ్ఞానాభివృద్ధి మరియు భావన రూపకల్పన: ఈ అంశాలు విద్యా ప్రణాళికకు మరియు శాస్త్రానికి ఏ విధంగా ప్రాధాన్య అంశాలు. పిల్లలు భావాలను అర్థం చేసుకోవడంలో వ్యక్తి

అధ్యయనాలు, పిల్లలు, సామాజిక శాస్త్రాల జ్ఞాన నిర్మితి మరియు తరగతి గదిలో సహసంబంధాలు.

విభాగం-7 : బోధన అభ్యాసన వ్యూహాలు.

- * బోధన పద్ధతులు : భవిష్యత్ కనుగొనే పద్ధతి, ప్రాజెక్ట్ పద్ధతి, కథ పద్ధతి వాడుక, పోలికలు, పరిశీలన, సామాజిక శాస్త్రంలో చర్చ మరియు సంభాషణలు, సమాచార భావన, సమాచారం యొక్క వనరులు మరియు సామాజిక శాస్త్రాలలో వాటికి అధారాలు. వాస్తవము, అభిప్రాయం మధ్యగల బేధం, పక్షపాత, ధోరణులు, ఒకవైపు మొగ్గడం, కోర్స్ నిర్మితిని మరియు విమర్శనాత్మక ఆలోచనకై వ్యక్తిగత మరియు ప్రాయోగిత జ్ఞానాన్ని వినియోగించడం. (ప్రతీవ్యూహాన్ని సచిత్రంగా ఉదాహరణలతో రకరకాల వనరుల ఆధారంతో వివరించాలి.

విభాగం - 8: అభ్యాసన వనరులు, భావన, అవసరం మరియు ప్రాధాన్యత.

- * అభ్యాసన వనరుల రకాలు : రియాలియా మరియు డయోరమ (వాస్తవిక మరియు డయగ్రామ్ల ద్వారా) పటములములు మరియు భూగోళాలు, మాదిరిలు, గ్రాఫ్లు, చార్టులు మరియు వ్యంగ్య చిత్రాలు, కాల పట్టికలు, గ్రంథాలు, వార్తాపత్రికల క్లిప్పింగ్స్, పురావస్తుశాల, చలన చిత్రములు అంతర్జాలం, అభ్యాసన వనరులను అభివృద్ధి చేయుట అభ్యాసన వనరుల నిర్వహణ.

విభాగం -9 : సామాజిక శాస్త్రాలలో మదింపు.

- * నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం, సమాచారాన్ని పునరక్తి ఆధారితంగా సమాజ శాస్త్రంలో మూల్యాంకన విధానం, అవగాహణ, ఆచరణ, సంయుక్త పరచుట, అభ్యాసన మూల్యాంకన చేయడానికి ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు (చిట్టా) మూల్యాంకనానికి అధారం. విషయాత్మక ప్రశ్నల రకాలు మార్కులు గ్రేడ్ల వ్యవస్థ యొక్క ప్రాధాన్యత.

విషయాంశం : 10-510 : ప్రాథమికోన్నత దశలో విజ్ఞాన శాస్త్ర అభ్యాసనం. క్రేడిట్ (3+1=4)

ఎ) ఉపోద్ఘాతం :

శాస్త్రీయ పద్ధతి పరిశీలన, క్రమపద్ధతులకై వీక్షించడం ఊహించడం ప్రయోగాల ద్వారా వాటి సంభావ్యతలను నిర్ధారించుకోవడం మరియు సూత్రాలకు అరుదించడం భౌతిక ప్రపంచాన్ని శాసించే సూత్రాలను, సిద్ధాంతాలకు సంబంధించింది.

బి) లక్ష్యాలు :

- * ఈ క్రింది విధమైన లక్ష్యాలను ప్రాథమిక దశలో విజ్ఞాన శాస్త్ర నాణ్యతను మెరుగు పరుచేలా ఉంటుంది.
- * ప్రకృతి, ప్రకృతి స్వభావ సిద్ధంగా పిల్లలలో ప్రపంచం పట్ల ఉండే ఉత్సుకత. నిత్య జీవితంలో పిల్లలకు ఇదివరకే తెలిసిన అంశాలపై దృష్టి సారించడం.
- * పిల్లలు వివరణాత్మకత మరియు చేతిలో ఉండే వివిధ పనులలో వారిని నిమగ్నం చేయడం, లేక చేతితో చేసే పనుల ద్వారా సులభ సాంకేతిక వస్తువులను రూపకల్పన చేయడం.
- * ఇదివరకే జరిగిన అనుభవాల ద్వారా శాస్త్రీయ భావనలకు ఏతించడం మరియు కృత్యాలు.
- * ప్రయోగాలు సమవయస్కులు మరియు చర్చల ద్వారా శాస్త్రీయ భావనలో అర్థం చేసుకోవడం.
- * ప్రతిసారి ప్రశ్నలను అడగాలి : విమర్శన రహితంగా దేనిని అంగీకరించకూడదు. ఈ క్రింది లక్ష్యాలను ఛాత్రోపాధ్యాయ విద్య కోర్స్ తీసుకుంటుంది.
- * విద్యార్థులలో విజ్ఞాన శాస్త్రంపై తమ స్వంత అభిప్రాయాలను ఏర్పరచుకునేలా చేయడం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్ర స్వభావం యొక్క వివిధ అంశాలపై విద్యార్థులను దృష్టి కేంద్రీకరించేలా చూడడం.
- * విద్యార్థులకు పిల్లల యొక్క జ్ఞాన సంబంధిత అభివృద్ధిని మరియు విజ్ఞానశాస్త్ర భావాలను అర్థం చేసుకోవడానికి సహాయపడడం.
- * విద్యార్థులకు సరియైన బోధన, అభ్యసన మరియు మదింపు వ్యూహాలను ఎంచుకోవడంలో సహాయపడడం.

- * విద్యార్థులు విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని ఒక సమ్మిళిత మరియు ప్రజాస్వామ్యయుత భాగస్వామ్యంగా గుర్తించడం.

సి) పద్ధతి :-

- * ఛాత్రోపాధ్యాయులు తమ విద్యార్థులకు దొరికే సాహిత్యాన్ని చిన్న చిన్న కార్యక్రమాల ద్వారా మరియు ప్రయోగాల ద్వారా పత్రాల పరిశీలన ద్వారా సమవయస్కులు మరియు ఉపాధ్యాయులతో చర్చల ద్వారా కార్యక్రమాల్ని నిర్వహించడం మరియు ఏ విధంగా వారు ఆ ప్రశ్నలకు దారితీశారో ప్రతిఫలించడం. ఆ ప్రత్యేక పద్ధతిలోనే వారు ఇందుకు పరిశోధించారో మొదలగునవి. ఛాత్రోపాధ్యాయులు ఈ క్రింది విధమైన వాటిని జరుపుటకు సౌకర్యం కల్పించబడుతాయి.
- * విచారణ జరపడానికి వివిధ పద్ధతులు : సులభతరమైన ప్రయోగాలని మరియు వివిధ సందర్భాలలో విచారణలను జరపడం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్ర - పురావస్తుశాల క్షేత్ర పర్యటనలు, ప్రాజెక్టులు మరియు ప్రదర్శనలు.
- * వివిధ రకాల మదింపు వ్యూహాలను అభివృద్ధి చేయడం సరియైన ప్రశ్నలను, కాగితము మరియు పెన్సిల్ పరీక్షలకు తయారు చేయడంతో సహా.
- * భావానాత్మక చిత్రాల ఆధారంగా యూనిట్ ప్రణాళికను తయారు చేయడం.
వయస్సు, అనుసారంగా మరియు సందర్భానుసారంగా పుస్తకాలు, చలన చిత్రాలు, బహుళ మీడియాలను బోధన అభ్యసన సామగ్రిగా వినియోగించుకోవడం.

ఖండం- 1: విజ్ఞాన శాస్త్ర అవగాహన.

విభాగం -1 : విజ్ఞాన శాస్త్ర స్వభావం.

- * విజ్ఞాన శాస్త్ర చరిత్ర మరియు తత్వం. ప్రాచీన మధ్యయుగం మరియు అధునిక యుగం - విజ్ఞాన శాస్త్రతత్వం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్రం అంటే ఏమిటి - నిర్వచన సాధారణ లక్షణాలు, విజ్ఞాన శాస్త్ర స్వభావం, విజ్ఞాన శాస్త్ర ప్రగతి.
- * శాస్త్రీయ విజ్ఞానం వీటిని కలిగి ఉంటుంది. ఉప సిద్ధాంతం; సిద్ధాంతం, నిజాలు, ప్రకృతి న్యాయం ఆధారం, ఆగమన మరియు నిగమన తర్కం.
- * శాస్త్రీయంగా ఆలోచించడం : దృశ్యమాన ఆధారాన్ని వాడుకోవడం (దృశ్య వాదం),

తర్క శాస్త్ర హేతువును వాడడం (హేతువాదం), అనుమాన వాదాన్ని కలిగిఉండడం, (అనుమానవాదం), జ్ఞానముపై విధానాలతో పరీక్షించాలి.

- * శాస్త్రీయ పద్ధతులు : విజ్ఞాన శాస్త్ర పద్ధతి అంటే ఏమిటి? విజ్ఞాన శాస్త్ర పద్ధతిలో ఉన్న సోపానాలు మరియు శాస్త్రీయ దృక్పథం.

విభాగం -2: శాస్త్రీయ విచారణ /శోధన.

- * శాస్త్రీయ శోధన భావన, విజ్ఞాన శాస్త్ర రకాలు.

విజ్ఞానశాస్త్ర పరిశోధన నైపుణ్యాలు : శాస్త్రీయ ప్రగతిలో అభ్యాసకున్ని భాగస్వామ్యం చేయడం.

- * ప్రశ్నలను లేవనెత్తడం - శోధనకోసం
- * మార్గనిర్దేశం చేయడానికి ఉపసిద్ధాంతం నిర్మించడం.
- * పరిశీలన కోసం మార్గ దర్శకాలను ఊహించడం.
- * సమాచార సేకరణకు పరిశీలన
- * క్రమపద్ధతి, సంబంధాల కోసం వేతకడం.
- * శోధన యొక్క ప్రణాళికను కూర్చడం.
- * పరికరాలను రూపొందించి తయారు చేయడం.
- * కొలతలు మరియు లెక్కింపులు
- * పాల్గొనడం మరియు పరస్పర సమాచార బదిలి.
- * ఆత్మ ప్రతిఫలనం, ఆత్మ సాక్షాత్కారం కోసం
- * వ్యక్తిగత జీవితంలో శాస్త్రీయ శోధన.

విభాగం -3 : విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధనకు వివిధ దృక్పథాలు.

- * బోధన పద్ధతులు
- * వివిధ రకాల దృక్పథాలు ఉదాహరణలతో : బదిలి లేదా వివరణాత్మక దృక్పథం, ప్రగతి లేదా శోధన దృక్పథం, కనుక్కునే దృక్పథం.

విభాగం-4 : ప్రస్తుతం చేస్తున్న పనిలో అనుభవం : పాత్ర మరియు ప్రాధాన్యత.

- * పిల్లలు అభ్యసనంలో ప్రత్యక్ష అనుభవానికి గల పాత్ర.
- * శోధన పద్ధతులు : తరగతి గదిలో మరియు పాఠశాల బయట.
- * ఆచరణాత్మక పని నిర్వహణ.
- * రక్షణ చర్యలు : పాఠశాల లోపల, బయట.

ఖండం - 2 : విజ్ఞాన శాస్త్ర అభ్యసన నిర్వహణ మరియు కాలమానం.

విభాగం-5 : ప్రాథమికోన్నత పాఠశాల దశలో విజ్ఞాన శాస్త్ర విద్యను ప్రణాళిక వేయడం మరియు నిర్వహించడం.

- * ప్రణాళికపై దృష్టి సారించడం.
- * విజ్ఞానశాస్త్రంలో పొందుపరచబడిన విద్యా ప్రణాళిక, పథకం.
- * తరగతి గది దశలో ప్రణాళిక : పాఠ్య పథకం
- * స్థానిక వనరులను గుర్తించి వాటిని పాఠశాల దశలో, స్థానిక దశలో, ఎలక్ట్రానేతర, ఎలక్ట్రానిక్ సామాగ్రులను వాడుకోవడం
- * నమోదు మరియు నివేదన.

విభాగం -6 : అంచన మరియు మూల్యాంకనం గురించిన సమస్యలు.

- * అంచన : ఏమిటి ఎలా మరియు ఎందుకు - మూల్యాంకన భావన, లక్ష్యాలు మరియు ప్రత్యేకతలు, వివిధ రకాల మూల్యాంకనాలు, అంతర్గత మూల్యాంకనం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్రంలో నిరంతర, సమగ్ర మూల్యాంకనం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్ర అధ్యయనానికి మరియు దానికి సహరించడానికి, అంచన ఉపయోగాలు : కఠినమైన వాటిని గుర్తుపట్టి పునఃరభ్యసించడం.
- * జ్ఞాన సంబంధ, మార్పు చెందే మరియు మానసిక చలనాత్మక కోశాలు.
పిల్లలు భావాలు నైపుణ్యాలు, దృక్పథాలను అనుసరించి అంచన నిర్మించడం.

విభాగం - 7 : విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధనలో ఎదురయ్యే సమస్యలు మరియు ఒడిదుడుకులు.

- * అందరికీ విజ్ఞాన శాస్త్రం.
- * భిన్న సామర్థ్యాలను బోధించడం.
- * విజ్ఞాన శాస్త్ర అభివృద్ధి మరియు విజ్ఞాన శాస్త్ర బోధన అభివృద్ధిలో తెలుసుకోవడం.
- * ఆచరణాత్మక కోర్స్లను రూపొందించు ప్రణాళిక

ఆచరణాత్మక కోర్స్-1 :

511 - పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు (ఎస్.బి.ఎ.)

మొదటి సంవత్సరం : నాలుగు క్రెడిట్లు పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలను మూడు భాగాలుగా విభజించారు.

- * పాఠశాల విద్యార్థి యొక్క వ్యక్తి అధ్యయనం.
- * రికార్డులు మరియు రిజిస్టర్లు నిర్వహణ.
- * పాఠశాల కార్యక్రమాలకు అందించు సేవలు.

ఆచరణాత్మక కోర్స్ -2 : 512 : కార్యశాల - I (కార్యశాల ఆధారితక కార్యక్రమాలు)

మొదటి సంవత్సరం : మొదటి సంవత్సరంలో కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు నాలుగు క్రెడిట్లు కలిగి ఉండి రకరకాల 12 రోజు కార్యశాల కార్యక్రమంలో చేపడుతారు.

- * భాష, గణిత, పరిసరాల (ఇ.వి.ఎస్) విజ్ఞానం, విజ్ఞాన శాస్త్రం / సామాజిక శాస్త్రాల పాఠ్యపథకాలను తయారు చేయడం.
- * మూడు విషయాలపై బోధన అభ్యసన సామగ్రిని బోధనోపకరణాలను తయారు చేయడం.
- * ఏ ఒక విషయంపైన మూల్యాంకనంలో ఒక వివిరణ చిట్టాను (పోర్ట్ ఫోలియో) రూపొందించడం.
- * రూపకల్పన మరియు నమూన ప్రణాళిక ఆధారకంగా సమన్వయ పరీక్ష పత్రాన్ని తయారు చేయడం.

- * ప్రదర్శన పాఠాన్ని పరిశీలించడం.
- * మూల్యాంకన ప్రగతిపై పాల్గొనుట.

513 కార్యశాల-II (కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు)

ద్వితీయ సంవత్సరం : ద్వితీయ సంవత్సరంలో కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాల్లో నాలుగు క్రెడిట్లు ఉంటాయి. ఈ నాలుగు క్రెడిట్లు రకరకాల కార్యక్రమాలతో పన్నెండు రోజుల కార్యశాలను కలిగి ఉంటాయి.

- * భావనాత్మ పట చిత్రణ ఏ రెండు విషయాలలోనైనా భాష, గణితశాస్త్రం, ఇ.వి.ఎస్., ఎస్.సి. /ఎస్.ఎస్.సి.
- * కళ, భౌతిక, ఆరోగ్య, పనివిద్యలపై కార్యక్రమం.
- * కాలనిర్ణయ పట్టిక యొక్క విశ్లేషణ /వార్షిక కార్యక్రమాల కాలమాన పట్టిక (టైమ్ టేబుల్ మరియు క్యాలెండర్) విశ్లేషణ.
- * పాఠశాల జనసముదాయం మధ్య గల సంబంధాలు.
- * సదస్సు, సమర్పణ.
- * ప్రగతి మూల్యాంకనంలో పాల్గొనుట.

ఆచరణాత్మక కోర్స్ -3 : 514 : సాధనా బోధన (పి.టి.)

ద్వితీయ సంవత్సరం : ఆచరణాత్మక బోధన ఎనిమిది క్రెడిట్లలో ఉంటుంది. చాత్రోపాధ్యాయునికి పది అధ్యయన పాఠ్యాంశాలు ఇవ్వబడుతాయి. అవి నాలుగు సబ్జెక్టుల నుంచి తీసుకోవాలి. (భాష, గణిత శాస్త్రం, పరిసరాల విజ్ఞానం) విజ్ఞాన శాస్త్రం, సామాజిక శాస్త్రాలు) అతడు లేదా ఆమె ఒక సహాయకుని మరియు పర్యవేక్షకుని పాఠశాలలో కేటాయిస్తారు. (ఒక అనుభవంగల ఉపాధ్యాయున్ని దీనికి కేటాయిస్తారు.

ఈ క్రింది మూల్యాంకనం ఆధారంగా అతడు లేదా ఆమె మూల్యాంకనీకరించ బడుతారు.

- * పాఠ్యపథకం
- * విషయ జ్ఞానంలో సామర్థ్యం.
- * ఉపాధ్యాయుని మార్గదర్శనం

- * పాఠ్యాంశం దాని నిర్వహణలో విద్యార్థి పాల్గొనుట.
- * విద్యార్థి మూల్యాంకనం.
- * పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుని చేత బోధన ప్రగతిని మూల్యాంకన చేయడం.

8. కోర్స్ తయారీ :

వివిధ యూనివర్సిటీలు ప్రత్యేక సంస్థల నుంచి తేబడిన నిష్ణాతులైన బృందంచే బోధన సామగ్రి తయారు చేయబడుతుంది. వీరందరు మొత్తం దేశవ్యాప్తంగా వ్యాపించిన సంస్థల నుంచి తీసుకోబడుతారు. కొందరు సంస్థకు చెందిన బోధన సిబ్బంది ఉంటారు. ఈ సామాగ్రి విషయ నిపుణులచేత దాని నుంచి చెడ్డలను పరీక్షింపచేస్తారు. అంతేకాక బోధకాలు దీనిని పర్యవేక్షిస్తారు. చివరి దశగ ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. ముంద్రించే ముందు యూనిట్ పరికల్పనను మరియు పై విషయాలన్నింటిని తీసుకొని ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. భాష పండితులచే పరిష్కరించబడుతుంది.

9. క్రెడిట్ పద్ధతి :

ఈ సంస్థ క్రెడిట్ పద్ధతిని ఈ కార్యక్రమానికై పాటిస్తుంది. ప్రతి క్రెడిట్ 30 గంటల చదివే / అధ్యయన సమయం కలిగి ఉండి అన్ని రకాల అభ్యసన కార్యక్రమాలను తీసుకుంటుంది. ఉదాహరణకు నాలుగు క్రెడిట్ కోర్సు 120 చదివే గంటలను కలిగి ఉంటుంది. ఒక కోర్స్ యొక్క విలువ దాని యొక్క క్రెడిట్స్ లో అభివ్యక్తికరించ బడుతుంది. ఇది అభ్యసకునికి విద్య విషయంలో తాను ఎంత కృషిచేస్తున్నది అవగతమవడమే కాక తాను విజయవంతంగా కోర్స్ ను పూర్తి చేయాలంటే ఎంత శ్రమపడాలా చెప్తుంది. విద్య కార్యక్రమం మొత్తం ముగించడం కాక అసైన్ మెంట్ ను విజయవంతంగా పూర్తి చేసుకోవడం. మధ్యలో వచ్చేవి, చివరి పరీక్షలు ప్రతికోర్స్ యొక్క కార్యక్రమం మరియు ఆచరణ భాగాలు మొత్తాన్ని అభ్యసకుడు పూర్తి చేయాలి.

10. మద్దతు వ్యవస్థ :

వ్యక్తిగత మద్దతును అభ్యసకులకు అందించడానికి ఇన్ స్టిట్యూట్ రాష్ట్రం వివిధ అధ్యయన కేంద్రాల్లో మద్దతును అందిస్తున్నారు. ఈ అధ్యయన కేంద్రాలన్ని రాష్ట్రంచే సమన్వయ పరుచబడుతాయి. అధ్యయన కేంద్రాల వద్ద అభ్యసకుడు అధ్యయన కేంద్ర సమన్వయ కర్త / కార్యశాల సమన్వయ కర్త, అధ్యయన కేంద్ర సహాయకుడు, వనరు వ్యక్తి, గురువు, పర్యవేక్షకుడు సమవయస్కుల జట్టు మొదలగు వారితో పరస్పర సంబంధం కలిగి ఉంటాడు. అభ్యసకుడు గ్రంథాలయంలో గల పుస్తకాలను అధ్యయనం చేస్తాడు.

పరిపాలన మరియు విద్యా విషయాలపై సమన్వయ కర్తతో సంబంధం కలిగి ఉంటాడు.

11. కార్యక్రమ అమలు వ్యూహాలు :

బోధన పద్ధతి సార్వత్రిక విద్యలో ఎంతో ప్రాముఖ్యం కలిగి ఉంటుంది. బోధన పద్ధతి మాత్రమే సార్వత్రిక విద్యను అర్థవంతంగా సమర్థవంతంగా మరియు ఆసక్తికరంగా తయారు చేస్తుంది. ఈ క్రింది విధమైన బోధన పద్ధతిని ఈ కార్యక్రమం కోసం స్వీకరించబడింది.

I - కేంద్రీకృత (కోర్)

- * తనకుతానే చదువుకోగలిగిన ముద్రిత బోధన సామగ్రి.
- * అప్పగింత (అసైన్మెంట్స్) ప్రాజెక్టు పనులు, వ్యక్తి అధ్యయనం చిట్టా (పోర్ట్ ఫోలియా) మొదలగునవి.
- * కార్యశాలను నిర్వహణ ద్వారా దత్తంశాలు (ఇన్పుట్స్)
- * ఆచరణాత్మక పాఠ్య పథకం యొక్క జారి.
- * ఆచరణాత్మక మాన్యువల్స్ (పి.సి.పి, పాఠశాల కార్యశాల) ఆధారిత కార్యక్రమాలు.
- * ఆచరణాత్మక కరదీపికలు

II : అనుబంధం

- * దృశ్య, శ్రవణ సామగ్రి.
- * టెలిఫోన్లో జరుగు సంభాషణ ద్వారా, పాఠ్యంశాల పాఠాల జారి.
- * పరస్పర సంభాషణ ద్వారా రేడియో కౌన్సిలింగ్
- * చరవాణి ద్వారా దత్తంశాలు.

12. ముద్రణ సామగ్రి :

- * ముద్రణ సామగ్రి అంటే అధ్యయన సామగ్రి. ఇది సిద్ధాంతం, ఆచరణ కోర్స్లకు సంబంధించిన కార్యక్రమం ఇది అభ్యాసకునికి బ్లాక్ల రూపంలో అందించబడుతుంది. ప్రతి ఖండికలో రెండు నుంచి నాలుగు యూనిట్లు ఉంటాయి. ప్రతి కోర్స్కు ఒక కోడ్ నెంబర్ ఉంటుంది. ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. వారి సంబంధిత అధ్యయన కేంద్రాలకు పనులతో పాటు బోధన సామగ్రిని పంపుతుంది. ఒకవేళ ఏ కారణం చేతనైనా విద్యార్థి పొందలేకపోతే ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. ఆ బాధ్యత వహించదు.

13. ట్యూటోరింగ్ దశలు :

- * దూరవిద్యలో, అభ్యాసకులు మరియు బోధకుల మధ్య ముఖాముఖీ పరిచయం సాపేక్షికంగా తక్కువ. ఇటువంటి పరిచయం యొక్క ప్రశ్నలకు ఎలాంటి ప్రయోజనం కాకపోవచ్చు. మరియు ఈ సమాచారం ఏ ఇతర మార్గాల ద్వారానైనా సాధ్యం కాకపోవచ్చు. ఇది మీ తోటి విద్యార్థులతో కలిసి ఈ సందేహాలును తీర్చుకునే అవకాశం మీకు కల్పిస్తుంది.
- * ఈ అధ్యయన కేంద్రంలో మాకు మార్గ దర్శకత్వం అందించడానికి మరియు అధ్యయనం చేయడానికి విద్యాభోధికులను సమకూర్చడమైనది. సాధారణంగా ఈ దశలు ఆదివారం మరియు ఇతర సెలవు దినాలలో పనిచేస్తాయి.
- * మీరు గ్రహించ వలసిన విషయం ఏమిటంటే ట్యూటరింగ్ సెషన్స్ తరగతి గతి బోధన మరియు ఉపన్యాసాలకు భిన్నంగా ఉంటుంది. సాంప్రదాయ బోధనలో జరిగే ఉపన్యాసాలను (బోధకుడు అందిచలేడు. వారు కేవలం డి.ఇ.ఎల్.ఇ.డి. ప్రోగ్రామ్ను మీరు చదువు తున్నప్పుడు వచ్చే సందేహాలకు సమాధానం మాత్రమే ఇస్తారు. ఈ దశలలో మీరు విషయ ఆధారిత సమస్యలను ఇతర సంబంధిత సమస్యలను పరిష్కరించుకోవాలి. ప్రతి కోర్సు శిక్షణ సెషన్ హాజరు ముందు సెషన్ షెడ్యూల్ ప్రకారం బోధన సామాగ్రిని చదవండి. ఆ తరువాత ఏవైతే ముఖ్యంశాలను చర్చించాలో ఒక ప్రణాళి తయారు చేసుకొనవలెను. మీరు కనుక ఈ యూనిట్లను చదువనట్లయితే చర్చించడానికి ఏమి ఉండదు. సరికదా ఇది ఫలవంతం కాదు.

ఈ కార్యక్రమం సాధరణ షెడ్యూల్లో భాగంగా అధ్యయన కేంద్రాల సమన్వయ ర్తలు ఈ దశలు ఎలా ఉండాలో నిర్ణయిస్తారు. అధ్యయన కేంద్రాల సమన్వయ కర్తలు బోధన షెడ్యూల్ను కూడా అందజేస్తారు. ముదిత్ర సామాగ్రిలో కావలసిన వివరణలను కూడా ఈ బోధన దశలు అందజేస్తాయి. సిద్ధాంత సంబంధిత కోర్సులకు బోధన దశలు నిర్వహించబడుతాయి. ఈ కార్యక్రమంలో 9 సిద్ధాంత కోర్సులు (8 తప్పనిసరి మరియు 1 ఇచ్చకం) సైద్ధాంతిక కోర్సు 33 క్రెడిట్లు కలిగి మరియు 11 అంచరణాత్మక క్రెడిట్స్ ప్రతి విద్యార్థికిస్తారు. సిద్ధాంత కోర్సులకు బోధనా సబలలో ప్రతి విద్యార్థి కొరకై నిర్వహిస్తారు. ఇందులో 75% హాజరు తప్పనిసరి ఒక సంవత్సరంలో 15 రోజులు సబలకై కేటాయిస్తారు. బోధన తరగతుల హాజరుకు ఎటువంటి క్రెడిట్స్ ఉండవు. కాని అది వారికి టర్మ్ అంత్వ పరీక్షలకు అర్హత సంపాదించేలా చేస్తుంది. అపెడిక్స్ - 1 లో బోధనా సబల పట్టిక ఉంది.

14. ప్రాక్టికల్స్ నిర్వహణ

ఆచరణాత్మక సమర్థవంతమైన మద్దతు అందించడానికి రాష్ట్రాలను సంప్రదించి ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. అధ్యయన కేంద్రాలను ఏర్పరచింది. అక్కడ ప్రతి సంవత్సరం 12 రోజుల కార్యశాలను (వర్క్ షాప్) రెండు సం॥ల కోర్సులోగల దీర్ఘకాలిక సెలవులో నిర్వహిస్తుంది.

ఈ విద్యా బోధన కేంద్రాలు

డిఐఇఎస్/పిటిఐఐఎస్/బిఆర్.సి.లలో విద్యా బోధన మరియు ఆచరణాత్మక కార్యక్రమాలకు నిర్వహిస్తాయి. ఈ కేంద్రాలు విద్యాబోధన / కార్యశాల సమన్వయ కర్తలచే నిర్వహించ బడుతాయి.

ప్రతి విద్యాబోధన కేంద్రం గరిష్టంగా 100 మంది విద్యార్థులకు బోధన సేవలందిస్తుంది.

ఏ బోధనా కేంద్రానికైతే మీరు అనుసంధానించబడ్డారో ఆ వివరాలు మీకు రాష్ట్ర ఉద్యోగులు / ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్./ బోధన కేంద్రం ద్వారా తెలియజేయబడుతాయి.

ఆచరణాత్మక విషయాలు (ప్రాక్టికల్స్) ఆయా సంబంధిత పాఠశాలలో (పని చేసే ప్రదేశాలలో) అంతేకాక బోధనా కేంద్రాలుగా గుర్తించబడిన సంస్థలలో జరుగుతాయి. ముందు చెప్పిన విధంగా ప్రాక్టికల్ (విషయాలు) కోర్సులు మరియు ఆచరణాత్మకమైన పని అంటే పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు మరియు కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు, అసైన్మెంట్స్ మరియు బోధన ఆచరణ మొదలగునవి.

పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు, అసైన్మెంట్స్ బోధన ఆచరణ అనేది వారి వారి సంబంధిత పాఠశాలలో అనగా వర్క్ సెంటర్లలో (ఎక్కడైతే ఛాత్రోపధ్యాయుడు పని చేస్తున్నారో) ఆ ప్రదేశంలో నిర్వహించబడుతాయి. కార్యశాల ఆధారిత ఆచరణలు రెండు కార్యాచరణ కార్యశాలలో 24 రోజుల వ్యవధిని కల్గి ఉంటాయి. అంటే సంవత్సరానికి 12 రోజుల చొప్పున రెండు సంవత్సరాలకు విస్తరించబడుతుంది. ఈ రెండు ప్రయోగాత్మక కార్యశాలలో ముఖాముఖిగా నైపుణ్యా సామర్థ్యాల అభివృద్ధితోపాటు పాఠశాల నుండి సరియైన అనుమతి ఈక్రింది వారి ద్వారా జరగాలి. సమన్వయ కర్త (ఉపాధ్యాయ శిక్షకుడు), ప్రధానోపాధ్యాయులు, అనుభవజ్ఞుడైన ఉపాధ్యాయుడు (మెంటార్స్) వీరినుండి అనుమతి పొందాలి. ఛాత్రోపధ్యాయుడు సుమారుగా 750 గంటలపాటు ప్రత్యేకానుభవం కలిగి వుండాలి.

ఆచరణాత్మక మరియు సంప్రదింపు సభలు

ఈ కోర్స్ యొక్క నిర్వహణ అనేది రెండు ప్రధాన భాగాలను కలిగి ఉంటుంది. 1) ప్రత్యక్ష శిక్షణ 2) పరోక్ష సభలుగా ఉంటాయి. ప్రత్యక్ష శిక్షణ అనేది కార్యాచరణ సభలను కలిగి మూడు విధములైన కార్యక్రమాలలో ఉంటుంది అవి : పాఠశాల ఆధారిత, కార్యశాల ఆధారిత మరియు కార్యాచరణ బోధన, ఒక సంవత్సరానికి 12 రోజుల కార్యశాల చొప్పున పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు మొదట సంవత్సరంలో పర్యవేక్షకుని / బోధకుని పర్యవేక్షణలో ఉంటుంది. రెండవ సంవత్సరంలో కూడా ఆచరణాత్మక బోధనను ఉంటుంది. ఇది కూడా పర్యవేక్షకుని / గురువుని పర్యవేక్షణలో జరుగుతుంది. వ్యక్తిగత ప్రత్యక్ష సభలు ఒక సంవత్సరంలో 15 బోధన సభలు అధ్యయన కేంద్రాల వద్ద జరుగుతాయి. ఈ సభలకు ఎన్ని గంటలపాటు సమయం పడుతుందో ఈ క్రింది విధంగా ఇవ్వబడింది.

కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు

(సంవత్సరానికి 12 రోజులకు ఒకసారి)	8 క్రెడిట్స్	240 గంటలు
* కార్యశాలకు ముందు కార్యక్రమం		52 గంటలు
* కార్యశాల క్రమాలు (12 రోజులు × 7 గంటలు × 2 సం॥లు)		168 గంటలు
* కార్యశాల తరువాత కార్యక్రమం		20 గంటలు
* పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు	4 క్రెడిట్స్	120 గంటలు
* బోధనాచరణ (40 పాఠాలు × 6 గంటలకు ఒకటి - 8 క్రెడిట్స్ -		240 గం॥
పాఠ్య పథకం తయారు చేసుకొనుటకు టీఎల్ఎం కోసం		
6 గంటల సమయం ఇందులో భాగం గురువు / పర్యవేక్షకునితో		
చర్చ, పాఠ్యాంశాన్ని బోధించడం దాని ఫలితాలు రాబట్టడం)		
* సైద్ధాంతిక కోర్సులకు బోధన సహాయం - క్రెడిట్స్ లేవు		150 గంటలు
		అభ్యసన మొత్తం 750 గంటలు

5. కోర్సు ఆధారిత నియోజనాలు (Assignments):

* కోర్సు ఆధారిత నియోజనాలు (స్వయం అభ్యాసన సామగ్రితోపాటు సరఫరా చేయబడ్డవి) ఒక సమగ్రమైన అంతర్గతమైన తప్పని సరైన బోధన పద్ధతిలో భాగం, ప్రతి సిద్ధాంత కోర్సులో నియోజనాలు తప్పనిసరి. ఈ కార్యక్రమ దర్శినిలో సూచించిన ఆధారంగా నియోజనాలు సరియైన అధ్యయన కేంద్రానికి సమర్పించాలి. ఒకవేళ విద్యార్థి ప్రత్యేకంగా

నియోజనాలు చేయాలనుకుంటే దాని కాపి (నకలు)ను అధ్యయనకేంద్రం వద్ద పొందుటగాని లేదా NIO's Website www.nioso.ac.in నుండి డౌన్‌లోడ్ చేసుకోవచ్చు.

* మీకు నియోజనాలు తయారు చేస్తున్నప్పుడు ఈ క్రింది వానిని మనస్సులో ఉంచుకోవాలి.

* సాధ్యమైనంతవరకు సమాధానం క్లుప్తంగా పద్ధతి ప్రకారం ఉండవలె. ఎల్లప్పుడు సందర్భంలేని వివరాలను దూరంగా ఉంచి ప్రశ్న మరియు దాని రకరకాల లక్షణాలపై కేంద్రీకరించండి.

* ఎంతవరకు కార్యపరిధి వుండాలో జాగ్రత్తగా నియోజనంలో సూచించిన విధంగా ఉండాలి. పద సంఖ్య పరిమితి సాధ్యమైనంత వరకు పాటించండి. అదే సమయంలో వివరణలు సరియైన మోతాదులో ఉండాలి. మరి తక్కువగా కాదు, పదసంఖ్య పరిమితి పెట్టడం మీ యొక్క సమాధానాలను మరింత పదునుపెట్టడానికే. కాని మీ భావవ్యక్తీకరణ అదుపునకు కాదు.

* మీ స్వయం చేతిద్వారా మీరు సమాధానం రాయాలి. ఒక వేళ నీ చేతిరాత స్పష్టంగా లేరని నీకు అనిపిస్తే సమాధానాలు టైపుచేసి పంపించవచ్చు.

* మీ యొక్క నియోజనాలకు సమాధానాలు మీకు ఇచ్చిన అధ్యయన కేంద్రానికి పంపవలసి ఉంటుంది. (మీకు నియోజన సమర్పణ తేది ప్రకారం కోర్స్ ఆధారిత నియోజనం సమర్పించడానికి సంబంధించిన షెడ్యూల్ అపెండిక్స్-2 లో పొందు పరచబడింది.

* కోర్స్ ఆధారిత నియోజనాలు మూడు ఉంటాయి. (రెండు సిద్ధాంతం + ఒకటి ఆచరణ) ఇవి ప్రతి కోర్సులో 30 శాతం ప్రాముఖ్యత కలిగి ఉంటాయి. ఆచరణాత్మక నియోజనాలు 10 శాతం అయితే సైద్ధాంతిక నియోజనాలు 20 శాతం ప్రాముఖ్యతను కలిగి ఉంటుంది. ఈ కోర్సులలో ఐచ్ఛిక విషయాలు ఏమిలేవు అన్ని తప్పనిసరి. మొత్తంగా 27 నియోజనాలను ఈ కోర్సు కలిగి ఉంటుంది. ఈ నియోజనాలను షెడ్యూల్‌లో ఇచ్చిన తేది ప్రకారం అధ్యయన కేంద్రాల్లో సమర్పించవలసి వుంటుంది. ప్రతిసారి నియోజనం యొక్క సమాధానం యొక్క నకలు మీ వద్ద ఉంచుకోవడం మంచిది.

* నియోజనాల సమాధానాన్ని ఎలా పంపాలి మరియు ఇతర సమస్యలు

* మీ నమోదు సంఖ్యను మరియు పేరు, పూర్తి చిరునామాను, తేది కుడివైపు మూలలో మొదటి పేజీపై రాయండి.

* మీరుచదివే కోర్సుయొక్క శీర్షిక కోడ్ మరియు నియోజనం కోడ్ కుడిచేతివైపు మూలో

మీ సమాధానాల మొదటి పేజీపై రాయండి.

(ఎడమవైపు మూలను ఖాళీగా ఉంచి కార్యాలయ వాడుకకై ఉంచవలెను. మీ సమాధాన పత్రాల మొదటి పేజీ పైన ఈ క్రింది విధంగా ఉండవలెను.

అధ్యయన కేంద్రం .....

కోర్సు శీర్షిక .....

కోర్సు కోడ్ : .....

నియోజనం కోడ్.....

నమోదు సంఖ్య .....

పేరు .....

చిరునామా .....

తేది .....

(పై శైలిని తప్పనిసరిపాటించండి. మీరు కనుక చెప్పిన శైలిలో చెయ్యకపోతే మేము వాటిని తిరిగి పంపించుటకై తిప్పి పంపించవలసి వుంటుంది. మీరు ఒకవేళ మీ నమోదు సంఖ్య చిరునామాను రాయనట్లైతే మీ సమాధానాలు ఎక్కడో పడిపోయే అవకాశం వుంది.)

* నియోజనం యొక్క సమాధానాలు అన్ని విషయాలలో సంపూర్ణంగా ఉండాలి. సరిగ నింపని సమాధాన పత్రాలు అతి తక్కువ గ్రేడ్లను పొందుతాయి.

* సమాధానాలను ముక్కలు ముక్కలుగా పంపకండి. ఎందుకంటే మా కార్యాలయంలో ఎవరు ఒక దగ్గర చేర్చరు.

* మీ సమాధాన పత్రాలను ఫుల్స్‌పేజ్ సైజ్ కాగితలాను ఉపయోగించండి. సాధారణ రాసే కాగితాన్నే వాడండి. మరీ అతి పలుచని రకమైన కాగితాన్ని కాదు.

* ఎడమవైపు మార్జిన్ 3/2"లో ఉండాలి. నాలుగు వరుసలకు తక్కువ కాకుండా ప్రతి సమాధానం మధ్య ఖాళీని వదలాలి. ఇది వనరు వ్యక్తి సరిగా మూల్యాంకనం చేసే ఆ సమాధానాన్ని ఉపయోగపడే వ్యాఖ్యలు చేయుటకు అనుకూల ప్రదేశం వుంటుంది.

* మీ సమాధానాలు ప్రశ్నలకీ పంపబడిన ఎస్.ఎల్.ఎమ్. ఆధారంగా చేయండి.

* ముద్రిత వ్యాసాలను మీ అసైన్‌మెంట్స్‌కు సమాధానముగా పంపకూడదు.

* మీ నియోజన ప్రతిని ఒకటి మీ వద్ద ఉంచుకొనండి. ఒకవేళ తిరిగి పంపబడ్డట్లయితే ఇది మీకు తపాల ద్వారా పంపించినపుడు పోయినట్లయితే ఉపయోగపడుతుంది.

* ఏ రెండు నియోజనాలు మధ్య రెండు లేదా మూడు సమాధానాలు ఒకే రీతిగా ఉన్నట్లయితే అవి తిప్పి పంపబడుతాయి. లేదా అతి తక్కువ గ్రేడ్ కేటాయింబబడుతుంది. ఇట్టి సందర్భంలో పరీక్షకుడు నియోజనం తిరిగి చేయమనవచ్చు. లేదా అతి తక్కువ గ్రేడ్ను ఇవ్వవచ్చు.

* నియోజనాన్ని సమన్వయకర్త / అధ్యయన కేంద్ర నిర్వాహకునికి ఒక తేది లోగా సమర్పించాలి. ఒకవేళ నియోజనాన్ని సమర్పించే తేది సెలవు దినమైతే ఆ తరువాతే పని దినంలోగా నియోజనాన్ని సమర్పించాలి.

* పంపబడిన నియోజనం యొక్క రశీదు పత్రం మరియు పరీక్షానిక రశీదు పత్రం : ముట్టినట్లు నియోజనం యొక్క రశీదు పత్రం అధ్యయన కేంద్రంలో అనుబంధం - 2 లో వుంది. ఇట్టి పత్రాన్ని అన్ని డి.ఇ.ఎల్.ఇ.డి.ప్రోగ్రామ్కు వాడవచ్చు. ఉపయోగించవచ్చు. ఈ పత్రాన్ని ఫోటోకాపి విడిగా తీసి అన్ని నియోజనాలను చేయండి. ముట్టినట్లు పొందే రశీదు పత్రం పరీక్షకుని కొరకై అనుబంధం - 2 కలదు.

16. ప్రోగ్రామ్ రుసుము :

* ఈ ప్రోగ్రామ్ స్వయం సహాయకంగా ఉండే విధంగా చేయబడింది. ఈ ప్రోగ్రామ్ రుసుము సంవత్సరానికి రూ. 6,000/- (రూ. 12,000/-) ఒక అభ్యర్థికి రెండు సంవత్సరాలకై ఇది మానవ వనరుల అభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ సూచనల ప్రకారం మరియు ఎస్ఎస్ఎ క్రింద ఉంది, సర్వీసు ఉన్నవారిని ఉద్దేశించిన ప్రోగ్రామ్గా ఈ ప్రోగ్రామ్ అభ్యర్థనలనురాష్ట్ర ప్రభుత్వం స్పాన్సర్ చేస్తుంది. (మరిన్ని వివరాలకు దయచేసి సెక్షన్ 19 అనుబంధం -3 మరియు 4 లను చూడండి).

17. అభ్యసకుని మూల్యాంకనం మరియు ధృవీకరణ

ఉపోద్ఘాతం :

డి.ఇ.ఐ.ఇ.డి. ప్రోగ్రామ్ యొక్క మూల్యాంకనం సార్వత్రిక మరియు దూరవిద్య విధానంలో ఉంటుందని అనేక అంతరాలు కలిగి ఈ వ్యవస్థ క్రింది విధమైన భాగాలు కలిగి ఉంటుంది.

ప్రతి అధ్యయనం యొక్క యూనిట్లో స్వయంగా అంచనావేసే ఎక్సైజ్లు ఉన్నాయి.

* ఇది నిరంతరమైన నియోజనాల ద్వారా జరుగుతుంది 1) బోధకుడు ఇచ్చే మార్కులు ఆచరణాత్మక నియోజనం 2) ఆచరణాత్మక కార్యక్రమాలు : పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు. కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు, ఆచరణాత్మక బోధన.

బోధనానంతర పరీక్ష

ఎ) సిద్ధాంత కోర్సు :

సిద్ధాంత కోర్సులు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

గ్రూప్ - 1 కోర్కోర్సులు

1) భారతదేశంలో ప్రాథమిక విద్య, సాంఘిక, సాంస్కృతిక దృక్పథం

2) సమ్మిళిత విద్య సందర్భంలో పిల్లలను అర్థం చేసుకోవడం.

3) బోధన శాస్త్ర ప్రగతి మరియు ప్రాథమిక పాఠశాలలు

జన సముదాయ మరియు ప్రాథమిక విద్య, గ్రూప్ - 2 బోధించే విషయాలు

1) ప్రాథమిక దశలో భాషల అధ్యయనం

2) ప్రాథమిక దశలో గణితం అధ్యయనం

3) ప్రాథమిక దశలో పరిసరాల విజ్ఞానం అధ్యయనం చేయడం

9) కళ నేర్చుకోవడం, ప్రాథమిక దశలో ఆరోగ్య, వ్యాయామ విద్య మరియు పని విద్య గ్రూప్ 3 బోధన విషయాలు

1) ప్రాథమికోన్నత దశలో సాంఘిక శాస్త్రాల అధ్యయనం లేదా

2) విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని ప్రాథమికోన్నత దశలో నేర్చుకోవడం.

బి) స్వయం అంచన ఎక్సైజ్లు / పరీక్షలు

నియత మూల్యాంకనానికి అదనంగా ప్రతి కోర్సులో ఎన్ఐఓఎస్ కొన్ని ఎక్సైజ్లను / పరీక్షలను విభిన్న విషయాలపై ప్రతి కోర్సులో స్వయం మూల్యాంకన సామగ్రి అభ్యర్థులకు అందిస్తుంది. ఇట్టి మార్కులను అందించవు. కేవలం స్వంత అంచనాకి అభ్యాసకునికి మత, దశలలో అతనికి లేదా ఆమెకు ఎంత వరకు జ్ఞానం వచ్చిందో లేదా ఇంకా పని చేయాలో అని చెబుతుంది.

సి) టర్మ్ - చివరి పరీక్ష

ప్రతి ప్రశ్న పత్రం బాహ్య పరీక్షలో ఒక సమన్వయ మైన వివిధ రకా ప్రశ్నల మార్గదర్శిని ఉంటుంది. అవి ఈ క్రింద చెప్పబడిన విధంగా ఉన్నాయి.

15 బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు (ఎం.సి. క్యూ) 15 (15)

	ప్రతి ప్రశ్నకు ఒక మార్కు	
15	లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు (విఎస్ఎ)	15 (15)
	ప్రతి ప్రశ్నకు ఒక మార్కు	
10	సంక్షిప్త సమాధాన ప్రశ్నలు (ఎస్.ఏ.)	20 (10)
	ప్రతి ప్రశ్నకు 2 మార్కులు	
2	వ్యాస రూప ప్రశ్నలు (ఎల్ఎ)	20 (10)
	ప్రతి ప్రశ్నకు 10 మార్కులు	

నోట్ : బయట ఉన్న అంకెలు మార్కులను సూచిస్తాయి. బ్రాకెట్లోపల ఉన్న అంకెలు ప్రశ్నల సంఖ్యను సూచిస్తాయి.

- * ప్రతి కోర్స్ రెండు భాగాలను కలిగి ఉంటుంది.
- * సిద్ధాంత భాగము 70 మార్కులను కల్గి ఉంటుంది.
- * నియోజనాల భాగానికి ముఖ్యంగా ఆచరణాత్మక ఆధారితాలు ప్రత్యేక కోర్సుకు సంబంధించి 30 మార్కులు
- * ఈ రెండు భాగాలలో వచ్చిన మార్కులను తీసుకొని మొత్తం అభ్యర్థి యొక్క మొత్తం స్కోర్ ఇవ్వబడిన అన్ని కోర్సల ప్రశ్నాపత్రాలు ఒక ప్రత్యేక రూప కల్పనపై (డిజైన్) ఉన్నాయి.
- * ప్రతి పరీక్షకీ ప్రత్యేక తాజా బ్లూ ప్రింట్ తయారు చేయబడుతుంది. ప్రశ్న పత్రాల నిర్మాణం రూపకల్పన ఆధారంగా ఉంటుంది.

ప్రశ్న పత్రాల రూపకర్తలు ఈ క్రిందివిఅందిస్తారని ఆశించడమైనది.

- 1) రూపొందించిన విధానానికి అనుగుణంగా అతడుగాని ఆమోగాని బ్లూప్రింట్ను తయారు చేయడం.
- 2) ప్రశ్నాపత్రం మరియు అభ్యర్థులకు సూచనలు
- 3) ప్రశ్న పత్రంలోని ప్రతి ప్రశ్నకు విలువల పాయింట్ల ఆధారంగా మార్కుల పద్ధతి
- 4) అంశాల వారిగా ప్రశ్నాపత్రాన్ని ఈ క్రింది కారణాలచేత విశ్లేషించబడే అవసరముంది.

- * లక్ష్యంఅంశాలవారిగా పరీక్షించడం

- * ఏ పాఠ్యాంశంపై అది ఆధారపడుతుంది
- * వివిధ అంశాల రూపకల్పన (ఎల్.ఏ,ఎస్.ఏ, వి.ఎస్.ఏ, యం.సి.క్యూ)
- * అంచన వేయబడిన కఠినత్వ దశ (సులభంగా, మధ్యరకంగా, కఠినంగా)
- * వివిధ అంశాలకు జవాబులు ఇవ్వడానికి అంచనా సమయం
- * ప్రతిఅంశంకు గల మార్కులు

ఇది ప్రశ్నాపత్రంలో ప్రతి అంశాన్ని పునర్మూల్యాంకించినపుడు ఒక ఉపయోగమని పరికరంగా ఉంటుంది.

డి) కోర్సు ఆధారిత నియోజనాలు

* ప్రతి కోర్సుకు మూడు కోర్సు ఆధారిత నియోజనాలు ఉంటాయి. రెండు సిద్ధాంతాల ఆధారంగా మరొకటి ఆచరణ ఆధారమైన పద్ధతిలో మార్కులను గణిస్తుంది. ఇది 30శాతం ఉంటుంది. ఆచరణాత్మక ఆధారాలు 10 శాతం మార్కులను, సిద్ధాంత విషయాలు 10 శాతం మార్కులను కలిగి ఉంటాయి.

ఇ) ఆచరణాత్మక కోర్సులు (పాఠశాలలో శిక్షణ)

ఆచరణాత్మక కోర్సులకు మూడు విషయాలతో మూల్యాంకనం చేస్తాము అది నిరంతరం సమగ్ర మూల్యాంకనంగా ఉంటుంది.

- 1) పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలలో మూల్యాంకన సామర్థ్యం (డబ్ల్యు.బి.ఏ)
- 2) కార్యశీల ఆధారిత నిష్పాదన మూల్యాంకనం (డబ్ల్యు.బి.ఎ.)
- 2) ఆచరణాత్మక బోధనలో మూల్యాంకన సామర్థ్యం (పిటి)

I) పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు (ఎస్.బి.ఏ)

పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు మొత్తంగా 100 మార్కులను కలిగి మూడు భాగాలుగా విభజింపబడ్డాయి.

- * పాఠశాల విద్యార్థి యొక్క వ్యక్తిగత అధ్యయనం 30 మార్కులు
- * రికార్డ్స్ రిజిస్టర్లను నిర్వహించడం 35 మార్కులు
- * పాఠశాల కార్యక్రమాలకు అభ్యాసకుని సహాయం 35 మార్కులు

మొత్తం 100 మార్కులు

- * చివరి రెండు పాదాలు మరిన్ని విభాలుగా వాటి వాటి భారత్వాన్ని అనుసరించి

ఇవ్వబడినాయి.

రికార్డులు, రిజిస్టర్ల నిర్వహణ

- * విద్యార్థుల ప్రగతి నివేదికను తయారు చేయుట - 7 మార్కులు
- * సమాంతర రికార్డ్ ప్రత్యేక పరిశీలన ఆధారితంగా - 7 మార్కులు
- * పాఠ్యపథకం / నోట్స్ యొక్క నిర్వహణ - 7 మార్కులు
- * షెడ్యూల్ను తయారు చేయుట మరియు ప్రత్యామ్నాయ తరగతులను నిర్వహించడం - 7 మార్కులు
- * విద్యార్థుల క్రీడ కార్యక్రమాలు, లైబ్రరీ,
- * ల్యాబరేటరీ, రికార్డుల తయారు - 7 మార్కులు

మొత్తం

35 మార్కులు

పాఠశాల ప్రోగ్రామ్లో పాల్గొనుట

- * పాఠశాల ఉదయకాల ప్రార్థన శిబిరాన్ని నిర్వహించడం మరియు దానియొక్క ఫలితాలను వెల్లడించడం. ఒక నివేదిక తయారు చేయడం - 7 మార్కులు
- * పిటిఏ/ఎంటిఏ/ఎస్ఎమ్సి పాఠశాల నిర్వహణకమిటీపై
- * నివేదికను చేసి దానియొక్క ఫలితాలను నివేదించడం 7 మార్కులు
- * సాంఘిక మరియు జాతీయ పండుగలను పాఠశాలలో నిర్వహణ 7 మార్కులు
- * పాఠశాల యొక్క క్రీడాదినము, వార్షికోత్సవం నిర్వహణ 7 మార్కులు
- * వినోద పర్యటనలు, క్షేత్రపర్యటనల నిర్వహణ 7 మార్కులు

మొత్తం

35 మార్కులు

పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాల యొక్క మూల్యాంకనం ఈ క్రింది విధంగా ఉంటుంది.

- * కోర్సు విషయాలకు గల సహ సంబంధం
- * ఆలోచనల యొక్క వాస్తవికత
- * తెలివిగల / సృజనాత్మకత
- * అధ్యయనాన్ని ప్రోత్సహించడం ద్వారా కలిగే ఉపయోగం
- * ఈ పాఠశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలలో మొత్తం కార్యక్రమాల ఆధారంగా మార్కులు

ఇవ్వబడుతాయి.

II) కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు (డబ్ల్యుబిఏ) ప్రతిసారి 12 రోజుల చొప్పునరెండు కార్యశాలలు రెండు సంవత్సరాలకై ఛాత్రోపధ్యాయుని కొరకై నిర్వహించబడతాయి. కార్యశాల ఆధారిత కార్యక్రమాలు మొత్తంగా 100 మార్కులను కలిగి ఉండి ప్రతీది ఈ క్రింది విధంగా విభజింపబడుతుంది.

మొదటి సంవత్సరం

* భాష, గణితం, పరిసరాల విజ్ఞానం, విజ్ఞానశాస్త్రం,	
* సాంఘిక శాస్త్రంపాఠ్యపథకాలను తయారు చేయడం	24 మార్కులు
* బోధన అభ్యసన సామగ్రి మరియు బోధనోపరికరణాలు నాలుగు విషయాలకు తయారు (4×4)	16 మార్కులు
* చిట్టాను అభివృద్ధి చేసి ఒక విషయ ఆధారిత మూల్యాంకనం	6 మార్కులు
* ఏదైనా ఒక విషయానికి (సబ్జెక్ట్) సంబంధించిన మూల్యాంకనానికి చెందిన పోర్ట్‌ఫోలియోను తయారు చేయడం.	6 మార్కులు
* నమూనా మరియు పథకంల ఆధారంగా సమతుల్యతగల ప్రశ్నాపత్రాన్ని తయారు చేయడం (6×4)	24 మార్కులు
* ప్రదర్శిత పాఠం పరిశీలన	10 మార్కులు
* మూల్యాంకన ప్రక్రియలలో పాల్గొనడం	20 మార్కులు
మొత్తం	100 మార్కులు

రెండవ సంవత్సరం

* ఏదైనా రెండు విషయాలలో భావనలను మేథోమథనం ద్వారా రూపొందించడం భాషలు, గణితం, ఇ.వి.ఎస్., పరిసరాల విజ్ఞాన శాస్త్రం /సాంఘిక శాస్త్రం (8×2)	16 మార్కులు
* కళలు, భౌతిక & ఆరోగ్య మరియు పనివిద్యలో కృత్యాలు (3×8)	24 మార్కులు
* కాల నిర్ణయ పట్టిక మరియు వార్షిక ప్రణాళిక కృత్యాల పట్టకల విశ్లేషణ	10 మార్కులు

* పాఠశాల, జన సముదాయం (కమ్యూనిటీ) ల మధ్య సంబంధం	10మార్కులు
* సదస్సు (సెమీనర్) ఇవ్వడం	20మార్కులు
* ప్రక్రియ (ప్రాసెస్) మూల్యాంకనంలో పాల్గొనడం	20 మార్కులు
మొత్తం	100 మార్కులు

III) సాధనా బోధనా (పి.టి.)

ఉపాధ్యాయ శిక్షితులు నాలుగు విషయాంశాలలో ఒక్కొక్క దానిలో పది సాధనా పాఠ్యాంశాలను బోధించాల్సి ఉంటుంది. (భాషలు, గణితం, పరిసరాల విజ్ఞానం మరియు సాంఘిక శాస్త్రం)

ఆమె /అతడు ఒక పర్యవేక్షకుడు మరియు మెంటార్ (ఆ విషయానికి చెందిన అనుభవజ్ఞులైన ఉపాధ్యాయులు) క్రింద ఏడింటిలో అయిదు పాఠ్యాంశాలను నిర్వర్తించాల్సి ఉంటుంది. మూడింటిలో రెండు పాఠ్యాంశాలను పర్యవేక్షకుని సమక్షంలో నిర్వర్తించాల్సి ఉంటుంది.

మూల్యాంకన ప్రక్రియ విధానం

ఒక అభ్యర్థి నిష్పాదనా స్థాయిని సాధనా బోధనలో అంచనా వేయడానికి క్రింద పేర్కొన్న పాఠ్యాంశాలు పరిగణలోకి తీసుకోబడును.

- * పాఠ్యాంశ ప్రణాళిక
- * విషయాంశ సామర్థ్యం
- * ఉపాధ్యాయుని మార్గదర్శనం
- * పాఠ్యాంశంలో పిల్లల భాగస్వామ్యం మరియు నిర్వహణ.
- * విద్యార్థుల మూల్యాంకనం
- * పాఠశాల అధిపతి చేత సాధనా బోధన ప్రక్రియ మూల్యాంకనం.

సౌలభ్య నిమిత్తం మొదట ప్రతి పాఠ్యాంశాన్ని 75 మార్కులకు మూల్యాంకనం చేయడం జరుగును. తరువాత 25 మార్కులకు గాను పాఠశాల అధిపతి .... అభ్యర్థి యొక్క వ్యక్తిగత లక్షణాలు, సహపాఠ్య అంశాలలో పాల్గొనడం, పాఠశాల పనిలో సహాయక, బోధన మరియు సృజనాత్మక అంశాల దృష్ట్యా అంచనా వేయడం జరుగును.

ఒక్కొక్క అంశాన్ని 75 మార్కుల చొప్పున 40 పాఠ్యాంశాల మూల్యాంకన ఫలితాలను

సగటును గణించిన తరువాత (దగ్గరి దశాంశ వరకు సవరించి) పాఠశాల అధిపతి అభ్యర్థికి ఇచ్చిన 25 మార్కులను జత చేయాలి. ఆ విధంగా 100 మార్కులకు వచ్చిన మార్కులను 2వేత గుణించి సాధనా బోధనకు వచ్చిన 200 మార్కులకు చెందిన స్కోరు ఆధారంగా ఫలితాన్ని ధృవీకరించడం జరుగును.

బోధనా సామర్థ్యాల నిర్ధారణ ప్రోఫైల్లో వ్రాత పర అంశాలు, పరిశీలనతో పాటు ఈ క్రింద పేర్కొన్న అంశాలు వాటి భారత్వాల ప్రకారం మెంటార్ మరియు పర్యవేక్షకులు ఇవ్వవలసి ఉంటుంది.

మూల్యాంక ఆధార అంశం మార్కులు	గరిష్ఠ మార్కులు	సాధించిన రిమార్కులు
పాఠ్యాంశ ప్రణాళిక	20	
విషయ పరిజ్ఞాన సామర్థ్యం.	15	
ఉపాధ్యాయ మార్గదర్శనం	15	
పాఠ్యంశంలో పిల్లల భాగస్వామ్యం		
మరియు నిర్వహణ	15	
విద్యార్థుల మూల్యాంకనం	10	
పాఠశాల అధిపతి చేత సాధనా బోధన ప్రక్రియ మూల్యాంకనం	25	
మొత్తం	100×2=200	

ధృవీకరణ కొరకు గ్రేడుల నిర్ధారణ

పైన పేర్కొన్న విధంగా అభ్యర్థులు సాధించిన మార్కులను ఈ క్రింద పేర్కొన్న విధంగా అయిదు వర్గాలకు చెందిన గ్రేడులుగా మార్పు చేయడం జరుగుతుంది.

మార్కుల పరిధి (శాతం)	గ్రేడు
85 నుండి 100	ఎ
70 నుండి 84	బి
55 నుండి 69	సి
40 నుండి 54	డి
40 కన్నా తక్కువ	ఇ

పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు, కార్యశాల ఆధారిత కృత్యాలు మరియు సాధనా బోధనలలో అభ్యర్థులు సాధించిన మార్కులు అంతిమముగా పరిగణించబడును ప్రతీ అంశంలో విడిగా 50 శాతం మార్కులు కనీస అర్హత. మూల విషయాంశాలకు సంబంధించి, ప్రాథమికి ఎలిమెంటరీ స్థాయిలో విషయాంశాల బోధన మరియు ప్రాథమికోన్నత స్థాయిలో “డి” గ్రేడు సాధించడం (40శాతం) కనీస అర్హతగా పరిగణించబడును. అంతకన్న తక్కువ గ్రేడు సాధించినవారు “డి” లేదా ఆ పై గ్రేడు సాధించడానికి తరువాత కాలంలో వెంటనే నిర్వహించే “మే” మరియు “నవంబరు” నెలల పరీక్షలలో రెండు సంవత్సరాలు లేక వరుసగా నిర్వహించే నాలుగు పరీక్షలలో ప్రయత్నించవచ్చు. అదే విధంగా ఇతర గ్రేడులు సాధించిన వారు కూడా తమ గ్రేడును మెరుగుపరుచుకోవడానికి పైన పేర్కొన్న కాల పరిమితి ప్రకారం ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. నియమాల ప్రకారం పరీక్ష రుసుము చెల్లించి ప్రయత్నించవచ్చు.

అర్హత పత్రాన్ని పొందడానికి అభ్యర్థి (సిద్ధాంతపరమైన (థియరీ) మరియు ఆచరణాత్మక (ప్రాక్టికల్) అంశాలలో నియోజనాలతో పాటు కనీసం “డి” గ్రేడు సాధించాలి మరియు మొదటి మరియు రెండవ సంవత్సరం ఆచరణాత్మక (ప్రాక్టికల్) ఈంశాలలో 50శాతం మార్కులు మరియు ప్రతి సంవత్సరం సగటు మార్కులు 45శాతం విడిగా సాధించాలి.

డి.ఇ.ఎల్.ఇ.డి. కోర్సుల యొక్క మూల్యాంకన పథక కార్యక్రమం.

క్ర.సం	కోర్సు యొక్క శీర్షిక	బాహ్య / పూర్తి మార్కులు	అర్హత మార్కులు	అసైన్మెంట్ అంతర్గత పూర్తిమార్కులు	ఉత్తీర్ణత మార్కులు	మొత్తం
ప్రథమ సంవత్సరం						
1.	501 - "భారతదేశంలోని ప్రాథమిక విద్య సామాజిక - సాంస్కృతిక దృక్కోణము	70	28	30	12	100
2.	502 - ప్రాథమిక పాఠశాలలో బోధనాశాస్త్ర ప్రక్రియ	70	28	30	12	100
3.	503 - ప్రాథమిక స్థాయిలో నేర్చుకునే భాషలు	70	28	30	12	100
4.	504 - ప్రాథమిక స్థాయిలో నేర్చుకునే గణితశాస్త్రం	70	28	30	12	100
5.	505 - ప్రాథమిక స్థాయిలో నేర్చుకునే పరిసరాల విజ్ఞాన శాస్త్రం	70	28	30	12	100
6.	ఇంటర్మీడియట్ : పాఠశాలలో ఇంటర్మీడియట్ ఎ) 511 పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు బి) 512 ప్రదర్శన ఆధారిత కృత్యాలు	- -	- -	100 100	50 50	100 100
మొత్తం :		350	-	350	-	700
మార్కుల శాతం		45%				315
రెండవ సంవత్సరం						
1.	506 - సమ్మిళిత విద్య సందర్భంగా పిల్లలను అర్థం చేసుకోవడం.	70	28	30	12	100
2.	507 - జన సమూహము మరియు ప్రాథమిక విద్య	70	28	30	12	100
3.	508 - ప్రాథమిక దశలో కళలు, ఆరోగ్యం, భౌతిక మరియు చేసే పని ద్వారా విద్యను అభ్యసించడం.	70	28	30	12	100
4.	509 - మాధ్యమిక దశలో సాంఘిక శాస్త్రం మరియు విజ్ఞాన శాస్త్రం గురించి అభ్యాసం	70	28	30	12	100
5.	పాఠశాలలో ఇంటర్మీడియట్ ఎ) 513 : పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు బి) 514 : ప్రదర్శన ఆధారిత కృత్యాలు	-- -	- -	100 200	50 100	100 200
మొత్తము		280		420	-	700
మార్కుల శాతం		45%				315
మొత్తం మార్కులు		630	-	770	-	1400

సమాధాన పత్రాల పునఃపరిశీలన మరియు పునః మూల్యాంకనం

టర్మ్ చివరి పరీక్షలలో మీ సాధన ఫలితాలతో సంతృప్తి చెందనట్లయితే వాటి పునఃపరిశీలనను కోరే అవకాశం ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. అందచేస్తుంది. దీనిలో సాధించిన మార్కుల మొత్తాన్ని తిరిగి గణించడంతోపాటు ఏ సమాధానమైనా మూల్యాంకనం చేయకుండా వదిలివేయబడిందా అన్ని అంశాలు పరిశీలించడం జరుగును. కాని సమాధానాలను తిరిగి మూల్యాంకనం చేయడం పునఃపరిశీలనలో జరుగదు. పునఃమూల్యాంకనం కొరకు ప్రత్యేకంగా నివేదించాలి. ఫలితాలు వెలువడిన 30 రోజుల లోపు పునఃపరిశీలన మరియు పునఃమూల్యాంకనంల కొరకు నివేదించవచ్చు. సంబంధిత అధ్యయన కేంద్రం యొక్క కో-ఆర్డినేటర్ కు నిర్ధారిత నమూనా పత్రంలో నివేదించాలి. (అనుబంధం - V & VI) పునఃపరిశీలన కొరకు రూ.300/- (మూడొందల రూపాలు మాత్రమే) రూ. 800/- (ఎనిమిది వందల రూపాయలు మాత్రమే) పునఃమూల్యాంకనం కొరకు ప్రతి విషయాంశానికి డి.డి.రూపంలో “సెక్రటరీ, ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్” నోయిడాలో చెల్లింపబడే విధంగా ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. కు చెల్లించాలి. మీ నివేదన అందిన 45 రోజులలో పునఃపరిశీలన, పునఃమూల్యాంకనం పూర్తి చేయబడును. అయినప్పటికీ మీ సమాధాన పత్రాలను మీకు గాని మీ తరపున మరెవరికి గాని చూపించబడవు.

18. పరీక్షను తిరిగి రాయడం.

అభ్యర్థి సిద్ధాంత (థియరీ)పరమైన బాహ్య (External) మరియు విషయాంశ నివేదనలు మరియు ఆచరణాత్మక (ప్రాక్టికల్) అంశాలలో విడివిడిగా ఉత్తీర్ణులు అవడంతో పాటు ఇంతకు ముందే పేర్కొన్న విధంగా సగటు మార్కులు సాధించాలి. ఎవరైనా ఏదైనా అంశంలో ఉత్తీర్ణత సాధించినచో ఆ తదుపరి నిర్వహించే మూడు టర్మ్ ఎండ్ పరీక్షలలో కోర్సు రుసుము చెల్లించి పూర్తి చేయడానికి ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. నిబంధనలను అనుసరించాలి.

19. వివిధ ప్రతి పత్రాల మరియు పరీక్ష ఫీజులు

క్ర.సం	వివరణ	ధర (రూ.)
1.	గుర్తింపుకార్డు ప్రతి	100/-
2.	సర్టిఫికేట్ కాపీ నకలు	200/-
3.	మార్కులు ప్రతి నకలు	200/-
4.	సమాధానం స్క్రిప్ట్ యొక్క మార్కులు స్కూటిని / తిరిగి చెకింగ్	300/-
5.	సమాధాన పత్రాల పున:పరిశీలన	800/-
6.	తక్షణ ప్రోవిజనల్ సర్టిఫికేట్ / వలస సర్టిఫికేట్ మరియు మార్కుల పత్రం జారీ చేయడం (వృత్తివిద్య)	400/-
7.	సవరించిన మార్క్స్ స్టేట్మెంట్, ప్రోవిజనల్ మరియు పాస్ సర్టిఫికేట్ దిద్దుబాటు తరువాత	200/-
8.	ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. డాక్యుమెంట్ సర్టిఫికేషన్ (ఫైవేట్ మరియు వ్యక్తిగత అభ్యాసకుని)	500/-
9.	పరీక్ష ఫీజు (సిద్ధాంతం, ఆచరణ మరియు అంతర్గత సహా)	300/-

* నకిలీ ఐ.డి కార్డు కోసం ఎఫ్.ఐ.ఆర్. కాపీని జత చేయాలి.

* నకిలీ సర్టిఫికేట్ కొరకు

* మార్కు ధృవీకరణ పత్రం మరియు ఎన్.ఐ.ఓ.ఎస్. గుర్తింపు పత్రంను తప్పకుండా జత చేయాలి.

దేనికొరకు ఎవరిని సంప్రదించాలి ?

కేంద్రము	చేయవలసిన పని స్వభావం	విద్యావేత్త
పని కేంద్రం (పాఠశాల)	ఎ. పాఠశాల ఆధారిత కృత్యాలు	ప్రధానోపాధ్యాయులు, ప్రిన్సిపల్ అనుభవజ్ఞులైన ఉపాధ్యాయులు పర్యవేక్షణాధికారి (ఉపాధ్యాయుడు ఉపాధ్యాయ విద్యా శిక్షకుడు)
	బి. బోధనాభ్యాసం	ప్రధానోపాధ్యాయులు, ప్రిన్సిపల్ అనుభవజ్ఞులైన ఉపాధ్యాయులు పర్యవేక్షణాధికారి (ఉపాధ్యాయుడు ఉపాధ్యాయ విద్యా శిక్షకుడు)
అధ్యయన కేంద్రం	ఎ. ప్రదర్శన ఆధారిత కృత్యాలు	ప్రదర్శన సమన్వయాధికారి / వనరుల వ్యక్తి
	బి. కోర్సు ఆధారిత కృత్యాలు	అధ్యయన కేంద్రం సమన్వయాధికారి

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed.Programme

Call letter to the Trainees for Workshop-I D.El.Ed. Programme

From:
Study Centre/Workshop
Centre Coordinator

To:
Address of the teacher
trainee

No.:
Dated:

Dear Teacher Trainee,

This is to inform you that the Workshop-I will be held for twelve days from -----
(date& day)-----to -----(date& day)----- at this centre as per the programme given below.

- Reporting time on the first day is 9 AM
- Show this call letter and submit its Xerox copy
- Show the NIOS Identity Card and submit its Xerox copy
- Read thoroughly Practical Manual(Guidelines about WBA Programme guide) well before coming to the workshop
  - Workshop-I and Workshop-II are compulsory components of NIOS D.El.Ed. Programme
  - They are just like Board examination
  - Hundred percent attendances on all the days and in all the sessions are essential. THERE WILL BE NO RELAXATION IN THIS REGARD.
  - Everyday there will be one or two assignments, which are to be submitted the next day positively. As such you have to work hard for 2 to3 hours every night and one/two hours next morning too.
  - In view of the above, you have to stay somewhere nearer to study centre

You will not be allowed to continue the Workshop if you would come late or leave early or drop sessions.

Important: you should bring the following to the Workshop-I

- Record of School Based Activities(SBA)
- Programme guide and Assignment booklet
- All course books- Course codes:501, 502, 503, 504 & 505
- PCP and Practical Manuals
- School text books
- 200 sheets of foolscap white paper for writing the workshop assignments
- Stapler, staple pins, gum tube, multi-coloured sketch pens, scale, pencil, eraser etc.
- A strong cover file to keep your workshop assignments and such other papers

Hope to see you in the Workshop and with best wishes

Yours sincerely,

(Study Centre/ Workshop Centre Coordinator)

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____
D.El.Ed.Programme

(The student should keep a blank copy and a filled-in copy of this proforma)

Certificate from the Head Master of the Working School & Declaration by the teacher trainee

(The school should keep a Photocopy of this filled-in proforma)

**Certificate from the Head Master of the School where the Teacher Trainee is working now (Working School).
(Entries are to be made by the Head Master)**

Certified that

1. Sri/Smt. _____(full name), a teacher of this School and a trainee of NIOS Diploma in Elementary Education (D.El.Ed.) Programme from _____(Date) to _____(date)
2. His/her total teaching experience in this school is _____ years (write in words) and _____(write in words). He/she will be permitted to deliver the practice lessons after completing the 1st year and also to carry out the school-based activities in the 1st year in the school.

Address of the School with PIN & Tel. No. with code _____ School Seal _____

_____ (Full signature of the Head Master)

_____ Full name in capital letters

Office Seal Date: _____

Declarations by the Teacher Trainee

Mr./Mrs. _____ is my mentor and Mr./Mrs. _____
_____ is my Supervisor

I declare that

- a. I shall obey all the rules and regulations as well as the guidelines and instructions of the Workshop. In case I fail to do so. I may be debarred from attending the workshop; which I shall accept without any protest and prejudice.
- b. I shall show the Workshop-I completion certification to the Head Master of my school and thereafter I shall start Practice Teaching from **January** and complete it by **August** of the next calendar year and I have completed School Based Activities(SBA) during the current year; as per the guidelines and instructions issued by NIOS.
- c. In case I fail to do so, I shall inform the Study Centre Coordinator in writing by regd./speed post and I shall accept the decision of the Study Centre Coordinator in this regards without any pretext and prejudice and shall act accordingly.

_____

Full Signature of Teacher Trainee

Name: _____

Enrolment No.: _____

Date: _____

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed.Programme

Declaration by the Head Master

(The school should keep a photocopy of this filled-in proforma)

1. The Head Master is requested to kindly fill in this proforma in his/her own hand
2. He/she is requested to kindly cooperate with NIOS in maintaining and improving the quality of its D.El.Ed. programme
3. If the teacher trainee is insincere or irregular in carrying out the practical activities, he/she may be cautioned about it. If he/she still continues the same, he/she should not be allowed to continue the activities and the matter may please be reported in writing to the Study centre

Very Important

1. The Teacher Trainee will show the Workshop-I completion certificate (original) issue by the Study Centre Coordinator. Please collect a copy of it from him/her as soon as your school reopens after summer vacation. After seeing that certificate only, he/she should be allowed to deliver the Practice Lessons and the concerned Mentor should be instructed accordingly.
2. Mentors and Supervisors are requested to sit in the class for the entire period and observe the lessons and write the comments, suggestions, etc. in the body of the lesson plan. Lesson with the statement "Lesson Delivered" will be cancelled and the Teacher Trainee will be debarred from the Workshop-II. LIBERAL ATTITUDE IN THIS REGARD WILL SABOTAGE THE D.EL.ED. PROGRAMME

1. Name & Code of the Programme Study Centre _____
2. Full name of the Teacher Trainee in Capital Letters _____ Enrolment no. _____
3. Address of the school where the Trainee is working now with PIN & Tel No. with code _____
_____
_____
4. Full name of the Head Master of the Working school in Capital Letters _____
5. Address of the School with PIN & Tel No. with code _____
_____
_____

Certified that

1. Ours is a school having classed from _____ to _____.
2. It is recognized by the Govt. of Jharkhand

I declare that

1. I have gone through the guidelines about the School Based Activities, Workshop Based Activities and Practice Teaching issued by NIOS and have understood the contents therein as well as my functions and responsibilities.
2. I shall allow him/her to deliver Practice lessons by January in next session
3. The Teacher Trainee will not be allowed to carry out the practical activities (PT & SBA) if he/she fails to do it as per the stipulated timeframes of NIOS Regional Centre, Ranchi and it will be reported to the Study centre Coordinator
4. Certified that all the entries in this proforma have been made by me in my own hand which are true collected and submitted by me.

School Seal

Full signature of the Teacher Trainee

Enrolment no.:Office Seal

Date:Date

Full signature of Head Master

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____
D.El.Ed.Programme

(The school should keep a blank copy and a filled-in copy of this proforma)

Use one Proforma for each Teacher Trainee

**Certificates from the Mentor, Supervisor and the Head Master of his/her working school
the Supervisor/Mentor should keep a photocopy of this filled in proforma**

1. The Supervisor/Mentor is requested to collect a copy of the NIOS Practical Manual, Programme Guide and Handbook on Academic Support System and go through them thoroughly
2. He/she is requested to give tips to the Teacher Trainee about the techniques of writing the Lesson Plan following the NIOS Lesson Plan format and improving the teaching skills
3. He/she is required to visit the School of the Teacher Trainee where he/she works
4. He/she is required to sit in the class (during the delivery of the lesson by the Teacher Trainee) for the entire period and write the comments, suggestions, corrections, etc. in the body of the Lesson Plan; in addition to verbal instructions
5. Lesson Plans without corrections, constructive suggestions, etc. will be cancelled during scrutiny. So, the Supervisor/Mentor is requested to extend full cooperation in this regards. Pre-delivery & post-delivery discussions would be a commendable job

Certificate from the Head Master of the School, where the Supervisor/Mentor is working

(The Head Master is requested kindly to fill in this certificate in his/her own hand)

This is to certify that Sri/Smt./ _____ (full name) has been working as a Teacher in the school since _____ (date) till today
I have no objection in permitting him/her to Monitor the Practice Lessons of NIOS teacher trainee.

Address of the school with PIN & Tel. No.   Seal of the Institute
With code

Full Signature of the Head Master
Name in capital letters: _____
HM's Seal   Date:

I declare that

1. My teaching experience is around _____ years (Write in words)
2. I have gone through the Guidelines and additional instructions about PT & SBA, the NIOS format on Lesson Planning and understood that contents therein as well as my functions and responsibilities.
3. Further, I declare that I will guide the teacher trainee in writing the Lesson Plans and supervise the delivery of Practice Lessons during the supervised period as per the NIOS Guidelines. I shall give him/her tips in this regards, as and when necessary.
4. The distance between my work place/home (Retd. Persons) and the Practicing School is ___km (please write in words) and beyond 50 km.
5. I declare that all the entries in this Proforma have been made by me in my own hand, which are true.

Postal address with PIN and Tel. No.

(Address of the institute of in-service Supervisor/Mentor
and home address in case of retired Supervisor/Mentor)

_____
Full Signature of the Supervisor/Mentor
Date:

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed.Programme

Details of School-Based Activities(SBA)

(to be filled in by the Trainee in his/her own hand in black-ink pen)

Name & code of the Study Centre -----
Full name of the Teacher Trainee in CAPITAL LETTERS -----
Enrolment no.----- Special Paper -----
Method Subjects: 1. ----- 2.-----

S. No.	Title of the Activities	Name of sub-activities	No. of pages of the report	Details of enclosures
1.	Case Study			
2.	Maintenance of School/class Records & Register	i. Preparation of progress report of the pupils ii. Anecdotal Record (based on specific observation) iii. Maintenance of Lesson Diary/Notes iv. Preparation of Schedule and conducting arrangement/substitute class schedule and conducting substitute classes v. Preparation of records of library, laboratory and sports activities for pupils		
3.	Contribution to School Programme	i. Organising morning assembly and other assemblies and preparing a report of the process and outcome achieved ii. Reporting process of PTA/MTA/SMC meeting and outcome achieved. iii. Organisation of social festivals in the schools iv. Organisation of Annual sports or Annual day of the school v. Organisation of Excursion/fields visit		

I declare that I have carried out the school Based Activities mentioned at serial no.1 to 3 as above in the Practicing School during the months ..... of the current calendar year and prepared the Reports.

Full signature of the Teacher Trainee

Date:

Certified that the above-named Teacher Trainee has carried out all the above-mentioned School Based Activities (SBA) in this school and prepared the Records & Reports under the guidance of the Mentor and Supervisor. (to be certified by the mentor and the HM)

Prepared and submitted by me

Full signature of the Mentor
Date:

Full signature of the Trainee
Date:

Date :

Full signature of the Head Master

Office seal

Note: All the papers relating to SBA duly signed by the Mentor and Headmaster along with this proforma having all entries are to be submitted on the first day in the first session of the Workshop-I

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____
D.El.Ed. Programme
Workshop-I Completion Certificate

This Certificate is to be issued to the NIOS Teacher Trainee only after completion of the Workshop-I/Workshop-II as per the Guidelines & Instructions of NIOS Study Centre/Workshop Centre

To be filled in by the Workshop coordinator and none-else in his/her own hand.

(Please keep a Photocopy of it)

Name & Code of the Programme: **Workshop-I**

Full Name of the Teacher Trainee in Capital Letters: _____

Enrolment No.: _____

Certified that the above-named student has completed the practical activities (as per NIOS Guidelines & Instructions) in this school as detailed below

1. Prescribed School Based Activities as per record submitted by him/her
Started on _____ (date) and completed on _____ (date)
2. Workshop I
Started on _____ (date) and completed on _____ (date)

Full Name of the Mentor _____

Full Name of the Supervisor _____

Address of the Workshop Centre-I with PIN & Tel no. and Code no.:

Seal of the School

_____
Full Signature of the Workshop Coordinator

_____
Name in Capital Letters
Office's Seal   Date:

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____
D.El.Ed. Programme
Call letter to the Trainees for Workshop-II D.El.Ed. Programme

From: Study Centre Coordinator

To: Address of the teacher trainee

No.:

Dated:

Dear Teacher Trainee,

This is to inform you that the Workshop-II will be held for twelve days from -----(date)----- day to -----(date)----- day at this centre as per the programme given below.

- Reporting time on the first day is 9 AM
- Show this call letter and submit its Photocopy
- Show the NIOS Identity Card and submit its Photocopy
- Workshop-I completion certificate in original
- Duly filled-in proformas 1 to 4 complete in all respects in Original (one set)
  - * Bring everyday with you to the Workshop potable water in a two litre bottle
  - * All the photocopies should be of A4 size
  - * Please see that the photocopies are distinct and readable
  - * There are 4 (four) proformas enclosed with this letter
  - * Those proformas need be filled up and signed by the concerned functionaries.
  - * You will be permitted to continue the workshop provided you fulfil all the requirements as per each and every proforma
  - * Workshop is just like Board Exam and as such 100% attendance in all sessions and on all the days is very much essential. THERE WILL BE NO RELAXATION IN THIS REGARD.
  - * YOU SHOULD COME TO THE PLACE OF THE VENUE ONE DAY EARLIER TO AVOID LATE REPORTING ON THE FIRST DAY
  - * There will be at least two assignments everyday which you have to work late night and again in the next morning. So, staying at nearby places is essential during the Workshop period
  - * IF YOU HAVE RECEIVED THE WORKSHOP-I COMPLETION CERTIFICATE AND FAILED TO DO PRACTICE TEACHING, YOU SHOULD NOT ATTEND WORKSHOP-II ALTHOUGH THE CALL LETTER IS SENT TO YOU/
  - * IF LESSONS ARE INCOMPLETE AND OTHER PAPERS ARE NOT READY, YOU SHOULD NOT ATTEND THIS WORKSHOP AT ALL
  - * IN THAT CASE, YOU SHOULD INFORM US IN WRITING MENTIONING THE REASON BY REG./SPEED POST

Important:-

1. You are advised to go through all the proformas and make relevant paper ready. Obtain the signatures of the Mentor, Supervisor and the Headmaster with date and seal in each of them after aking proper entries.
2. Keep with you at least one set of blank proformas for use in future
3. Prepare one set of distinct and readable Photocopies all the filled-in proformas
4. Keep the Photocopy set of the above papers with you for use in future

You are further advised to bring the

- Record of lessons delivered (40) during Practice Teaching
- Programme guide and Assignment booklet
- All course books
- PCP and Practical Manual
- 200 sheets of foolscap white paper for writing the workshop assignments
- Stapler, staple pins, gum tube, multi-coloured sketch pens, scale, pencil, eraser etc.
- A strong cover file to keep your workshop assignments and such other papers
- Write your full name, enrolment no., programme centre and details of the papers (content to be kept in the file) on a sheet of paper and paste it on the outer cover flap of the file.

Hope to see you in the Workshop and with best wishes

Yours sincerely,

(Study Centre Coordinator)

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed. Programme

(To be filled by the Teacher Trainees)

- 1. Name and Code of the Programme Study Centre-----
- 2. Full Name of the student in CAPITAL LETTERS-----
- 3. Enrolment No.-----4.Optional Subject-----
- 5. Address of the Working School with PIN & Telephone No. with code-----
- 6. Full name of the Headmaster of the Working School (CAPITAL LETTERS)-----
- 7 Full name & address of the Mentor-----
- Guided and observed lessons in Subject (Language No.)-----Maths (No.)-----EVS (No.)-----Sc./S.Sc.(No.)-----
- 8. Full name & address of the Supervisor-----
- Guided and observed lessons in SubjectLanguage (No.)-----Maths (No.)-----EVS (No.)-----Sc./S.Sc. (No.)-----

Certificate from the Head Master of the School where the Teacher Trainee is working

Certified that Sh./Smt.----- (Full Name of the Trainee) a bearing Enrol.No.-----has been working as a regular teacher in this.

School Seal

Full signature of the Head Master

Date:

Office Seal

DECLARATION BY THE TRAINEE

- 1. Hereby I declare that all the statements contained in this proforma have been written by me in my own hand: which are true and if one of them is found false/fabricated I shall accept the decision of the NIOS Regional Centre, Ranchi in the matter without any protest.
- 2. I also declare that I have completed the following activities (as per NIOS guidelines issued to me at the time of admission and the Workshop-I) in the School under the guidance and supervision of the concerned persons and obtained their certificates/signatures as per instructions.
Lesson Plans (10) each in three compulsory teaching subject and (10) in optional teaching subject. Lessons started on----- (date) & completed on----- (date).
- 3.Further, I declare that if I am asked by the Workshop Coordinator I shall discontinue attending the Workshop-II from the day I if I am found irregular. I shall attend the workshop- II next year forgoing the present one.
- 4. Further, I declare that I worked under the Mentor and Supervisor who supervised my classes during Practice Teaching
- 5. Lastly, I declare that all the statements made in this proforma are true and if anything is found wrong or misleading or deficient or forged during scrutiny, I shall accept the decision of the NIOS: Regional Centre without any protest and prejudice.

Full signature of the Head MasterFull signature of the Teacher Trainee

Date:

HM's Seal

Date:

Note: This paper with all entries is to be submitted at the time of reporting on the first day of the workshop-II.

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____
D.El.Ed. Programme

DECLARATION BY THE MENTOR AND SUPERVISOR
(To be filled in by the Mentor/Supervisor in his/her own hand)

The Headmaster and the Mentor are requested kindly to cooperate with NIOS in maintaining and improving the quality of its D.El.Ed Programme so as to produce better teachers.

(To be filled by Teacher trainee)

- 1. Name and Code of the Programme Study Centre-----
- 2. Full Name of the student in CAPITAL LETTERS-----
- 3. Enrolment No.-----4. Optional Subject-----

(To be filled by the Mentor)

Full name of the Mentor (in CAPITAL LETTERS)-----
Qualification-----Teaching Experience:----- years
(please write in word)

I certify that.

I have guided and supervised 28 practice lessons delivered by the above-named trainee in this School in **Languages(7), Mathematics(7), EVS(7), Sc./S.Sc. (7)** as per the guidelines of NIOS during the period from------(date) to------(date).

I declare that all the entries in this proforma have been made by me in my own hand which are true.

Full signature of the Mentor

Date:

(To be filled by the Supervisor)

Full name of the Supervisor (in CAPITAL LETTERS)-----
Qualification-----Teaching Experience:----- years
(please write in word)

I certify that

I have guided and supervised 12 practice lessons delivered by the above-named trainee in this School in **Languages(3), Mathematics(3), EVS(3), and Sc./S.Sc.(3)**,as per the guidelines of NIOS during the period from------(date) to------(date).

I declare that all the entries in this proforma have been made by me in my own hand which are true.

Full signature of the Supervisor

Date:

Note: This paper with all entries is to be submitted at the time of reporting on the first day of Workshop-II

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed. Programme

Declaration about (40) Practice Lessons

(To be filled by the Teacher Trainee in his/her own hand in black- ink pen)

Use four proformas for four Subjects

1. Name and Code of the Programme Study Centre-----
2. Full Name of the student in CAPITAL LETTERS-----
3. Enrolment No.-----
4. Optional Subject-----10
lessons have been delivered in each Subject(Language, Mathematics, EVS, Sc./S.Sc.) (use separate sheet for each subject)
Full name of the Mentor-----

Sl.No.of Lesson	Date	Period	Name of the Topic	Details of the Teaching Aids Used	Supervised by Mentor
Mr./Mrs.				Supervisor	Mr./Mrs.
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					

Certified that these lessons were delivered by the above-named Trainee in this School (as per NIOS SC guidelines) on the dates and periods as mentioned above

Full signature of the Head Master Full signature of the Teacher Trainee

Date:

Date:

Note:

- Lesson Plans should contain comments ,suggestions, corrections, etc. made by the Mentor/Supervisor
- Mere mention of lesson delivered will not do. Such lessons will be cancelled .
- All original lesson plans in one volume along with TCMPs duly signed by the Mentor/Supervisor and countersigned by the Head Master with date should be submitted at the Programme Centre on the first day of the workshop-II .
- The Head Master should certify the completion of 10 lessons on the inner cover page of the lesson plan volume.
- The Certificate is- Certified that there are 10 lessons plans in this volume which were delivered by the abovementioned student in the school in the presence of the Mentor and supervisor as per the guidelines of NIOS Study Center.(Lesson Plans and TCMPs are to be submitted on the first day of the workshop-II.)

Note: This paper with all entries needs to be submitted at the time of reporting in the first day of the workshop-II.

Workshop-II

NIOS Study Centre/Workshop Centre _____

D.El.Ed. Programme

Workshop-II Completion Certificate

This Certificate is to be issued to the NIOS Teacher Trainee only after completion of the Workshop-I/Workshop-II as per the Guidelines & Instructions of NIOS Study Centre/Workshop Centre

To be filled in by the Workshop coordinator and none-else in his/her own hand.

(Please keep a Photocopy of it)

Name & Code of the Programme: **Workshop-II**

Full Name of the Teacher Trainee in Capital Letters: _____

Enrolment No.: _____

Certified that the above-named student has completed the practical activities (as per NIOS Guidelines & Instructions) in this school as detailed below

1. Practice Teaching (40) Lessons as per record submitted by him/her

Started on _____(date) and completed on _____(date)

2. Workshop I/II

Started on _____(date) and completed on _____(date)

Full Name of the Mentor _____

Full Name of the Supervisor _____

Address of the Workshop Centre –I/II with PIN & Tel No. and Code number:

Seal of the School

_____
Full Signature of the Workshop Coordinator

_____
Name in Capital Letters

Office's Seal   Date:

National Institute of Open Schooling
(An Autonomous Organization under MHRD, Govt. of India)
A-24/25, Institutional Area, Sector-62, Gautam Budh Nagar, NOIDA-201309

D.El.Ed. Programme

Proforma for the Budget-20-----

1. Name , Address & code no. of Study Centre :
2. Bank account no. :
3. Name of the Study Centre Coordinator :
4. Name & code no. of the District :
5. No. of Resource Persons :
6. No. of Supervisors :
(one for ten(10) Mentors)
7. No. of Mentors :
(One for five Teacher Trainees)
8. No. of Teacher Trainee :
9. Contingency :
(Rs.100/- per Teacher Trainee)
10. Remuneration: :
  - a. Coordinator :
(Rs.1500/- per month for 10 months 20-----)
  - b. Office Assistant :
(Rs.750/- per month for 10 months in20-----)
  - c. Peon-cum-Sweeper :
(Rs.500/- per month for 10 months in 20-----)

Total (Rs.) :

Date:

Seal:

Signature of Study Centre Coordinator

NATIONAL INSTITUTE OF OPEN SCHOOLING
DIPLOMA IN ELEMENTARY EDUCATION (D.El.Ed.) PROGRAMME
Feedback Proforma for Resource Persons regarding PCPs and Study
Material

Academic Session 20-----to 20----- (First/Second year)

Name and address of the Study Centre-----

Code No _____ Duration of visit(from

_____ **to _____)= _____ days**

Criteria

Ratings

(1-Unsatisfactory, 2-Average, 3-Good, 4-Very Good, 5 -Excellent)

A. Self Learning Material Related Information

- Adequacy of materials	1	2	3	4	5
- Relevance of material	1	2	3	4	5
- Illustrations and figures presented in the material	1	2	3	4	5
- Accuracy level of materials	1	2	3	4	5
- Utility of SLM in understanding the content	1	2	3	4	5
- Appropriateness of language used in study materials	1	2	3	4	5
- Quality of printing	1	2	3	4	5
- Overall Quality of SLM	1	2	3	4	5

B. PCP related Information in the study centre

- Appropriateness of time schedule used in the centre	1	2	3	4	5
- Infrastructure available in the centre	1	2	3	4	5
- Status of power supply in the centre	1	2	3	4	5
- Questions framed for Assignment	1	2	3	4	5
- Help of Assignments in learning process	1	2	3	4	5
- Awareness about ODL System	1	2	3	4	5
- Quality of audio/video materials					

C. Records Maintained at Study Centre

- Letters dispatched to each trainee for attaining PCP	Yes/No
- Availability of Student-wise records	Yes/No
- Attendance register for RPs	Yes/No
- Attendance registers for teacher trainees	Yes/No
- Maintenance of Cashbook	Yes/No
- Availability of audio & video materials	Yes/No
- Records relating to receiving Assignment from the trainees	Yes/No
- Maintenance of record dispatch/receipt of assignment for evaluation	Yes/No
- Maintenance of records for distribution of study materials and identity cards	Yes/No

NATIONAL INSTITUTE OF OPEN SCHOOLING
DIPLOMA IN ELEMENTARY EDUCATION (D.El.Ed. PROGRAMME)

Feedback Proforma for Resource Persons regarding Workshop Based Activities

Academic Session 20-----to 20----- (First/Second year)

Name and address of the workshop Centre _____

Code No _____ **Duration of visit (from _____ to _____) = _____ days**

Criteria

Ratings

(1-Unsatisfactory, 2-Average, 3-Good, 4-Very Good, 5 -Excellent)

A. Workshop related information

- Attendance of teacher trainee in day to day activities	1	2	3	4	5
- Punctuality shown by teacher trainee	1	2	3	4	5
- Nature of Response by teacher trainee	1	2	3	4	5
- Carefulness adopted by workshop coordinator	1	2	3	4	5
- Better beginning and closing of the session	1	2	3	4	5
- Participation of teacher trainee in every session	1	2	3	4	5
- Regularity of Resource Persons in taking the sessions	1	2	3	4	5
- Evaluation of trainee done by Resource Persons	1	2	3	4	5
- Evaluation of trainee done by Workshop Coordinator	1	2	3	4	5
- Nature of feedback sessions done at the end of each day	1	2	3	4	5
- Time schedule followed with all care	1	2	3	4	5
- Guidance provided by workshop coordinators	1	2	3	4	5

B. Working Procedure followed in the Workshop

- Intimation sent to each trainee to attend the workshop quite in advance	Yes/No
- Each session is conducted as per the schedule	Yes/No
- Time schedule is deviated as per the need	Yes/No
- Each trainee is evaluated in each session	Yes/No
- Feedback session was conducted at the end of each day	Yes/No

Signature of Resource Person
Date:

**NATIONAL INSTITUTE OF OPEN SCHOOLING
DIPLOMA IN ELEMENTARY EDUCATION (D.El.Ed.) PROGRAMME**

Feedback Proforma for Teacher Trainees regarding PCPs and Study Material

Name of the Teacher Trainee :

Enrolment No. :

Name and address of the school :

Name and code of study centre :

Criteria

Ratings

(1-Unsatisfactory, 2-Average, 3-Good, 4-Very Good, 5 -Excellent)

A. Personal Contact Programme (PCP)

- Expertise of the Resource Persons conducting PCP	1	2	3	4	5
- Regularity of Resource Persons during PCP	1	2	3	4	5
- Discussion of study material by RPs	1	2	3	4	5
- Discussion on Assignments by RPs during PCP	1	2	3	4	5
- Usefulness of PCP(gap of few days) between the two spells	1	2	3	4	5
- Process of writing and submitting assignment during PCP	1	2	3	4	5

B. Self Learning Material

- Printing and get up of the materials	1	2	3	4	5
- Relevance of the materials for your requirement in the profession	1	2	3	4	5
- Figures and illustrations provided in the materials	1	2	3	4	5
- Usefulness of the format used for developing self-learning materials	1	2	3	4	5
- Quality of self check exercise	1	2	3	4	5
- Quality of assignment given in the self-learning materials	1	2	3	4	5
- Quality of assignment given in each course	1	2	3	4	5

C. Process of conducting PCP

- Have you attended PCP full time?	Yes/No
- Information received from Study Centre Coordinator before starting the of PCP	Yes/No
- Adequate Resource Persons are available in the centre	Yes/No
- Attendance Register for the trainees for each session	Yes/No
- Have you attended each session during PCP?	Yes/No
- Have you attended 75% of the session conducted	Yes/No
- Did you discuss about the materials with your peers	Yes/No

**NATIONAL INSTITUTE OF OPEN SCHOOLING
DIPLOMA IN ELEMENTARY EDUCATION (D.El.Ed.) PROGRAMME**

Feedback Proforma for Teacher Trainees regarding Workshop Based Activities

Name & address of the Teacher Trainee :

Enrolment No. :

Name and code no. of the Workshop Centre :

Duration of Workshop : from _____ to _____

Criteria

Ratings

(1-Unsatisfactory, 2-Average, 3-Good, 4-Very Good, 5 -Excellent)

A. Quality dimensions

- Quality of sessions	1	2	3	4	5
- Guidance provided by Resource Persons	1	2	3	4	5
- Leadership provided by Resource Persons in group activities	1	2	3	4	5
- Demonstration provided by Resource Persons	1	2	3	4	5
- Feedback session conduct by Resource Persons	1	2	3	4	5
- Topics selected for you to work during workshop	1	2	3	4	5
- How far are you felt benefitted due to workshop	1	2	3	4	5
- Nature of the activity conducted	1	2	3	4	5
- Quality of Workshop Based Activities conducted for you	1	2	3	4	5

B. Process dimensions

- Did you get the intimation to attend the workshop in time? Yes/No
  - Have you attended all the sessions of the workshop? Yes/No
  - Have you been evaluated by Resource Persons? Yes/No
  - Have you been evaluated by Workshop Coordinator? Yes/No
  - Have you submitted records on SBA/PT on the first day of workshop? Yes/No
  - Have you come prepared to attend workshop as per guidelines provided for pre-workshop activities in Practical Manual? Yes/No
  - Do you discuss about the activities with your peers? Yes/No
  - Make a list of redundant activities conducted during workshop-
1. _____
  2. _____
  3. _____
  4. _____

Signature of Teacher Trainee